

ПОЛИТИКИН

Немачка 3.00 DEM, САД 1.25 USD, Швајцарска 2.50 CHF,
Шведска 13.00 SEK, Аустрија 20.00 ATS, Грчка 300 GRD,
Енглеска 1.00 GBP, Словенија 90 SLT, Македонија 15.00 DEN

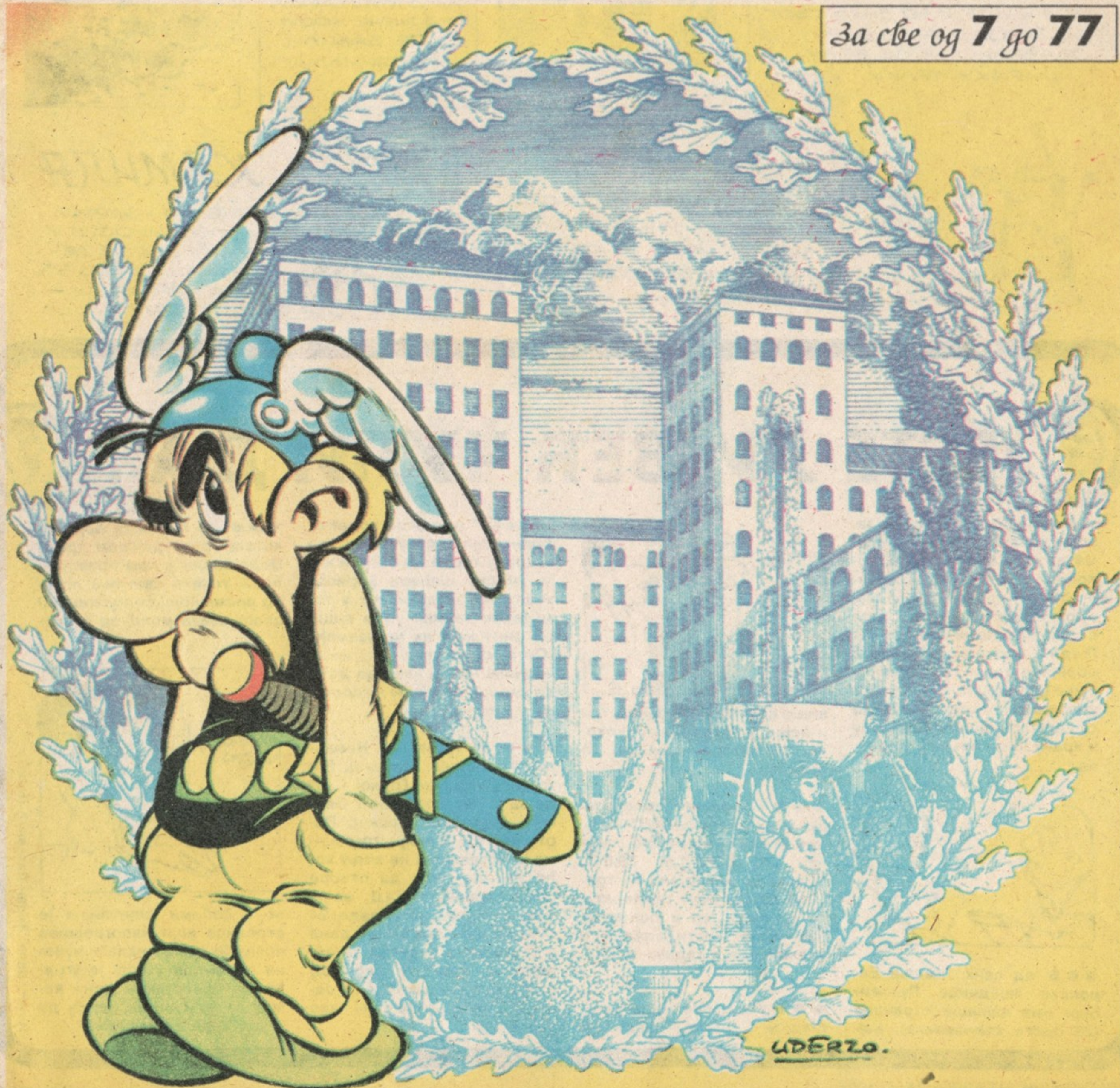
ЗАБАВНИК

11. VI 1993. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LV • ЦЕНА: 200.000 ДИН. • БРОЈ 2163

Делото на Астерикс и Обеликс НАСЕЉЕ БОГОВА

За све од 7 до 77

Фирма

Веровати или не!

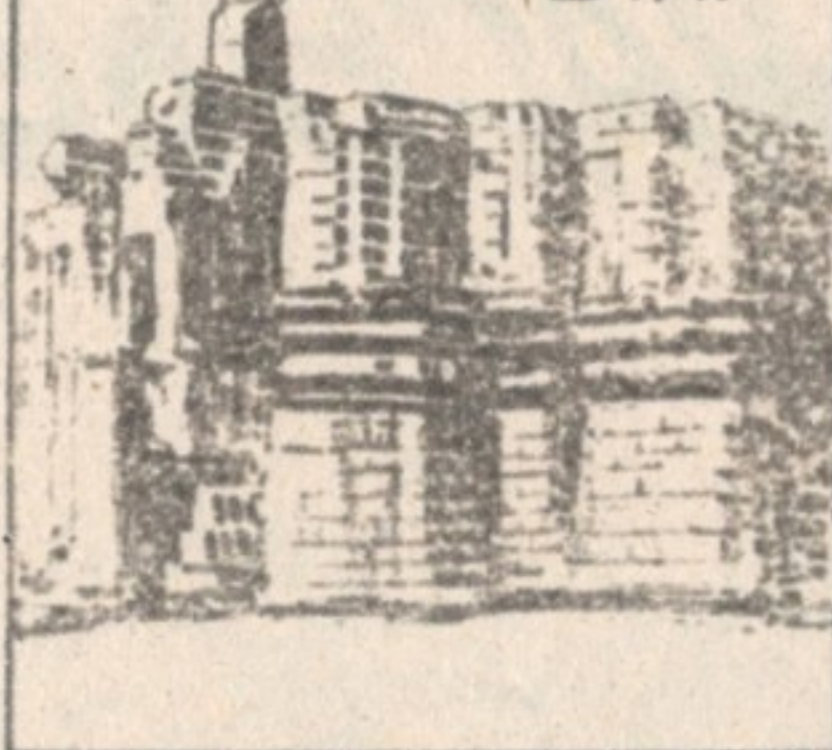

ПОГЛАВИЦЕ

ПЛЕМЕНА ГУАХИРО ИЗ КОЛУМБИЈЕ, КАО ЗНАК СВОГ ПОЛОЖАЈА, НА ШЕШИРУ ОБАВЕЗНО НОСЕ БЕЛУ ШИРОКУ ТРАКУ.

ХРАМ СОМНАТ

У КАТНАВАРУ У ИНДИЈИ НЕКАДА ЈЕ ПОСЕДОВАО 10000 СЕЛА ЧИЈИ СУ ЖИТЕЉИ ПЛАЋАЛИ ЗА ИЗДРЖАВАЊЕ СВЕТИЛИШТА.

УЛИЦА 7 БАВОЛА

У ЈЕВЕРУ У НЕМАЧКОЈ ДОБИЛА ЈЕ ОВАКАВ НАЗИВ ЈЕР СУ У 18. ВЕКУ У ЊОЈ УХВАЋЕНА И ПОГУБЉЕНА 3 МУШКАРЦА И 4 ЖЕНЕ КОЈИ СУ СЕ БАВИЛИ ВРАЋБИНАМА.

ЖЕНА СЯ ШЕШИРОМ КРАЈ ЈЕЗЕРА НАНТУА ВАЈАРСКО ЈЕ ДЕЛО ПРИРОДЕ.

Посуда за кафу

Која се користила у Енглеској крајем 17. века, уједно је служила и као светиња. Кад се кафа попије, у посуду се убацивао ситаклен уметак за биће и уље.

КАМИЛА

МОЖЕ ДА ИЗДРЖИ ГУБИТАК ТЕЧНОСТИ И ДО 13% ДОК ЈЕ ДЕХИДРАЦИЈА ОД 3% ЗА ЧОВЕКА ФАТАЛНА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

••• како будистички закони дозвољавају калуђерима да једу само у првој половини дана, на свим свечаностима – рођење, свадба, смрт – најпре се простире сто за њих, па за све остале. Људи у наранџастим тогама обријане главе по правилу живе веома дуго управо због умерености у храни, било да су вегетаријанци или да једу и храну животињског порекла.

више службених језика – три и највећу потрошњу алкохола: 13 литара годишње по човеку.

••• нормална температура мачке износи 38°C–39°C, док за пса важи нешто слично: од 38,5°C до 39,0°C. Власници никад не би требало да одређују температуру по носу јер и болестан пас може имати хладан и влажан нос, а здрав – обрнуто.

••• у недавно објављеној студији „Шта одређује

здравље“ петнаест водећих француских стручњака за исхрану тврде да се они који уместо шећера користе вештачке заслађиваче у току једне године угоје више од оних који их не узимају. „Организам увек на крају пронађе начин како да дође до калорија које му недостају“ – закључују они.

••• за трговце у Немачкој, Холандији, Данској, Енглеској, Италији, Грчкој – недеља је нерадни дан. У Белгији, Шкотској, Ирској, Португалу и Шпанији трговцима је остављено на вољу хоће ли или неће да отворе своје радње. У САД, међутим, супермаркети раде 24 сата на дан свих седам дана у седмици, а надница за недељу није ништа већа од оне за обичан дан. И за Јапанце недеља је дан као сваки други.

••• да би гости великих хотела у саудијском граду Џеди знали у ком правцу је Хаба, главна светиња ислама према којој се муслимани целог света моле, за столо-

ве у собама залепљена је стрелица која непогрешиво показује где се налази чувена пирамида у коју је уграђен и тајанствени црни камен за који многи верују да је у ствари – метеорит.

Илустровао: Зоран Петковић Петко

••• од свих земаља Европске заједнице Луксембург има највише странаца (25 одсто становника), нај-

ЦРНОГОРАЦ УЗДРМАО ДВЕ ЦАРЕВИНЕ

РАТ ТУРСКОЈ

Маса јерменских избеглица остављала је куће у пламену и хитала ка спасоносним вратима конзулата моћне Русије

Пре много деценија из сиромашне Црмнице у Црној Гори отиснуо се у свет, у печалбу, деветнаестогодишњи Иво Андрејин Роловић, познатији као Иван Андрејевић.

За људе из ових наших крајева одлазак у свет био је, као по правилу, пут под ноге према Западу, како тада, тако и данас. Млади, својеглави Црногорац определио се, међутим, за Исток.

Није отишао далеко. Зауставио се у Цариграду и запослио у једном француском предузећу. Можда је морало много да се ради, можда је и посао био досадан, тек – Ивану се нешто није свиђало, па је убрзо напустио и Французе и аргатовање.

Од дотадашње зараде могао је да живи неколико месеци и Иво је то време искористио како би натенане одабрао нови посао. Неко му је тада понудио место стражара у руском посланству и Црногорац је то са задовољством прихватио. Није се бунуо ни кад су га, „по потреби службе“, преместили из посланства у руски конзулат у граду Кањиди, дубоко у унутрашњост Мале Азије.

Крвави пир

Конзул Левицки веома је заволео младог Ивана који је увек био тачан и савестан, па му је, повремено, поверавао и послове који су превазилазили дужности стражара.

Једног дана конзул је службено отпутовао у Цариград, па је Иво Андрејин Роловић остао сам у конзулату. Изгледало је да ће редовне послове лако посвршавати, али већ

Илустровао: Брана Јовановић

сутрадан изненада је букнуо читав мали рат између Јермена и Турака, који се убрзо претворио у прави покољ јерменског живља.

Овакви програми нису били никаква реткост у доба владавине султана Абдул Хамида (1876–1909), а било их је и после њега, све до данашњег дана. Сматра се, ипак, да је покољ Јермена у Кањиди био један од најкрвавијих.

Бежећи пред разбеснелим Турцима, маса јерменских избеглица остављала је куће у пламену и хитала ка спасоносним вратима конзулата моћне Русије.

Иво је пред прогоњенима широм отворио врата, али је брзо увидео да зграда неће моћи да прими све угрожене. Тада је излетео на улицу са исуканом сабљом и захтевао, у име руске царевине, да Турци сместа прекину свој крвави пир. Међутим, подивљалу масу тешко да би зауставила и читава чета бранилаца.

Кад је увидео да неће моћи да заустави крвнике, Иво је утрчао у конзулат и истакао руску заставу!

Маса је застала запрепашћена: по тадашњем обичају истицање заставе значило је формалну објаву рата Русије Турској.

Покољ је одмах престао.

Месни валија прихватио је Ивине услове да се у вароши заведе ред и мир и да се оштећенима надокнаде сви губици.

Казна, па одликовање

Вест о објави рата муњевито је стигла у Петроград и Цариград. Владе су хитно тражиле детаљнија обавештења од својих представника. Конзул Левицки сместа се вратио у Кањиду и на конзулату затекао заставу.

Иво Роловић седео је пред зградом и мирно пушио лулу. Он је тврдо веровао да братска Русија неће устукнути пред Турском.

После обостраних извињавања сукоб је некако заташкан и окончан. Стражар Иво Андрејин Роловић био је кажњен укором због „прекорачења власти“. Али, у исто време руска влада га је наградила златном медаљом за храброст.

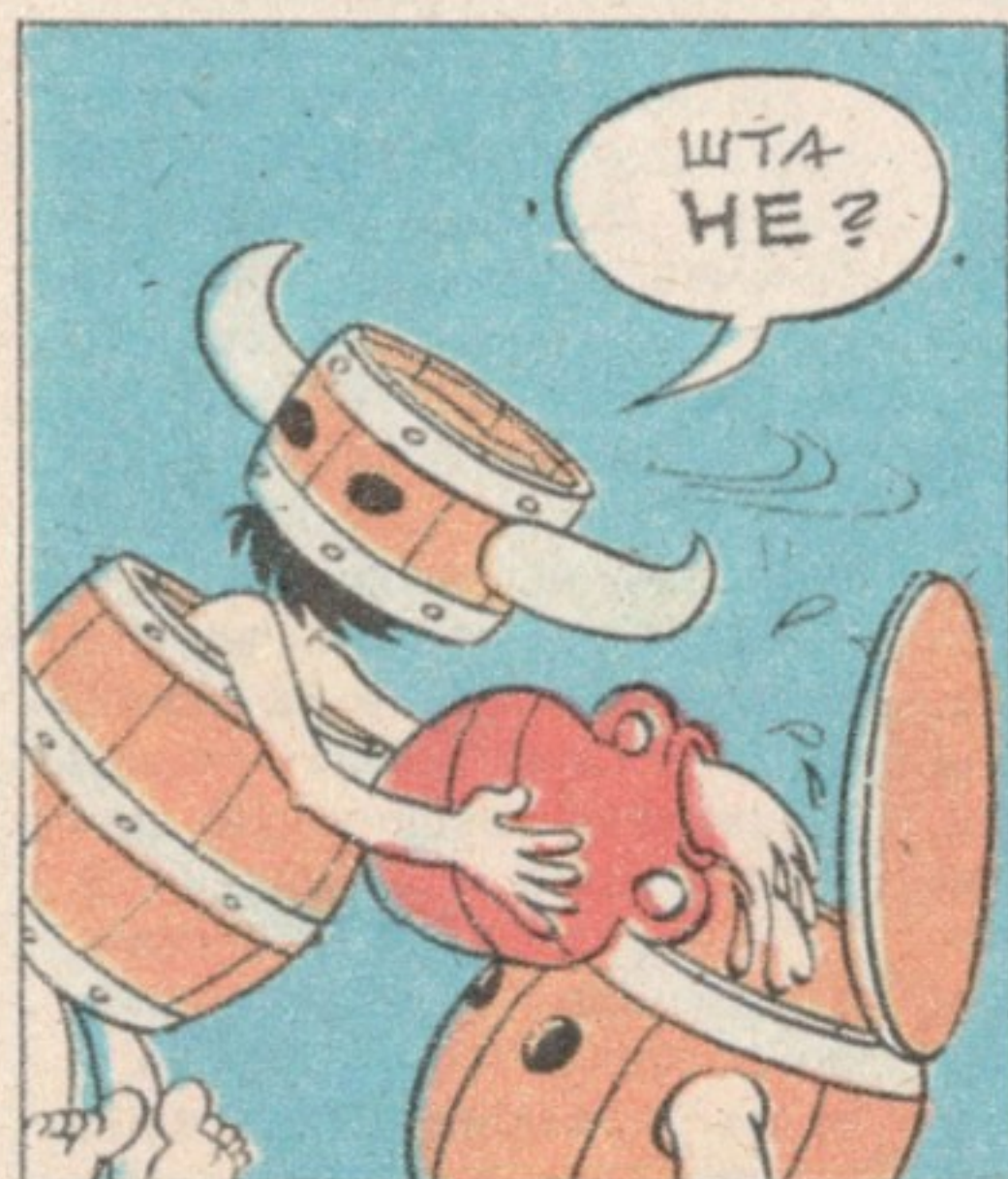
Што је најчудније, Роловића су на крају и Турци одликовали „звездом меџидијом“.

Н. М.

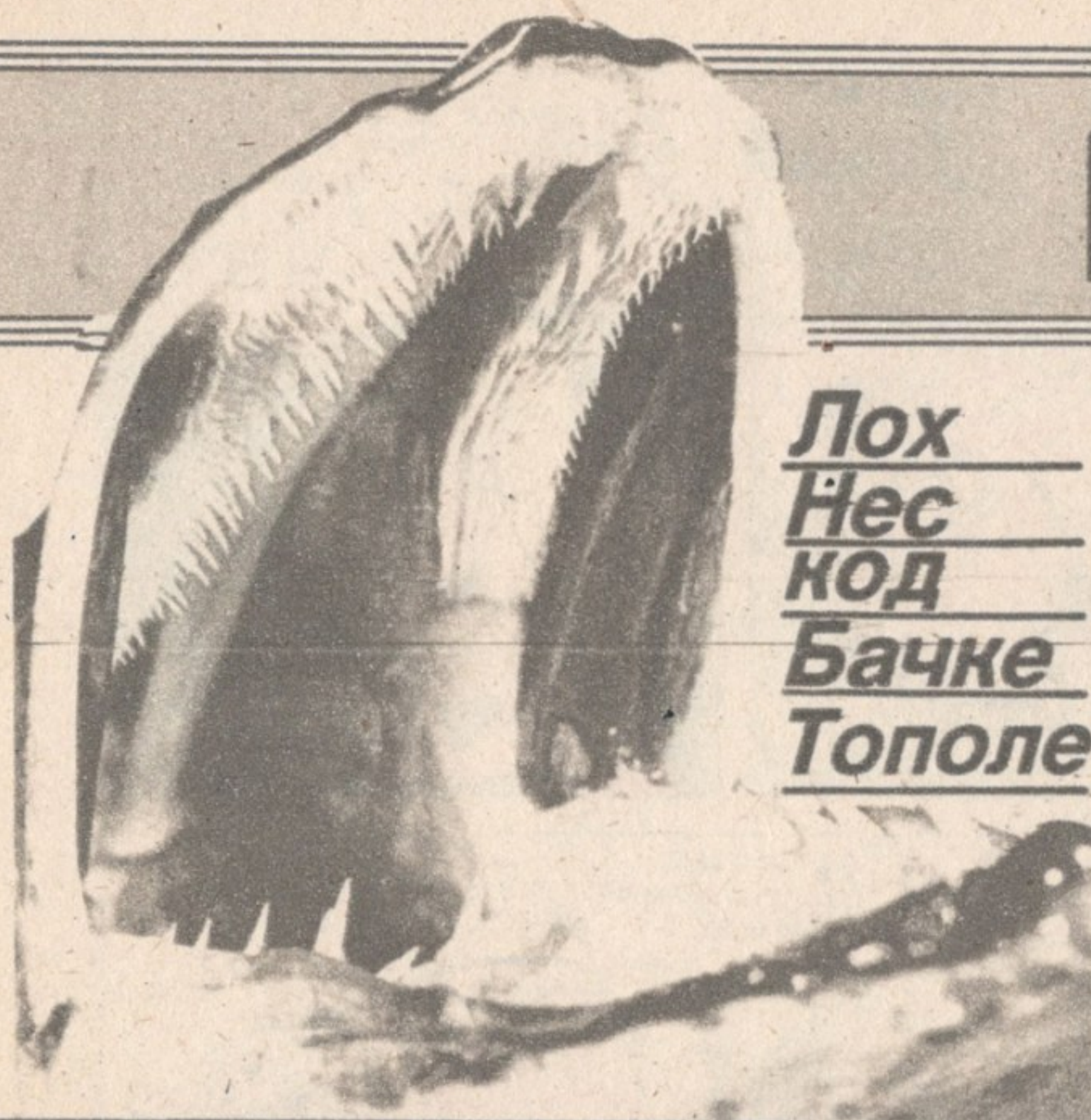
ДИКАН И ХАЗАРИ

текст: С. ИВКОВ
црта: Л. СРЕДАНОВИЋ

У СЛЕДЕКЕМ БРОЈУ: КРАЈ? НЕ!

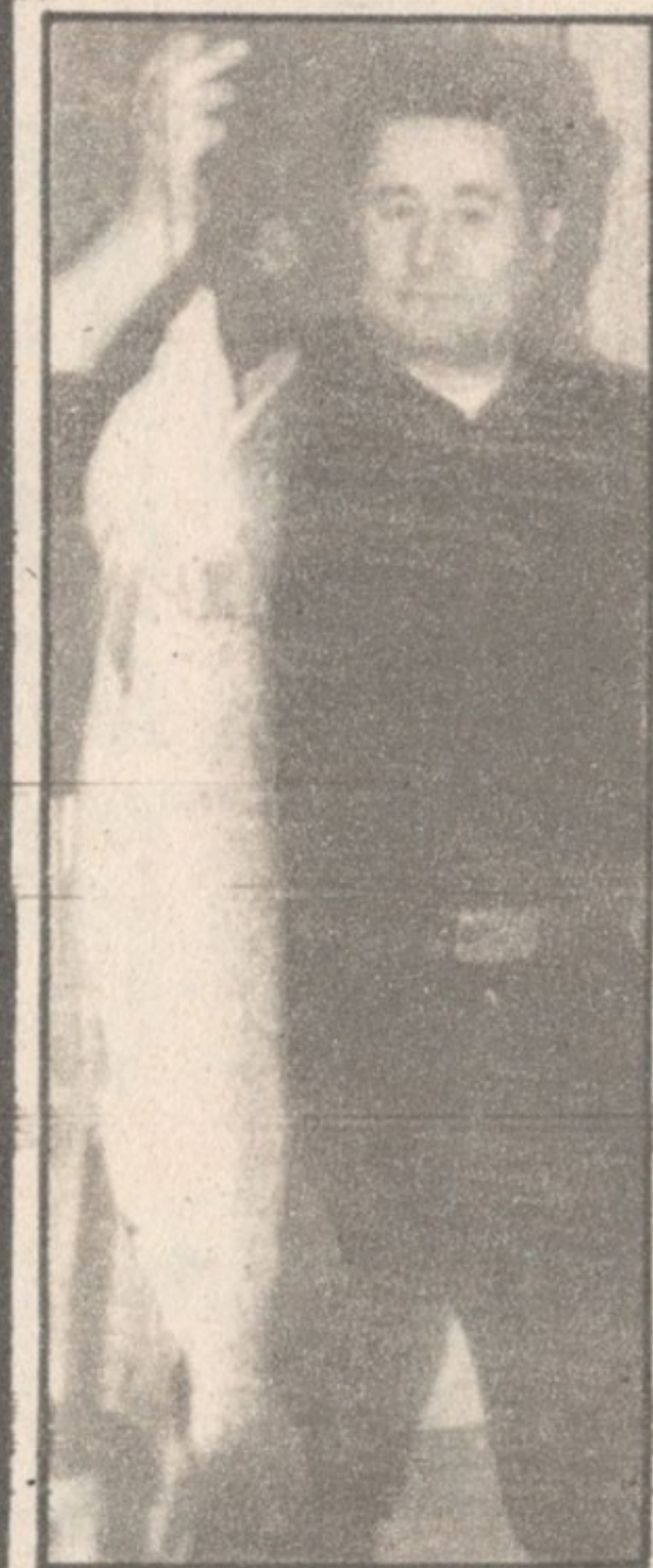
Лох Нес код Бачке Тополе

Ниједна слатководна риба нема такве чељусти као штука

Шта би за чудо-виште из језера Криваја рекао Енглез Боб Над, вишеструки шампион света у пецању, човек познат и по овом признању: „Која је то будала рекла да риболов смирује? Волео бих да неко мени измери пулс у тренуцима док риба трза!”

Тибор Колар, син Валентин и штука из Криваје

Петер Биач и штука од осам килограма

вишта на удици постаје по свему истинска грозница.

Штука, наш пријатељ

Такав елдорадо и за штуре и за риболовце сигурно је мало познато језеро Криваја. Многи риболовци вероватно први пут чују за њега и одмах се с нестрпљењем питају где се налази. Међутим, пре тог објашњења, једна веома важна напомена: у поход на штуре из Криваје иде се искључиво с добрим и јаким прибором, јер тамо малих штука једноставно нема. Ситним се сматрају и они ретки примерци од килограм-два. Све су заиста „оволике”: да би се показала њихова величина, за сваку је потребно добро раширити руке. Наравно, уз неопходан опрез, бар док је штука жива и надомак руку, односно док су руке надомак њених уистину стравичних чељусти. Највише због њих, али и због злоћудне особине да, не само кад је гладна, бесомучно и муњевито напада готово све што мрда у води, називају је и „слатководна ајкула”, „водени вук”, „риба — убица”. Најзад, реч „esox”, први део научног имена за штуре „esox lucius”, значи управо — „гладан вук”.

С обзиром на све, сасвим је нормално да је штуре једини природни непријатељ — штука: кад нема шта да једе, већа, штука немилосрдно прождире мање и, канибализам је међу овим рибама изразито развијен.

Због узбудљивог риболова и укусног залогаја штуре упор-

но лови и човек. Али, језеро Криваја је све ређи пример како човек може да буде пријатељ и заштитник природе и свега што њу чини непоновљивим богатством, па самим тим и једног таквог створења као што је штука. Јер, циновске штуре из ове воде такве су захваљујући управо човеку.

Дваанаестак километара североисточно од Бачке Тополе, на падинама живописне Телечке висоравни, налази се село Криваја, једно од најмлађих у Војводини — постоји тек нешто више од једне деценије. Недалеко од насеља тече речица Криваја на којој је 1984. године акумулацијом направљено вештачко језеро дугачко само два километра и просечне дубине око два метра. Вода је одмах и порибљена, највише шаранима, бабушкама и штукама и ускоро се показало да је она за те врсте риба прави рај. Шарани од десетак килограма нису никаква реткост, а бабушке и друга ситна риба обилна су храна за штуре тако да су ове грабљивице нарасле до за риболовце заносних размера.

Међутим, овде не би уживали ни рибе ни пецароши да о језеру даноноћно не брину чланови Удружења спортских риболоваца „Штука”. Број годишњих дозвола за риболов строго је ограничен, контрола је стална, криволова једноставно нема, у воду се не бацају никакви отпаци и она је хемијски сасвим чиста. Такође се у потпуности поштује

Јожеф Ердеш и кривајска штука од преко седам килограма

ЗУБА

закон о ловостају за одређене врсте кад се рибе мресте. Постигнута је и неопходна природна равнотежа што је предуслов за равномеран развој сваке врсте. Захваљујући свему томе, у Криваји се лове шарани капиталци, али и штуре, по величини и тежини праве „цепанице“, како воле да кажу риболовци.

Челусти јаче од челика

Не зна се шта би за риболов штуре у Криваји рекао Енглец Боб Над, вишеструки шампион света у пецању, човек за кога се просто отимају најчувенији произвођачи риболовне опреме. Овај несвакидашњи првак који са штапом у руци и удицом у води зарађује као, рецимо, врхунски кошаркаши NBA лиге, искрено је признао: „Која је то будала рекла да риболов смирује? Волео бих да неко мени измери пулс у тренуцима док риба трза!“

Заиста, како се осећа риболовац на Криваји кад му мамац, најчешће око педаљ дугачку бабушку, црвенперку или неку од разноврсних варалица, зграби штуре од целих десетак килограма, какве у овом језеру нису никаква

реткост? Тада почиње сасвим неизвесна борба која свакоме ко је доживи остаје заувек у живом и узбудљивом сећању: риболовни чекрк зуји од напинања, најјачи штап се савија попут гудала, а на месту где се налазио мамац, односно варалица, вода као да је прокључала. „Водени вук“ не би био то што јесте да мноштвом од око чак 700 зуба, оштрих као жилет, чврстих попут челика и расутих свуда по ждрелу, често не прегризе риболовни најлон или једноставно исправи челичну трокраку удицу и помогне се слободе.

Много оваквих незаборавних тренутака доживели су познати риболовци из Криваје: Петер Биач, Тибор Колар, Јожеш Ердеш, Славко Дракулић. Ови искусни ловци језерских ајкула кажу да се овде штуре најуспешније лове кад се отопа лед, непосредно пре или после мреста. Тада они највештији успевају да улове заиста циновске примерке: највећа досад уловљена штуре на Криваји била је тешка тачно 14 килограма и 60 грама и дугачка готово метар и по!

Такав монструм с лакоћом може да шчепа и прогута младу патку, барску птицу или позамашну другу рибу. Међу-

тим, иако по свему делује застрашујуће, овај зубати водени разбојник није по тежини ни половине рекордних штука уловљених у свету и код нас. Рибе рекордери, ма о којој врсти да је реч, данас су или изузетно ретке или их једноставно више нема, чему су највише допринели хемијско загађење воде и претерано ловљење. Иако ова штуре из Криваје задивљује својом величином, она је готово занемарљива према чак три пута тежој која је тачно пре 57 година уловљена у Плавском језеру.

Некада су и ту живеле циновске штуре.

Тренутак непажње и – оде рука!

Ловећи ноћу остима, један члан познате рибарске породице Шаринковић угледао је у светлу карбидне лампе силуету огромне рибе како лебди у води и вреба. Истог часа срце му је снажно залупало. Замахнуо је остима и зарио челичне шиљке у леђа грдосије. Риба се дивље закопрцала, подигла велике таласе и повукла и чамац и рибаре у њему. Он је очајнички држао ости, али је чудовиште ипак успело да се отме и побегне. На површини воде остала је

само велика крвава мрља. Ојађени рибар је до зоре крстарио чамцем по језеру у потрази за гигантском штуром, али није успео да је нађе.

Кроз Плав се брзо пронела вест о риби „тешкој сто кила“.

Рањену штуре угледао је неколико дана касније Стеван Дашић, такође рибар. Полако је довесао до ње и сјурио јој ости у леђа. Иако је већ била тешко повређена, риба се опет дуго отимала, шкљоцајући челустима које би човеку с лакоћом откинуле руку. Кад је најзад савладана и убијена, кантар је показао тачно 45 килограма; и то је највећа штуре уловљена у нашим водама.

Оваквих чудовишта, на велику жалост риболоваца, више нема, па ни у Криваји. Али, познаваоци овог језера убеђени су да у њему живе примерци од око 20 килограма који, чудовишном снагом челусти и зуба исправљају трокуке што тешко успева и човеку с клештима у рукама.

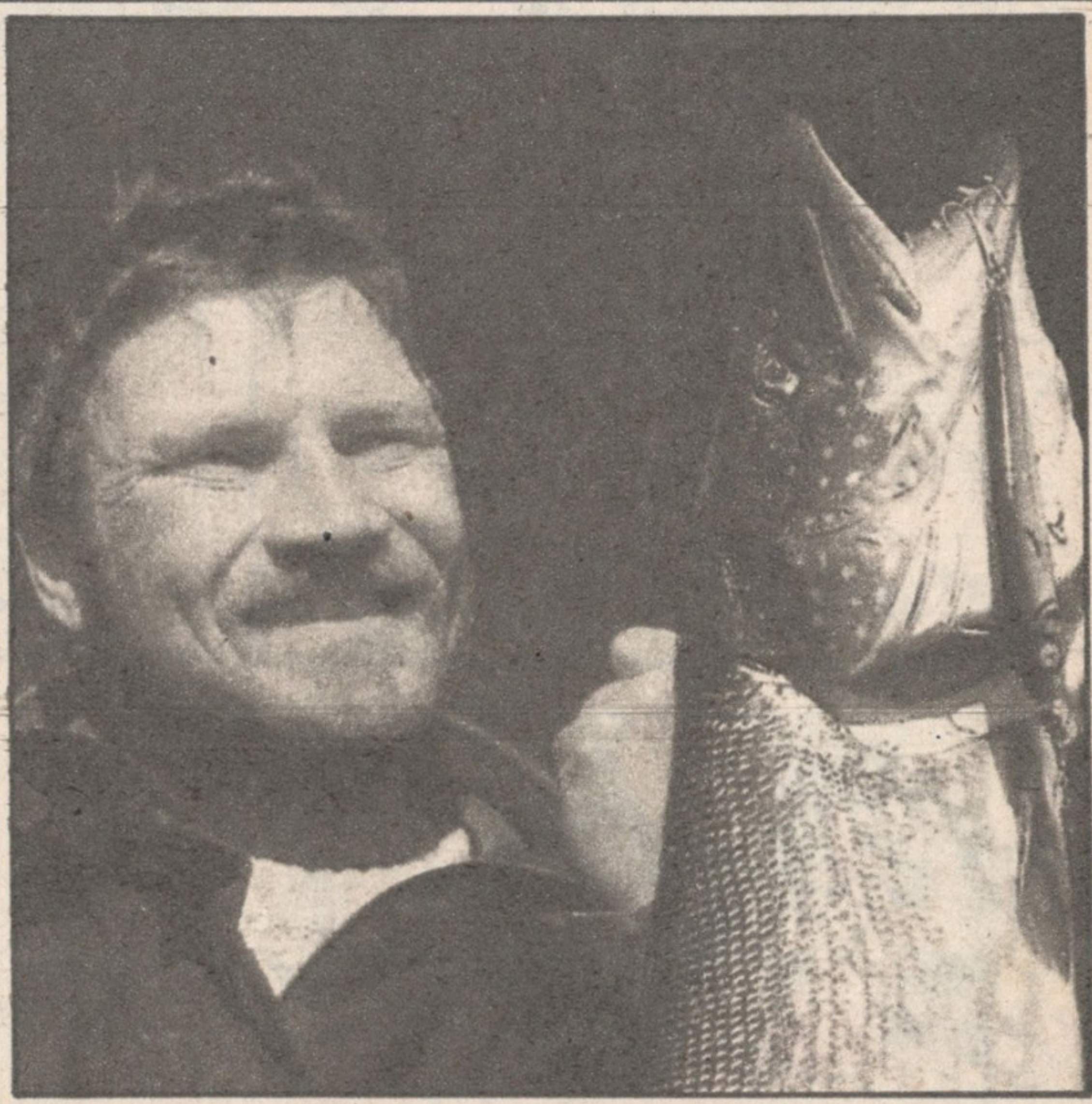
– Ни мање воде ни већих штука! – задивљено је рекао један искусни риболовац, заљубљеник у слатководне ајкуле, срећан што је најзад открио језеро свог живота.

Иван Лончар

(Снимци из документације „Рибо-ревије“)

Новосађанин Зоран Попов и штуре из Криваје

И ова „слатководна ајкула“ уловљена је у Криваји

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЕЈ, ХОГАРЕ,
ЗНАШ ЛИ ДА СУ
СЕ ПОЈАВИЛИ
ТЕРМИТИ?

ДОСТА!
НЕ МОГУ ВИШЕ!

АХ, КАКВА СУДБИНА! СВЕ
ШТО РЕДОВНО ДОБИЈАМ
СУ **ЛОШЕ ВЕСТИ!**

ХОГАРЕ, КАЖИ
ДРАГИЦКА...
НАШ БРОД...

СТОЈ! СТАНИ!
НИ РЕЧИ ВИШЕ!

ЗА ДАНАС ЈЕ
ИСПУЊЕНА КВОТА
ЛОШИХ ВЕСТИ...

... И НЕКУ ДА ЧУЈЕМ
ВИШЕ НИ ЈЕДНУ ЈЕДН-
НУ! ДОБРЕ ВЕСТИ
МОГУ!

?

ХОГАРЕЕЕ...
МИ...
ТО... НЕ...
МО...

3-2.
DIK
BROWNE

ПРЕДСТАВА МОРА ДА ИДЕ

СЈАЈ И КРАЈ ВЕЛИКОГ ВАЛЕНДЕ

— Жица је мој живот — говорио је најчувенији акробата у историји циркуса

Када је 1975. Карл Валенда напунио 65 година, супруга Хелена молила га је да напусти своју артистичку каријеру и да се окане ходања по затегнутој жици.

— Не наговарај ме — молио је он жену. — Пустите ме да се тиме бавим све док ми то мој Господ дозвољава.

— А како ћеш знати када ће престати да ти то дозвољава?

— Кад ме буде напустио, ја ћу то већ приметити!

Три генерације акробата

Карл Валенда је рођен 1905. године у Магденбургу, у породици у којој су већ три генерације наступале као акробате и уметници на трапезу. Имао је шест година када се са неким члановима своје породице први пут појавио у једној циркусној тачки.

Почетком двадесетих година Валенда је упознао Луиса Вајцмана, мајстора за ходање по жици. Вајцман је смислио тачку од које је публици застајао дах. Он је с мотком за одржавање равнотеже долазио до средине жице док је Валенда ишао за њим држећи једну руку, равнотеже ради, на Вајцмановом рамену. На средини би Вајцман чукунуо, Валенда би му се попео на рамена и направио стој на једној руци. Вајцман би се затим усправио и с Валендом на раменима наставио опасну шетњу до другог краја жице. Ова више него смела тачка донела им је многобројне понуде директора циркуса из читаве Средње Европе.

Две године касније Карл је основао сопствену трупу са својим старијим братом Херманом и једном младом женом. Она је балансира на Карловим раменима или на мотки која је спајала Карла и његовог брата док су прелазили преко жице. Када их је она касније напустила, Карл је

потражио замену преко огласа. На оглас се јавила једино Хелена Крајс, веома млада девојка, која се показала као прави таленат за ходање по жици — храбра, самопоуздана и љупка.

Године 1927. Валенда је гостовао у Хавани. Врхунац његовог програма била је троспратна пирамида: Херман и млади артиста Џо Гајгер чинили су базу пирамиде,

Карл је стајао на столици која је двома ногама била на мотки која је почивала на раменима Хермана и Џоа, а Хелена је стајала на Карловим раменима. Та тачка донела им је позив Џона Ринглинга да у његовом чувеном циркусу наступају у „највећој представи на свету.“

Без мреже

Особеност Валендиних тачака била је и у томе што су

све извођене без заштитне мреже испод ужета разапетог на висини од 12 метара. Оно што је за артисте на трапезу могло да представља спас у случају пада, Валенда је сматрао за додатну опасност. У случају да се код извођења тачке у којој учествују четири особе догоди несрећа и они полете са жице, с њима би, а и преко њих, полетеле и теш-

ке мотке за балансирање, столице, бицикли. Мража је опасност, сматрао је Карл, и зато је код пада боље осло- нити се на сопствену спрет- ност и присуство духа.

Валенда се увек трудио да својој публици прикаже бар по једну нову тачку. Ипак, ну- мера која му је донела свет- ску славу била је пирамида у којој је учествовало седам особа. Први пут су је извели 1947. године. Пирамида се састојала од четири артисте у бази од којих су два по два били повезани моткама. Карл и Херман, такође повезани мотком, чинили су други спрат пирамиде стојећи на две мотке првог спрата. На њиховој штангли, на врху, се- дела је или стајала Хелена, и то на столици која је баланси- рала на две задње ноге.

Трупа је увежбавала нове тачке на жици која је била разапета на метар од земље. Затим је жица подизана на че- тири и, најзад, на дванаест метара. Карл је стално упозо- равао: „Никад не дозволите да вам мотка испадне из ру- ку. Она мора да буде као део вашег тела. Она је ваша си- гурност. Када дозволите да вам мотка падне, угрозили сте не само свој живот већ и животе свих учесника у тач- ки.“

Ходач по небесима

Хелена, која се 1935. удала за Карла, престала је 1959. го- дине да наступа у циркусима, али је пратила трупу на њеним летњим турнејама. Но, бити гледалац сасвим је друго од личног учествовања у програ- му. Није могла да поднесе стрепњу и страх и почела је да за време представа остаје у хотелу. Па и то јој је било неподношљиво: после две године казала је Карлу да ће убудуће остајати код куће. И била је у праву: током година које су дошле приликом изво-ђења троспратне пирамиде смртно су страдали Карлов усвојени син и зет, а трећи човек у бази пирамиде остао је заувек непокретан. И сам Карл се неколико пута тешко озледио. И поред несрећа на- ставио је да изводи своје тач- ке на жици. „Жица је мој жи- вот. На земљи се осећам као да сам мртав!“

Био је већ у поодмаклим годинама када су почели да га називају „ходач по небеси- ма“. То име добио је због јед- не соло тачке: изнад кланца Талулах, у држави Џорџији, широког 300 метара, на висини од две стотине метара би- ла је разапета жица и он је по

њој прешао с једне стране кланца на другу и натраг. Ње- гов подвиг посматрало је око 30.000 особа. Имао је тада 65 година.

Задата реч

Почетком марта 1978. годи- не Карл је са три штићеника и ученика – својом седамнаес- тогодишњом унуком Ритом и младићима Фарелом и Фили- пом отпутовао у Порторико да се придружи Панамерич- ком циркусу. У другој седми- ци његовог ангажмана дирек- тор Панамеричког циркуса за- молио је Карла да, као рекла- му, изведе своју „небеску шетњу“ између два хотела. Челично уже требало је да буде затегнуто између два девета спрата, преко улице, на висини од 35 метара. По- што се његова менаџерка противила извођењу ове рек- ламне тачке на отвореном простору због ветра који је скоро стално дувао с мора, Карл је позвао у помоћ своју жену Хелену. Она је долетела у Сан Хуан и уместо да му да подршку она га је молила да одустане од те луде намере.

– Дао сам реч човеку кога већ дуго познајем – упорно је одговарао на њене молбе.

Нешто после 11 часова сту- пио је Карл Валенда на жицу носећи своју мотку тешку 15 килограма и дугачку 7 метара. Када је био око средине, ве- тар је надувао његову кошу- љу док су му ногавице лепр- шале око ногу. После даљих петанестак корака поклекнуо је као да је желео да се сма- њи, да пружа ветру мањи от- пор.

– Седи, деда, седи – викала је унука Рита.

Карл се спустио на колена као да ће да седне. Лице му се искривило када му је једна нога склизнула са жице. Дес- ном руком је за тренутак до- хватио жицу, али је левом и даље чврсто стезао мотку. Никад не дозволи да испус- тиш мотку! А онда је ветар окренуо ту мотку и повукао га са жице. Када је пао на улицу, опет је стезао мотку обема рукама које су биле савијене у лакту – у положају прописа- ном за акробате на жици.

Хелена је чула грају са ули- це.

– Мртав је – само је рекла кад јој је унука Рита ушла у хотелску собу.

Његов Господ није му дао знак. Троје Карлових ученика учествовали су тог истог дана у циркуском матинеу. И Карл би то желео јер се увек држао познатог правила свих уметника и извођача: „Пред- става мора да иде...“

К. В.

CLUEDO

Најпопуларнија детективска игра света

СПЕЦИЈАЛНА ПОНУДА НАЈПОПУЛАРНИЈИХ ДРУШТВЕНИХ ИГАРА СВЕТА

1. CLUEDO.....31 DEM

2. RISIKO.....26 DEM

(против вредност у динарима)

Наручите телефоном или писмом.

Телефон: 011/ 582 250

Адреса: **MAG**, Борска 40, 11000 Београд
Ж. Р. 60812 – 601 – 347113

RISIKO

Најпопуларнија стратешка игра света

МА ШТА КАЖЕШ

МАЈМУНСКА ПОСЛА

Енглеz Дезмонд Морис, писац „Голог мајмуна“ и других књига о понашању животиња, срео је једнога дана док је шетао градом три шимпанзе које су се прославили снимањем телевизијских реклама за чај. Шимпанзе су биле у друштву пратиоца, Дезмонд сам. Писцу се овај случајни сусрет учинио богомданим да мало обнови знање мајмунског језика који је савладао током дугих година истраживања.

У сваком случају, обратио се шимпанзама на њиховом језику на шта су га оне једно време ћутке посматрале, а затим се, редом, учтиво с њим руковале и одшетале даље.

ЛЕТИ, ЛЕТИ – ХАСЕЛБЛАД

Фотографски апарат „Хаселблад“ који је четрдесетих година овог века направио Швајцарац Виктор Хаселблад Наса је употребила током првих летова с људском посадом. Приликом шетње по свемиру астронаута Мајкла Колинса 1966. апарат се откачио од држача и једно време је кружио око Земље. Био је то први и једини сателит који је Швајцарска икада имала у свемиру.

АХА... АХА... АХА... НЕ

Некадашња велика звезда (углавном каубојских) филмова, амерички глумац Гари Купер био је познат по томе што није био много причљив. Од ове његове особине новинарима се дизала коса на глави али су, с времена на време, ипак морали да направе покоји интервју с њим.

Нешто мало пре него што је филм „Тачно у подне“ почео да се приказује, један холивудски репортер је, после силног наваљивања, успео да закаже разговор с глумцем. Питања су, по договору, имала да се односе само на тек снимљени филм. Ево како је то изгледало:

– Господине Купер, да ли је тачно да насловну женску улогу у филму игра Трејс Кели?

– Аха – гласио је Гаријев сажет одговор.

– И да се филм бави женским моралним питањима?

– Аха.

И на сва остала питања која му је поставио, новинар је до-

бијао исти двосложни одговор. Коначно, на ивици живота, отело му се:

– Господине Купер, је ли могуће да је „аха“ једина реч коју умете да изговорите?

– Не – рече Гари. ■

НЕ ПАРКИРАЈ, ЖБИР НИКАДА НЕ СПАВА

Један господин у годинама из немачког града Баден-Бадена просто не може да смисли возаче аутомобила, а ни они њега. Дотични проводи на прозору свог стана са догледом у рукама који му служи да уредно забележи регистарски број таблице сваког аутомобила чији се влас-

ник погрешно паркира баш у улици у којој живи вечито будни чувар саобраћајног ре-

да. Чим сакупи неколико бројева он их уредно пријављује полицији. ■

НАЈЦРЊИ ОД СВИХ ПЕТКОВА

Не хајући за упозорења празноверних помораца који кажу да је петак лош дан, да је петак 13. још гори, а да је петак 13. маја најгори међу свим лошим данима. Питер Фјустер је испловио управо тог дана преко канала Ламанш. Била је то, уз то, његова прва пловидба као капетана теретњака „Ху Венчер“ (у преводу „Хеј Смели“).

Брод је испловио из Рочестера 13. 5. 1983. у 2,10.

У 2,30 Фјустер је јавио лучкој капетанији да се брод су-

дарио с неким неосветљеним бродићем.

У 2,40 јавио је да се брод насукао.

У 7,15 с неког другог брода јављено је да је „Ху Венчер“ знатно оштетио бову на ушћу реке Темзе.

Суд у Рочестеру осудио је Фјустера да плати казну (2.000 фунти) и судске трошкове (1.000 фунти) због „непажње“. У међувремену Фјустер је почео да плови за другог бродовласника, али не више као капетан већ само као први официр. И више никад не испловљава у петак 13. па макар и не био мај месец. ■

ДЕВЕТ НАЈОДВРАТНИЈИХ ПИТАЊА НА СВЕТУ

1. Обећаваш да се нећеш наљутити ако те нешто питам?
2. Извини, али имаш ли неке статистичке податке којима би поткрепио(ла) то што тврдиш?

3. Немој ми рећи да верујеш у то што си рекао (рекла)?

4. Где ти је смисао за хумор?

5. Јеси ли ме дуго чекао (чекала)?

6. Шта сад није у реду?

7. Спавао си (спавала)?

8. Одакле ми новац за то?

9. Кад ћеш већ једном да одрастеш? ■

**ТЕЛО
У
ПРВОМ
ЛИЦУ
ЈЕДНИНЕ**

ЈА САМ ЈОВАНОВА КЕЛИЈА

Личим помало на неки велики град. Имам на десетине електричних централа, разгранату саобраћајну мрежу, сложен систем комуникација. Увозим сировине, прерађујем их као нека фабрика и избацујем отпад. Живим у апсолутној диктатури, а снажне полицијске снаге држе подаље од мене свакога ко није пожељан

С обзиром на моје димензије све ово делује невероватно. Јер, видљива сам само под микроскопом, а моја унутрашњост под електронским микроскопом. А ја сам само једна од шездесет хиљада милијарди ћелија Јовановог, или вашег, тела. Често ме зову основним елементом живота, а у ствари ја сам живот. Као штапићаста ћелија Јовановог десног ока говорим у име огромне популације којој припадам.

Биолошки посматрано не постоји таква типична ћелија. Ми, ћелије, разликујемо се међусобно и по димензијама, и по облику, и по функцији као, рецимо, миш и жирафа. Наше димензије прилично варирају: од највеће, величине нојевог јајета, до тако сићушних да би се нас милион комотно сместило на главицу чиоде. И има нас свих могућих облика: округлих, плочастих, штапићастих, разгранатих, вретенастих, звездастих...

Ми учествујемо баш у свему што Јован ради. Када он подиже кофер, вероватно мисли да то чини његова рука. Тачно, али то омогућавају, грчећи се, невидљиве ћелије његових мишића без којих Јованова рука не би подигла ни чашу. Или, Јован размишља коју мајицу да изабере. И, опет, уместо њега размишљају ћелије његовог мозга. И све тако, чак и док Јован спава.

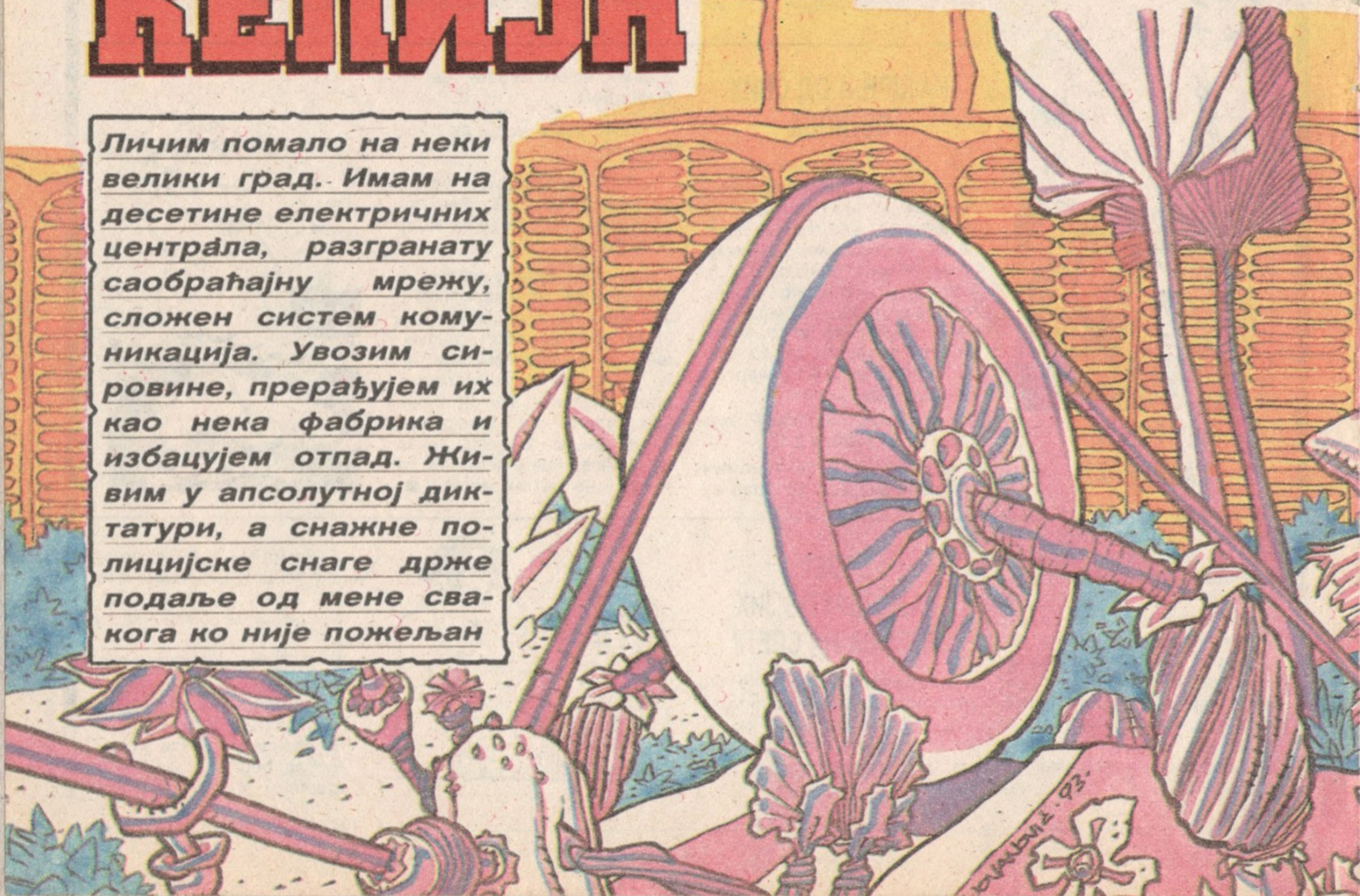
И цвекла и Јован

Мој задатак, као штапићасте ћелије Јовановог десног ока, јесте да ухватим неки слабашан светлосни зрак, на пример трептај звезде, да га појачам и претворим у електрични сигнал који шаљем у Јованов мозак. Ако тамо стигне довољан број таквих сигнала, Јован ће звезду видети, а стићи ће јер ја у том послу нисам сама.

Пошто свака од двеста педесет милиона штапићастих ћелија Јованових очију садржи тридесет милиона молекула пигмента који примају светлост, ми трошимо огромну количину „струје“. Ја за стварање електрике имам неколико хиљада митохондрија, мајушних електричних централа у облику кобасице које као гориво користе шећер, производе електричну енергију и, при том, остављају и извесну количину „шљаке“ – воду и угљеников анхидрид.

Током овог сложеног хемијског процеса митохондрије синтетизују материју која је универзални извор енергије сваког живог бића, било то цвекла или Јован. Та супстанца се зове аденозинтрифосфат, скраћено АТФ. Да би куцало срце, да би се ширио грудни кош при удисању, да би трепнуо очни капак... АТФ се цепа у простије материје и, том приликом, ослобађа енергију. И свакога трена целог Јовановог живота АТФ ће се непрекидно цепати и поново стварати.

Све ћелије Јовановог тела имају митохондрије, то јест, електричне централе. С једним јединим изузетком. Немају их само ћелије црвених крвних зрнаца. Пошто црвена крвна зрнаца не производе ништа већ само циркулишу крвотоком носећи кисеоник, њима енергија није потребна.

Господар је DNK

Најчудеснија од свих ћелија, то морам да признам, налази се у женском јајашцету, оном истом које се својевремено налазило у јајоводу па у материци Јованове мајке где је Јовану пружало деветомесечно гостопримство. Чим та ћелија бива оплођена, она се дели и њени подељени делови се даље деле све док не створе две хиљаде милијарди ћелија новорођене бебе.

У оплођеном јајашцету ускладиштена је огромна количина података. У њему су шифровани подаци о Јовановој боји косе и очију, грађи коже, величини тела... Овај сићушни део живота тачно зна у ком трену треба да заустави раст малог прста будућег Јована. Познато му је, и то прилично тачно, не само како ће Јован кроз извесан број година изгледати већ и колика ће му бити интелигенција, од којих ће болести патити, и све остало што не могу ни да набројим.

А како је могуће да се из минијатурног јајашцета, а код свих сисара јајашца су углавном истих димензија, роде и кит, и миш, и Јован? Ово питање води нас до наредбодавца, чуда које се зове дезоксирибонуклеинска киселина или DNK, апсолутног владара свих ћелија који одређује наше саставне делове, наређује нам како да се понашамо, шта да производимо, шта да узимамо, шта да одбацујемо.

Моја DNK може се упоредити са архитеком чији је задатак да нацрта велики пројекат живота. А за извођење радова у свакој ћелији он користи услуге сарадника и посредника чије је име рибонуклеинска киселина или RNK. Сви могући подаци „наштампани“ су на удвојеним спиралама DNK који ће створити молекулу RNK „гласника“. Поруке RNK дешифрирају се уз помоћ другог облика RNK који се зове „преносилац“ и који препознаје различите аминокиселине да би се повезале у беланчевине потребне ћелији.

Само на тај начин могуће је произвести било коју од хиљада беланчевина Јовановог организма. RNK „гласник“, уз помоћ RNK „преносиоца“, узима аминокиселине од којих се састоје беланчевине и ниже их, одређеним редом, као перле огрлице. Као крајњи резултат добија се беланчевина ћелије Јовановог срца, или мишића ноге, или било која беланчевина коју је DNK наручила.

Тужан изузетак

Деоба ћелија од којих је настао Јован траје целог његовог живота. Свакога трећа умиру и рађају се милиони ћелија процесом деобе сваке старе ћелије у две нове. Брзина деобе није иста. Ћелије масног ткива, или сала, које личе на права правцата складишта, размножавају се споро. Ћелије коже размножавају се сваких десет сати.

Једини, мада тужан, изузетак у овој непрекидној замени старих ћелија новим представљају ћелије мозга. Јован је дошао на свет с количином можданих ћелија које ће му служити док је жив. Надајмо се да ће му то бити довољно јер истрошене или оштећене ћелије мозга умиру, не бивају замењене новим.

Ми, ћелије, производимо око шест стотина чудесних супстанци које се зову ензими. По наређењу DNK, а преко RNK ти невероватно спретни хемичари без трупчице напора у трену синтетизују беланчевине: узимајући, рецимо, беланчевине комадића рибе, ензими их цепају на основне састојке и распоређују аминокиселине да би начинили људске беланчевине неопходне, на пример, за нокат Јовановог палца. Ћелијски ензими стварају и хормоне као и антитела и, уопште, обављају веома сложене послове којима нису дорасли ни најбољи светски хемичари.

Свака има личну карту

Наш спољни омотач није ништа мање чудесан од наше унутрашње грађе. Мој зид или мембрана, чија је дебљина само милионити део милиметра, веома ми је важан јер има улогу чувара. Ћелијска опна или мембрана одлучује кога ће пустити у ћелију, а кога ће отерати. Она тако регулише моју унутрашњост држећи у савршеној равнотежи соли, органске материје, воду и друге супстанце, а живот зависи управо од тога.

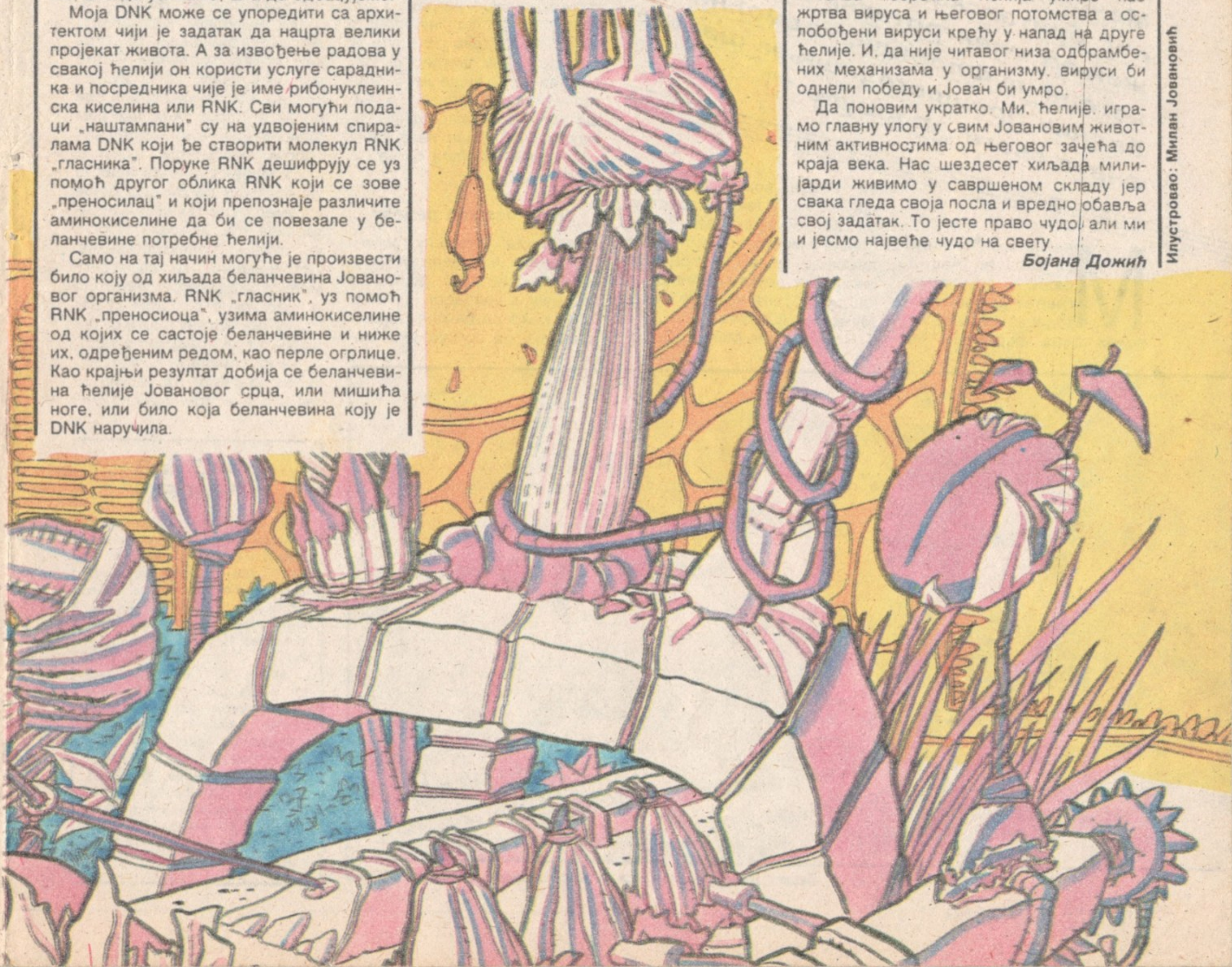
Свака од нас, ћелија, има неку врсту личне карте захваљујући којој нас мембране других ћелија одмах препознају. Сваки улез бива одмах отеран из наших редова. Замислите само шта би се с нама догодило када бисмо дозвољавале присуство нежељених гостију. Ћелија длаке могла би да залута, нађе се у мени, ћелији ока, и убрзо би из Јованових очију расла коса.

А наши најљући непријатељи су вируси. Ови мајушни зли паразити немају митохондрије као ми што значи да нису у стању да производе енергију неопходну за живот. Наше мембране с времена на време нису на висини поверене им дужности стражара и вирус успе да продре у унутрашњост неке ћелије. Ту, где енергије има у изобиљу, он почиње да се размножава.

Таква несрећна ћелија умире као жртва вируса и његовог потомства а ослобођени вируси крећу у напад на друге ћелије. И, да није читавог низа одбрамбених механизма у организму, вируси би однели победу и Јован би умро.

Да поновим укратко. Ми, ћелије, играмо главну улогу у свим Јовановим животним активностима од његовог зачећа до краја века. Нас шездесет хиљада милијарди живимо у савршеном складу јер свака гледа своја посла и вредно обавља свој задатак. То јесте право чудо, али ми и јесмо највеће чудо на свету.

Бојана Дожић

Шампион
"ФОРМУЛЕ 1"
не брани титулу

МИРНИ ЧОВЕК СА ОСТРВА МАН

Никада ни један светски шампион није био оспораван као Најџел Менсел, бивши полицајац са ма-лог британског острва, сада ин-жењер електротехнике из Клар-вотера на Флориди, надмоћни по-бедник прошлогодишњег шампи-оната света „Формуле 1“

Менсел вози без трук-ке страсти! Као да седи у таљигама, гневно је прокоментари-сао један од нај-већих асова „Формуле 1“ Ни-

ки Лауда вожњу светског шампиона, а такође тростру-ки светски првак Ален Прост, који је у минулом шампионату паузирао чекајући повољан ангажман, ауторитативно је тврдио: „Сена вози боље од Менсела 1000 пута.“

Ипак, Најџел Менсел је по-

Хладнокрвност му не могу оспорити: Најџел Менсел

бедио у шампионату света „Формуле 1“ за 1992. годину и то убедљивије него ико икада у четрдесетдвогодишњој историји „великих награда“

Менсел је био најбољи у девет од 16 трка (три пута је био други) и сакупио је 108 бодова – 52 више него дру-гопласирани Патресе, 55 ви-ше него трећепласирани Шу-махер и 58 више него Сена који вози 1000 пута боље од њега“!

Упорност као рецепт

И мада Менселу многи стручњаци и ривали оспора-вају мајсторство, једно му признају – упорност. Да није ње, тешко да би полицајац – позорник са острва Ман до-

спео до титуле најбољег воза-ча света.

Дебитовао је у каравану „Формуле 1“ 1980. године у „лотус форду“ на „Великој на-гради Аустрије“ као дваде-сетседмогодишњак. Ни тада није много обећавао. Возио је, како кажу, „без душе“, хладно, прорачунато, али све боље и боље. Али, ни сам Менсел није био задовољан спорим напретком. Одлучио је да заувек скине полицијску униформу и да би што боље разумео чудо технике и елек-троники које је возио, постао је студент електротехнике. Истовремено, постао је но-мад. Можда заувек напустио је свој скромни дом „Порт Ерину“ на Острву Ман и са по-родицом се преселио у удоб-ну камп приколицу коју је пар-кирао уз писте на којима се такмичио и тренирао. Такав

НИКО КАО МЕНСЕЛ

Да га на писти у Аделаиду, када се налазио на челу кара-вана шампион Ајртон Сена из љубоморе и слепог беса од-лазећи није спречио да побе-ди, Најџел Менсел би своју ти-тулу шампиона „Формуле 1“ крунисао 10. победом у сезо-ни.

На жалост, Сена је из чис-тог мира дао гас и својим „меклареном“ ударио у Мен-селов „вилијамс“ и обојицу избацио из трке. Менсел је био веома љут, али и са девет победа у сезони (Кјалами, Мексико, Сао Паоло, Барсе-лона, Имола, Мањи Кур, Сил-верстон, Хокенхајм, Есториј) он је рекорд по броју победа у једној сезони.

Болид са бројем 5 био је недостижан прошле сезоне

Календар „Формуле 1“ у 1993.

ДВЕ „ВЕЛИКЕ НАГРАДЕ ЈАПАНА“

- 28. фебруар Ј. Африка (Кјалами)
- 14. март Бразил (Сао Паоло)
- 4. април Јапан (Утополис)
- 3. мај Шпанија (Барселона)
- 23. мај Монако (Монте Карло)
- 13. јун Канада (Монтреал)
- 4. јул Француска (Мањи Курс)
- 11. јул В. Британија (Силверстон)
- 23. јул Немачка (Хокенхајм)
- 15. август Мађарска (Хунгароринг)
- 23. август Белгија (Спа)
- 12. септембар Италија (Монца)
- 25. септембар Португалија (Есторил)
- 24. октобар Јапан (Сузука)
- 7. новембар Аустралија (Аделаида)

живот донео му је већ 1986. прву вицешампионску титулу, 1987. другу, али прави шампиони „Формуле 1“ били су Пике, Прост и Сена, а он обичан „занатлија“.

„Ја сам највернији супруг у каравану „Формуле 1“, скромно је оцењивао свој статус Менсел, решен да своју шансу, ако му се укаже, искористи до краја.

дебитантској години – 1980. зарадио је 100.000 долара, а 1991, када је трећи пут постао вицешампион, 11 милиона долара. Ипак, сав новац би дао за титулу шампиона.

Чудо од аутомобила

Правна шанса указала му се прошле године, а звала се „вилијамс рено“, болид са

писту, уређај за контролу преноса снаге мотора који спречава такозвано шлајфовање, замена ручице мењача дугметом и још сијасет других технолошких новитета чинили су убедљиво најбољи болид у каравану, а Нејџел Менсел био је прави човек за њега. Миран, увек трезвен, знао је да извуче максимум из њега, а да га не преоптерети. Знао је да „скине ногу с гаса“ када је имао убедљиву предност, штедећи машину и себе.

Једини његов ривал могао је да му буде само колега из „вилијамс реноа“ Рикардо Патресе, али Италијан се држао клупске дисциплине. Избијао је на чело каравана само када би Менсел одустајао. Остали су се трудили да са што мање нервирања сачекају крај сезоне сигурни да ће њихови конструктори за идућу сезону направити болиде који не заостају за Менселем.

Знао је то и Менсел и у 39. години (рођен је 8. августа 1953. године) са лаворовим венцем шампиона напустио „Формулу 1“.

Али, из аутомобилизма није отишао. Потписао је уговор за учешће у тркама „инди кара“, једној од безброј дисциплина које су измислили Американци за трошење бензина и зарађивање долара, можда баш у жељи да докаже да је добар и храбар возач. У „инди кару“ машина не може ништа „сама“ као у „Формули 1“ и Менсел је прихватио изазов. Можда и зато што је Пике, који га је безброј пута побеђивао у „Формули 1“, после тешке несреће напустио „инди кар“. А идуће сезоне, вратиће се можда поново „Формули 1“. Изазов је велики – покуда „Ферарија“, који од 1979. није имао светског шампиона, износи 16 милиона долара за сезону!

Ж. Б.

Несрећа у Фениксу: жесток судар, Менсел ипак без већих повреда

Постао је инжењер електротехнике, настанио се на луксузном имању у Клирвотеру, на Флориди, јер су његова примања стотруко надмашила она која је имао у својој

технолошким решењима за 21. век. Компјутерски систем активног вешања који је Менселој „машини“ у сваком тренутку омогућавао најоптималнији положај у односу на

Сви шампиони „Формуле 1“

ОД ФАРИНА ДО МЕНСЕЛА

1950. Нино Фарино (Италија)	„алфа ромео“
1951. Хуан Мануел Фанђо (Аргентина)	„алфа ромео“
1952. Алберто Аскари (Италија)	„ферари“
1953. Алберто Аскари (Италија)	„ферари“
1954. Хуан Мануел Фанђо (Аргентина)	„мерцедес“
1955. Хуан Мануел Фанђо (Аргентина)	„мерцедес“
1956. Хуан Мануел Фанђо (Аргентина)	„ланча ферари“
1957. Хуан Мануел Фанђо (Аргентина)	„масерати“
1958. Мајк Хауторн (В. Британија)	„ферари“
1959. Џек Бребхем (Аустралија)	„купер климакс“
1960. Џек Бребхем (Аустралија)	„купер климакс“
1961. Фил Хил (САД)	„ферари“
1962. Грејем Хил (В. Британија)	„ферари“
1963. Џими Кларк (Шкотска)	„лотус климакс“
1964. Џон Сортес (В. Британија)	„ферари“
1965. Џими Кларк (Шкотска)	„лотус климакс“
1966. Џек Бребхем (Аустралија)	„бребхем репко“
1967. Денис Холм (Нови Зеланд)	„бребхем репко“
1968. Грејем Хил (В. Британија)	„лотус форд“
1969. Џеки Стјуарт (Шкотска)	„матра форд“
1970. Јохан Ринт (Аустрија)	„лотус ферари“
1971. Џеки Стјуарт (Шкотска)	„тајрел форд“
1972. Емерсон Фитипалди (Бразил)	„лотус форд“
1973. Џеки Стјуарт (Шкотска)	„тајрел форд“
1974. Емерсон Фитипалди (Бразил)	„мекларен форд“
1975. Ники Лауда (Аустрија)	„ферари“
1976. Џејмс Хант (Енглеска)	„мекларен хонда“
1977. Ники Лауда (Аустрија)	„ферари“
1978. Марио Андрети (САД)	„лотус форд“
1979. Џоди Шектер (Ј. Африка)	„ферари“
1980. Алан Џонс (Аустралија)	„вилијамс форд“
1981. Нелсон Пике (Бразил)	„бребхем“
1982. Кеке Розберг (Финска)	„вилијамс форд“
1983. Нелсон Пике (Бразил)	„бребхем“
1984. Ники Лауда (Аустрија)	„мекларен порше“
1985. Ален Прост (Француска)	„мекларен хонда“
1986. Ален Прост (Француска)	„мекларен хонда“
1987. Нелсон Пике (Бразил)	„вилијамс хонда“
1988. Ајртон Сена (Бразил)	„мекларен хонда“
1989. Ален Прост (Француска)	„мекларен хонда“
1990. Ајртон Сена (Бразил)	„мекларен хонда“
1991. Ајртон Сена (Бразил)	„мекларен хонда“
1992. Нејџел Менсел (В. Британија)	„вилијамс рено“

Порука које сам се највише плашио: „Дете у опасности. Гуши се! Сместа кренути на место несреће“. Укључио сам црвену ротациону светиљку и сирену док су ми путем радија саопштавали адресу. „Само ми је још то требало“, помислио сам док сам кретао највећом брзином.

Тек сам био почео свој радни дан као шериф за пружање помоћи у хитним случајевима у калифорнијском граду Сан Дијегу. У ствари, био је то мој слободан дан али сам морао да заменим једног колегу који се изненада разболео. Како његов рејон скоро уопште нисам познавао, намеравао сам да га најпре обиђем колима како бих га упознао. И ево, одмах позив у помоћ и случај код кога су били у питању живот или смрт.

Где гори, братац?

Одлучио сам да кренем новим, још недовршеним путем одређеним за брзу вожњу јер је у другој улици која је водила у истом правцу саобраћај био толико густ да се кроз њу, чак и поред сирене и црвене светиљке једва могло пробити. Али, кад сам стигао до улице за брзу вожњу, видео сам, на свој ужас, да даље не могу: између мене и ње није било прилаза већ је зјапио широк и дубок ров са супротном страном толико стрмом да се уз њу колима никако није могло. Да се спустим још бих и успео, али да се успем... Изашао сам из кола и погледао у јарак преко кога је била улица за брзу вожњу којом су кола просто летела. „Шта ћу сад?“ – завапио сам у себи. Нисам имао времена да се окренем и пођем другим путем, а знао сам да су остала патролна кола наше службе далеко, у другим крајевима града.

– Па, братац, где гори?

Подигао сам поглед и угледао циновски булдожер за чијим је управљачем био крупан, млађи човек.

– Једно дете је нешто прогутало, гуши се. Морао бих овом улицом, а не могу. Немам времена да другим путем.

Научио сам у овој служби да владам својим осећањима а ипак ми је глас дрхтао.

– Ускачите у своја кола и крените за мном. Ја ћу вам направити приступну рампу с друге стране.

Излетело је дугме

Кренуо сам за њим и с дивљењем гледао како ми његова моћна машина прави пут. Циновска кашика булдожера била је у тренутку напуњена земљом и изручена у јарак. Па опет, опет.

ДЕТЕ СЕ ГУШИ!

Сирена на колима је завијала док сам јурио према назначеној адреси. На вратима је стајала избезумљена мајка и пружала ми малог. Лице му је већ било модро. Зар сам закаснио?

Часовник у који сам погледао чинио ми се као непријатељ.

Гусенице булдожера успињале су се супротном страном рова равнајући земљу и правећи ми пут. Обавијали су нас облаци прашине. Чинило ми се да то траје сатима док у ствари моћној машини није требало много да стигне до улице.

Сирена на колима је урлала док сам јурио према назначеној адреси. На вратима куће стајала је избезумљена мајка и пружила ми дете. Лице му је већ било модро. Зар сам закаснио.

Знам само да сам дограбио дете и потпуно аутоматски радио оно што смо учили да се у таквим случајевима ради. Колико пута сам то вежбао, али само на лутки, а никад на живом детету применио. Наједном је из детињих отворених уста нешто излетело и пало на под. Било

је то дугме које је, срећом, ипак пропуштало до плућа помало ваздуха.

Дете је вриснуло, поцрвенело и почело да млатара својим малим песницама. Било је љуто – али живо.

Јуче нисам знао

Када сам се поново нашао у колима забележио сам случај у свој дневник рада, путем радија обавестио о свему нашу централу и кренуо даље у патролирање. Био сам уморан као да сам цео дан копао, а ипак некако лак и веома задовољан. Мисао да се оканем ове службе, у којој сам углавном наилазио на преступе и насиља, која ме у последње време прогонили, наједном ме је напустила.

Сутрадан сам опет патролирао по свом новом рејону и одвезао се до места где сам се 24 часа раније нашао пред несавладивом препреком. Тада сам угледао онај исти булдожер и успорио да бих захвалио возачу. Он је, међутим, већ трчао према мојим колима муцајући:

– Де... дете...

Покушао сам да га умирим:

– Дете је добро! Захваљујући вашој помоћи спасен му је живот.

Грицао је:

– Знам... знам. Али јуче нисам знао...

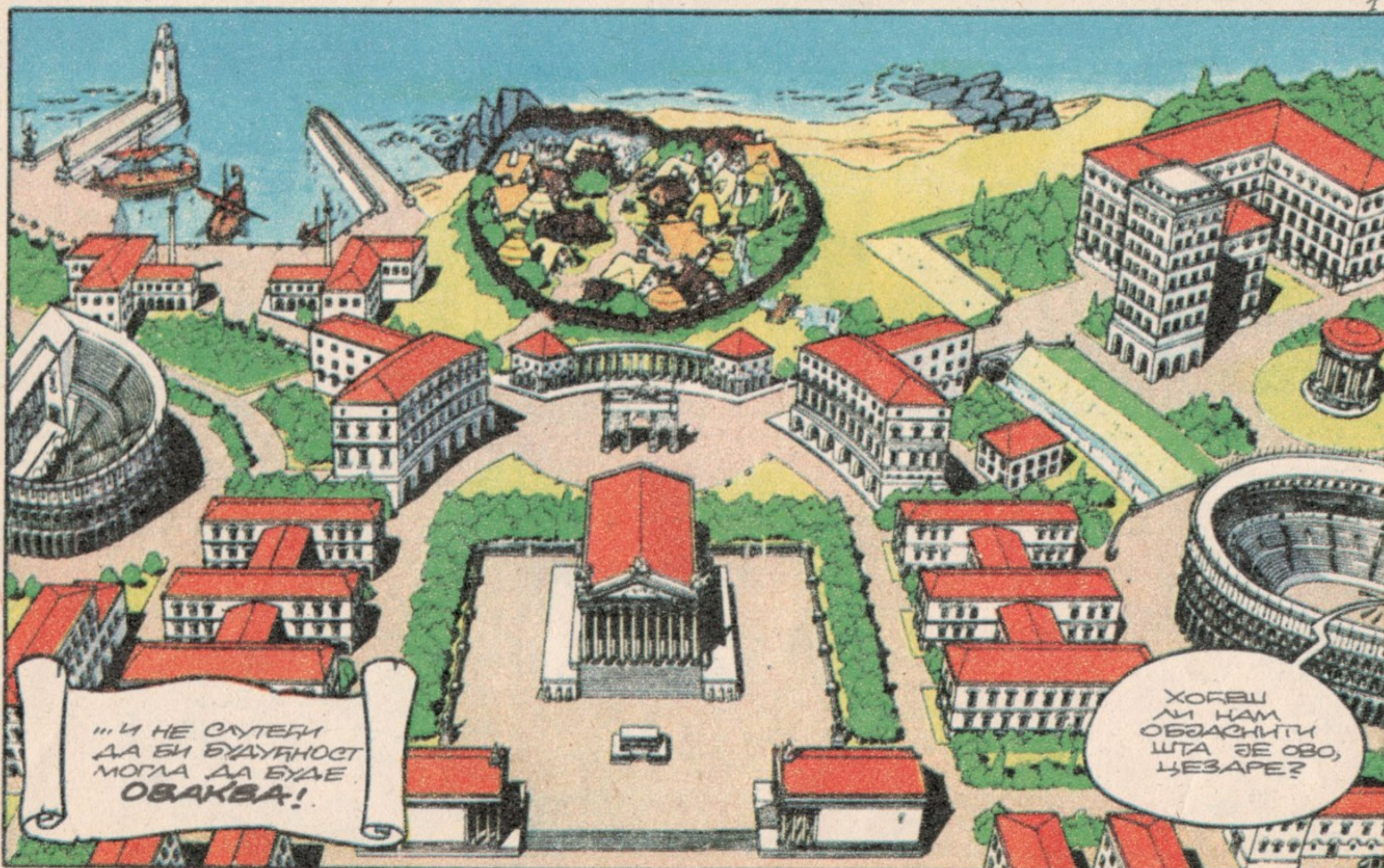
Угризао се за доњу усну и сасвим тихо прошапутао:

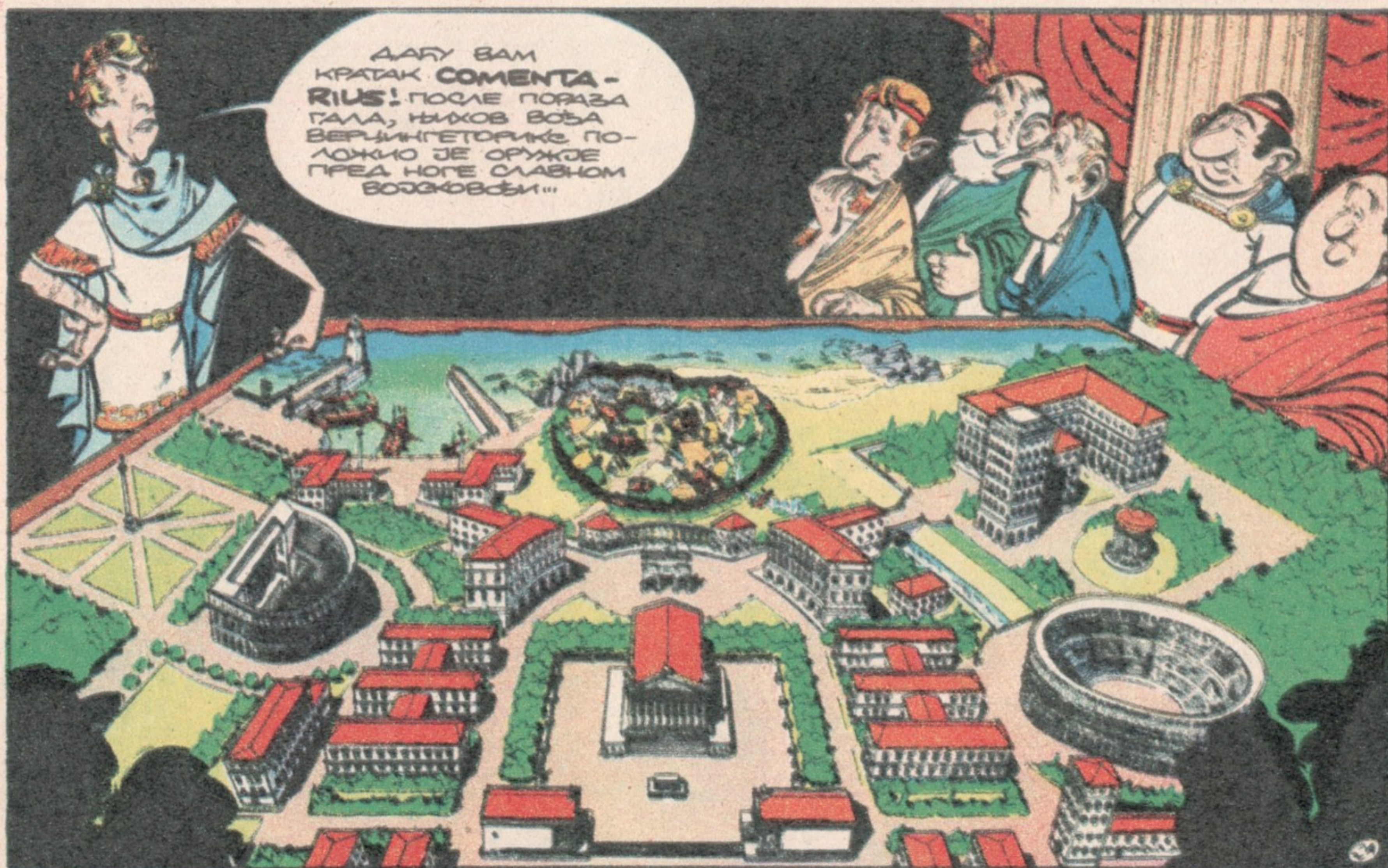
– Нисам знао да је то био мој син!

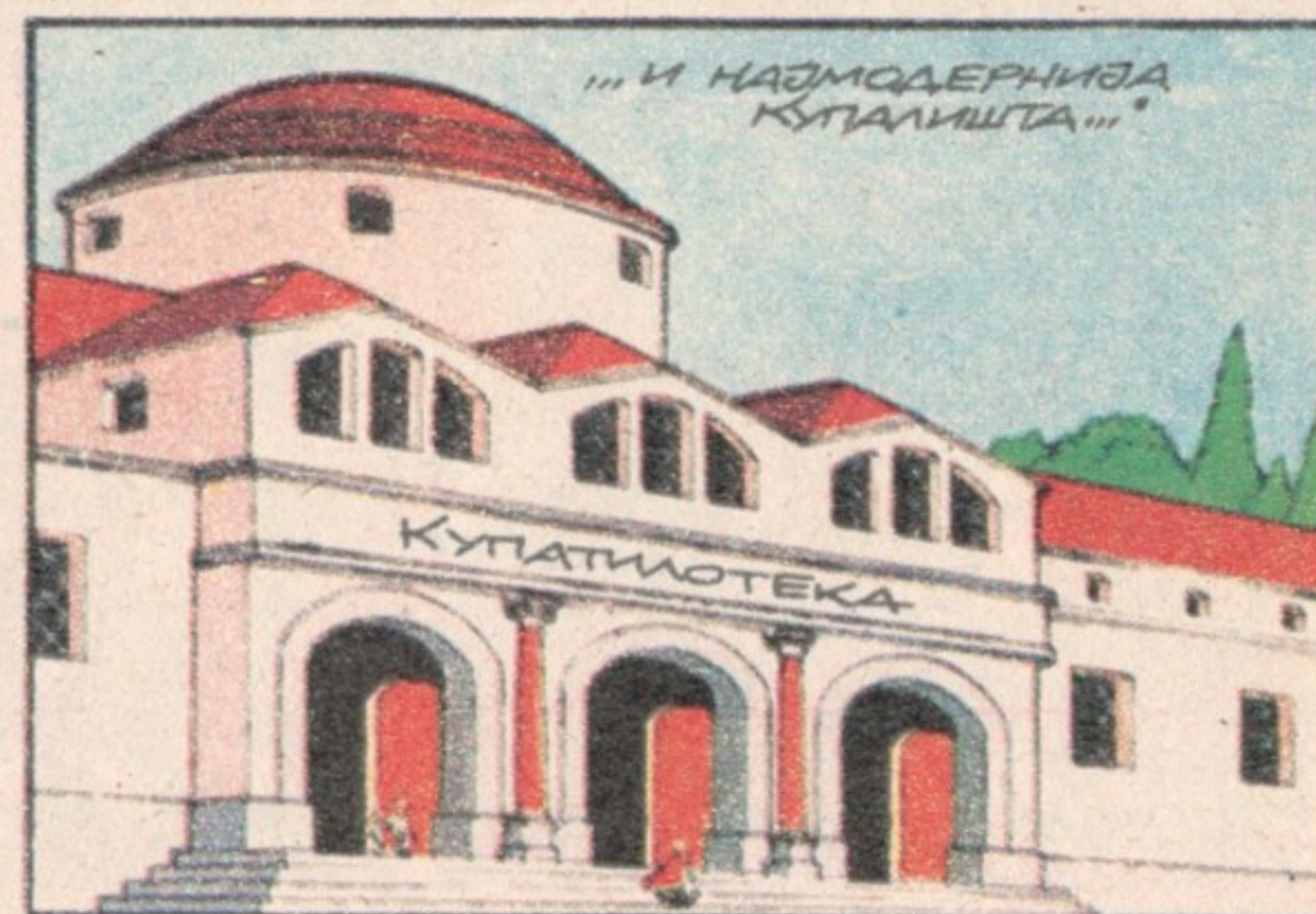
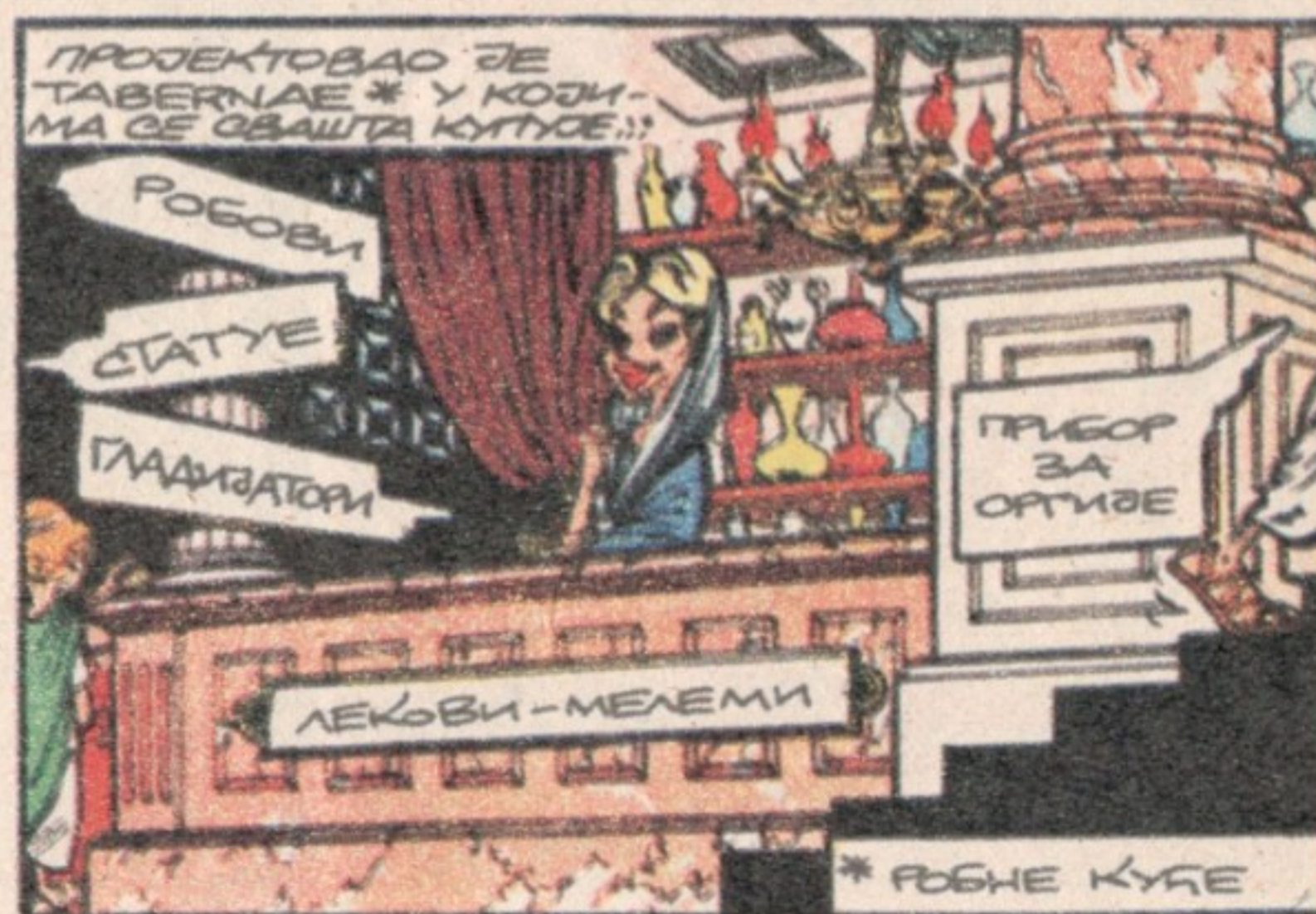
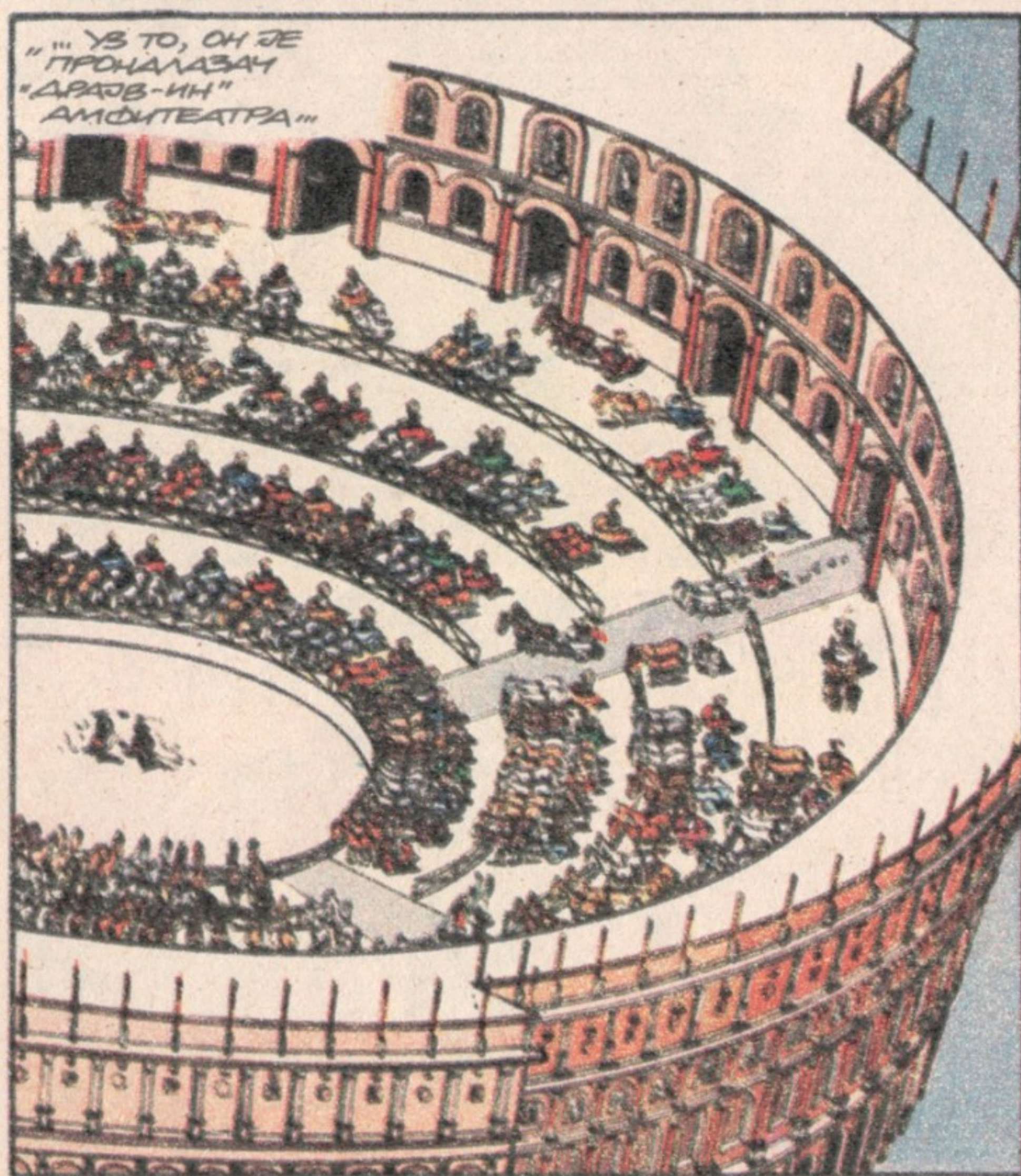
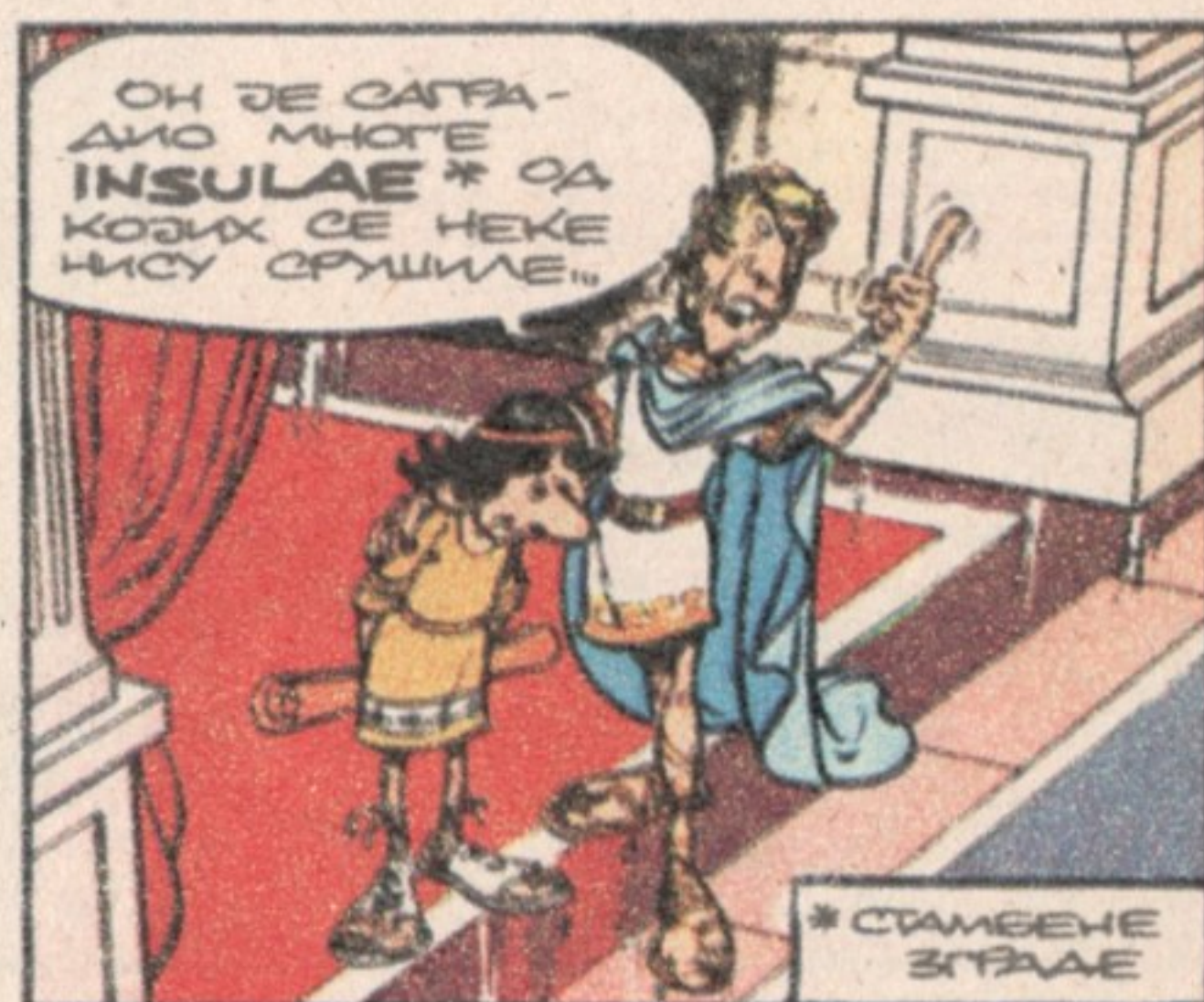
Лес Браун

Астерикс НАСЕЉЕ БОГОВА

ПИСАЊЕ: ГОШИННИ (GOSCINNY) ЦРТА: УДЕРЦО (UDERZO)

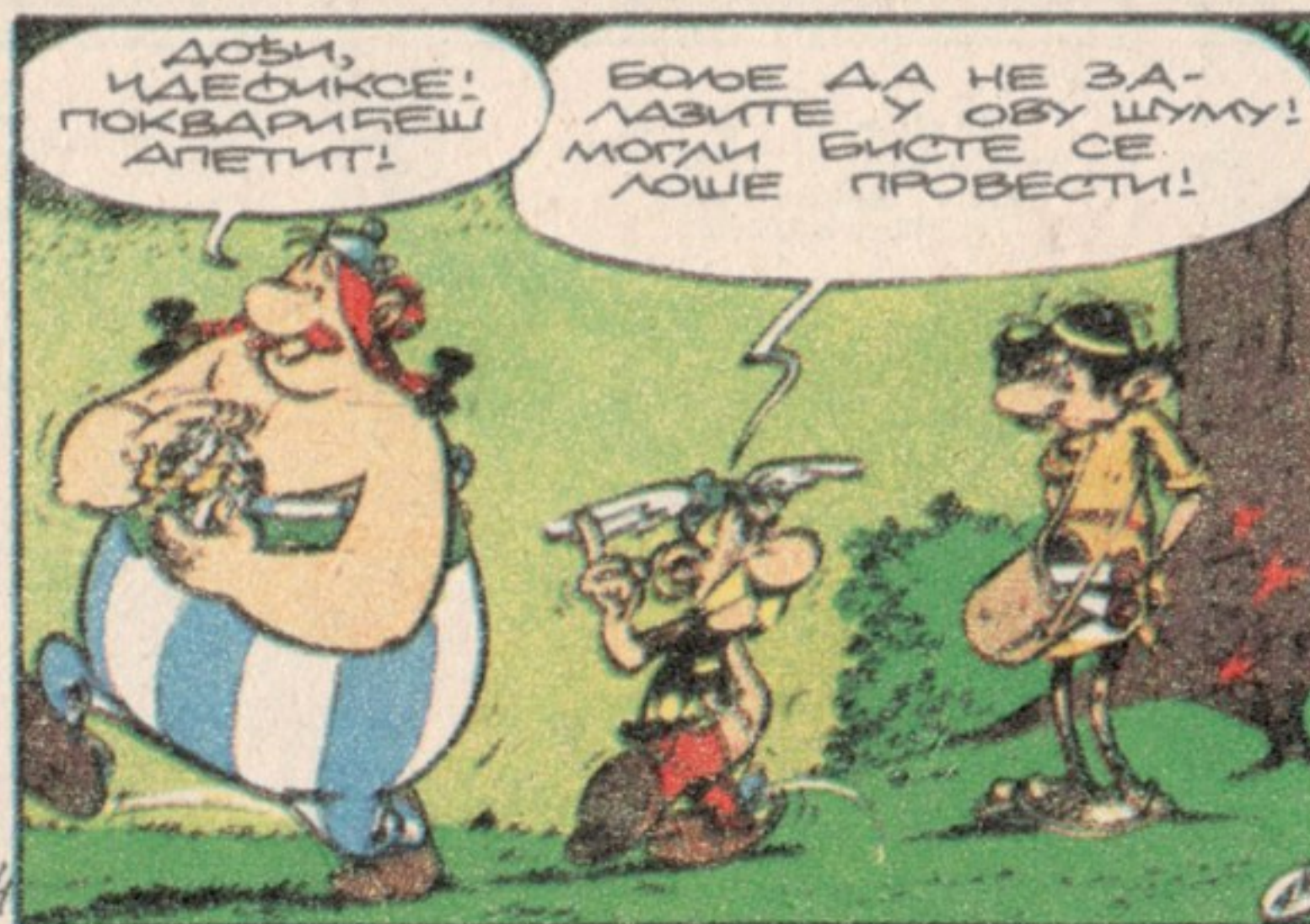
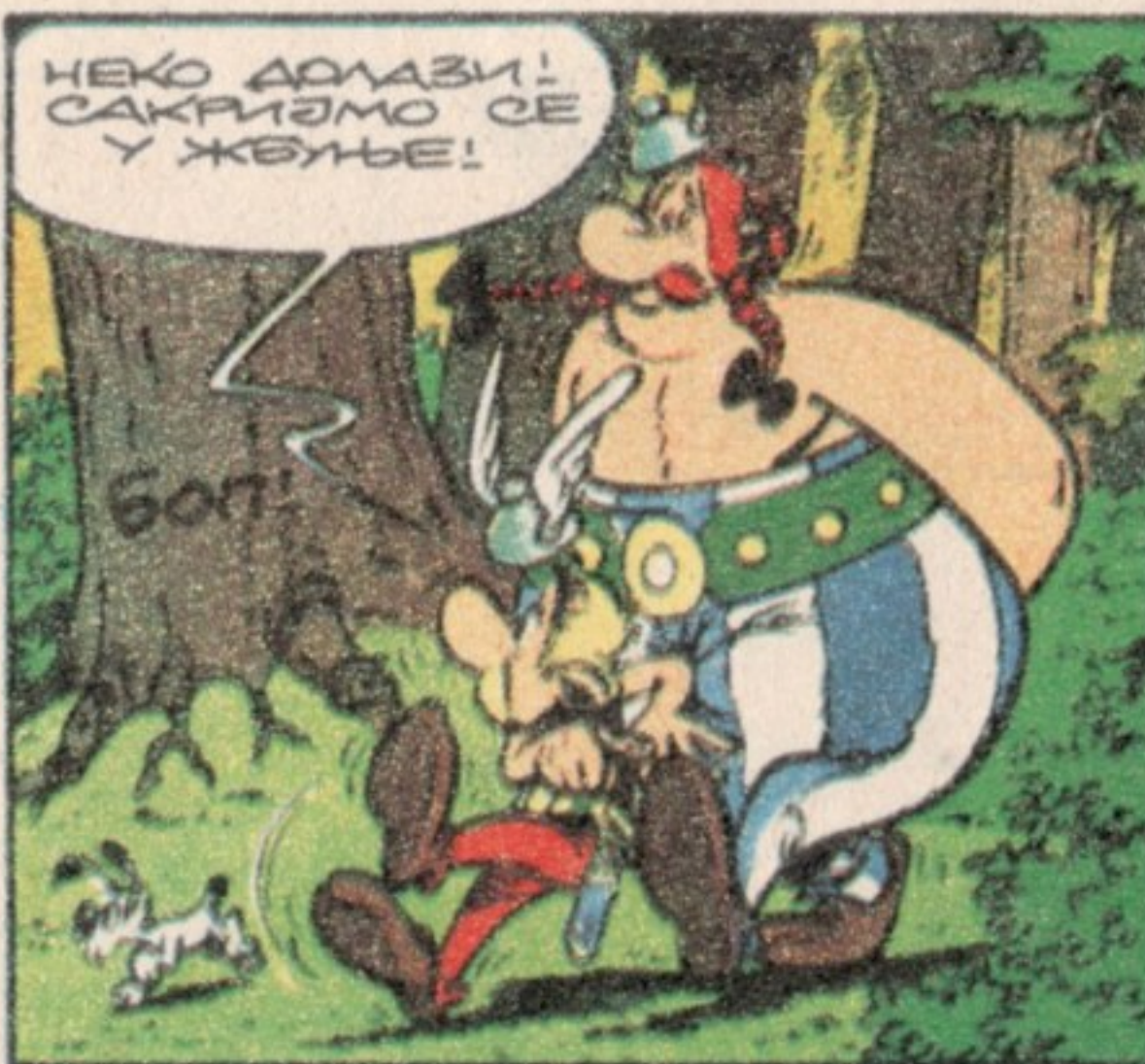

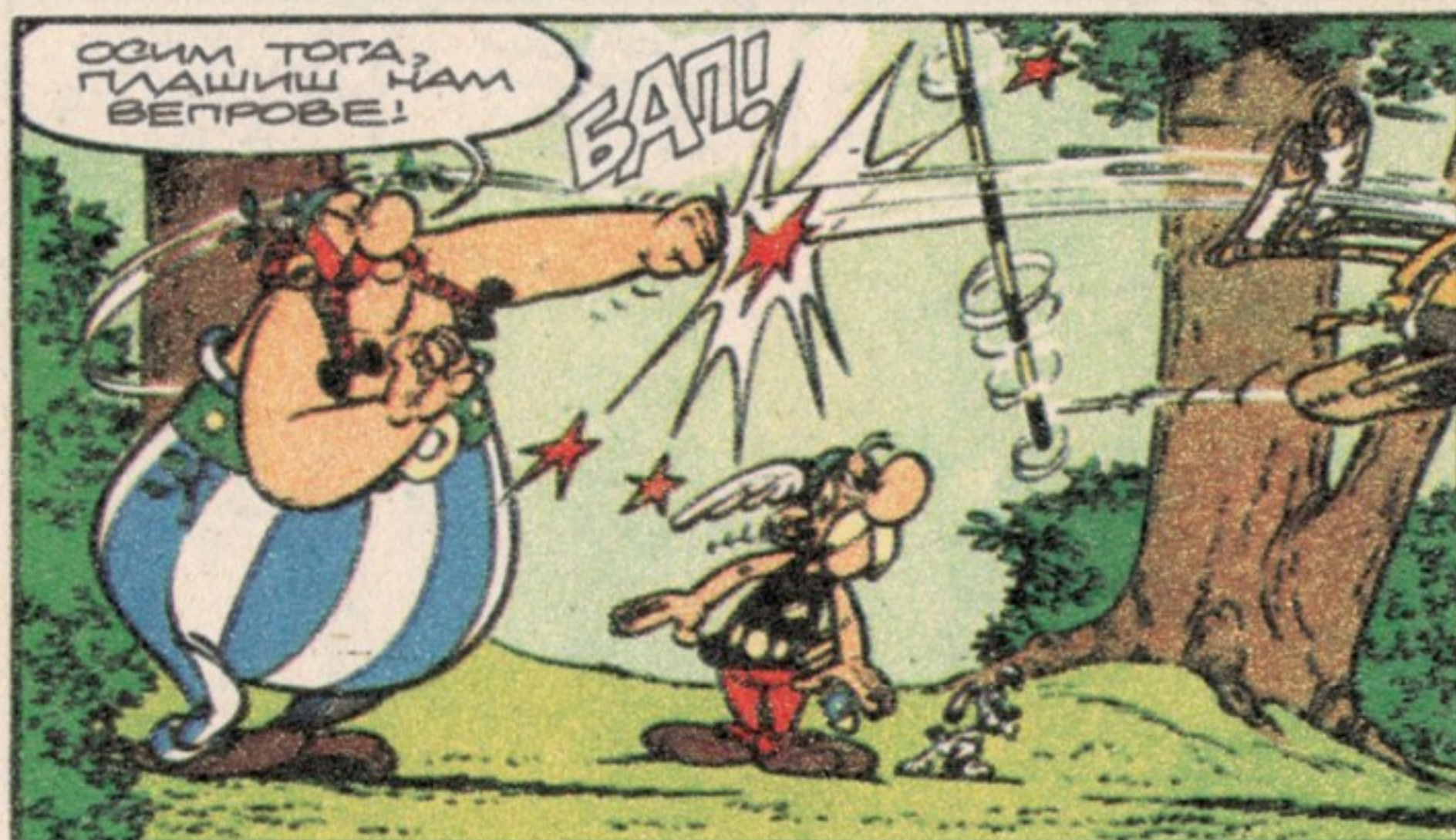

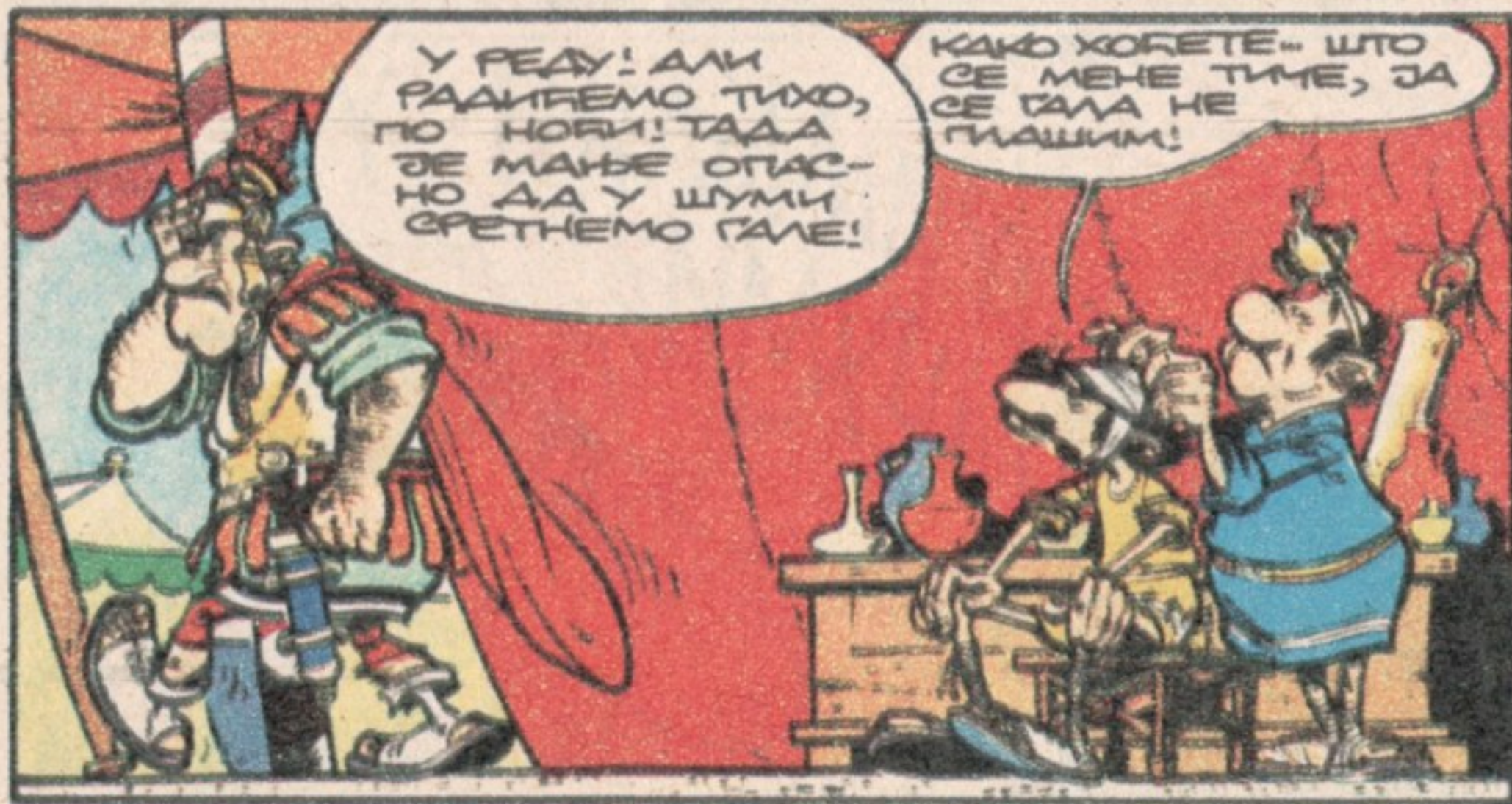

У ТОМ ЧАСУ, МИР ЈЕ
ВЛАДАО НА БУДУЋЕМ ГРА-
ДИЛИШТУ. ЈЕДИНО СУ
БЕПРОВИ, РЕКЛО БИ СЕ,
ИМАЛИ РАЗЛОГА ЗА
БРИГУ!!!

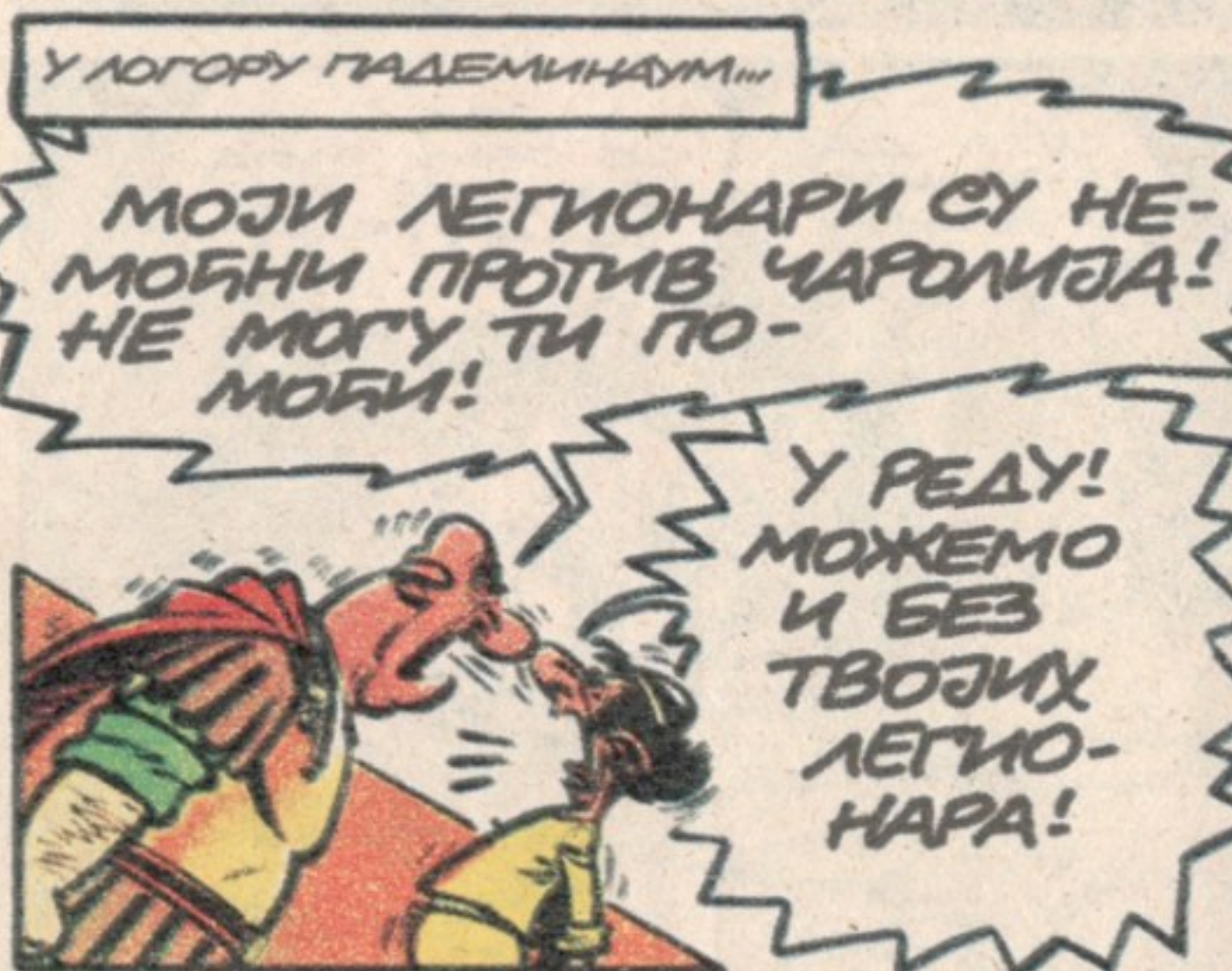
ИЗТЕ ЧОРИ, ПОД ВОЂСТВОМ НАДЗОРНИКА И ЛЕГИОНАРА, ОПРЕД ИБЕРСКИХ, НУМИДСКИХ, БЕЛГИСКИХ И ГОТЕСКИХ РОБОВА ПОЦАРО ЈЕ У ШУМУ...

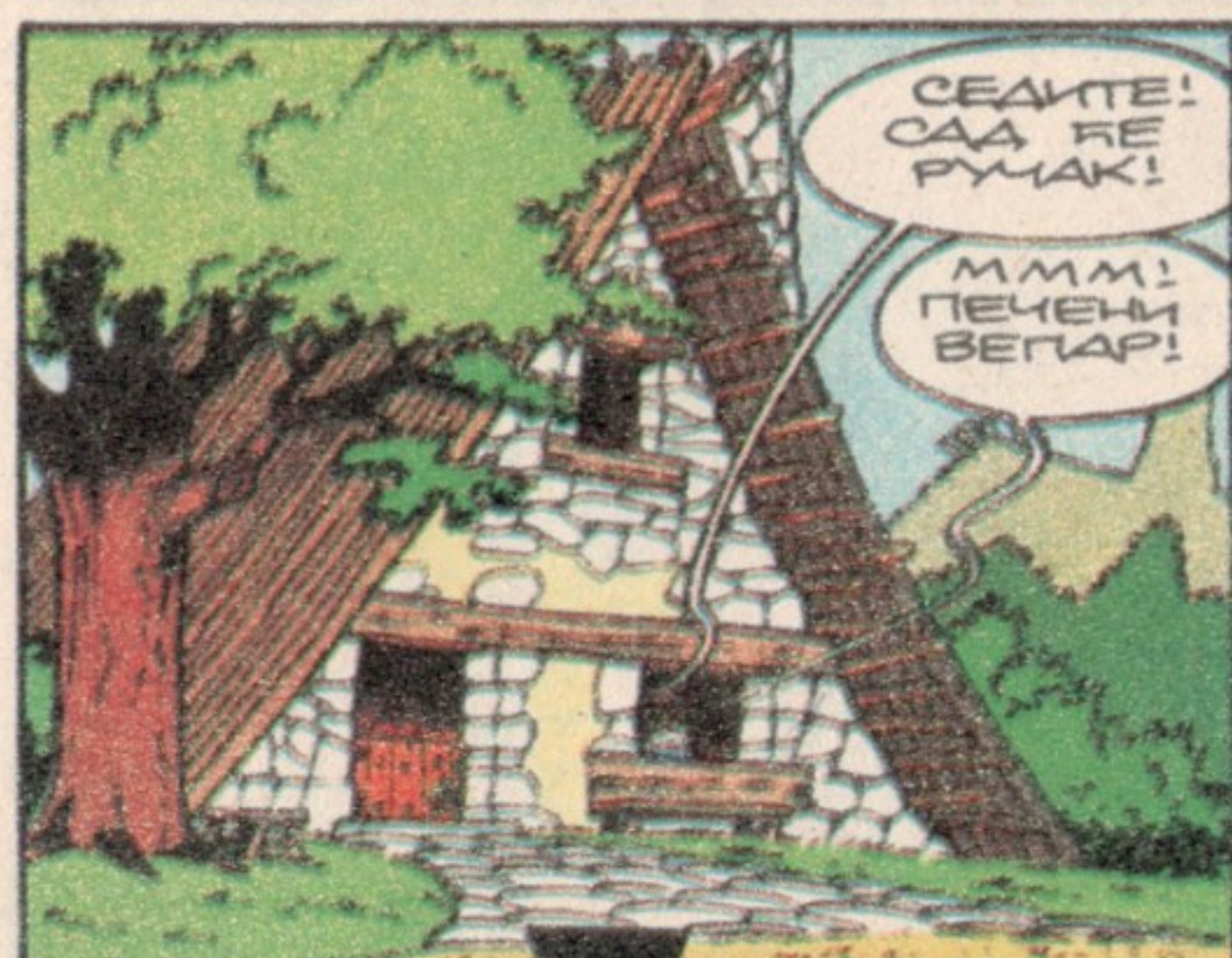
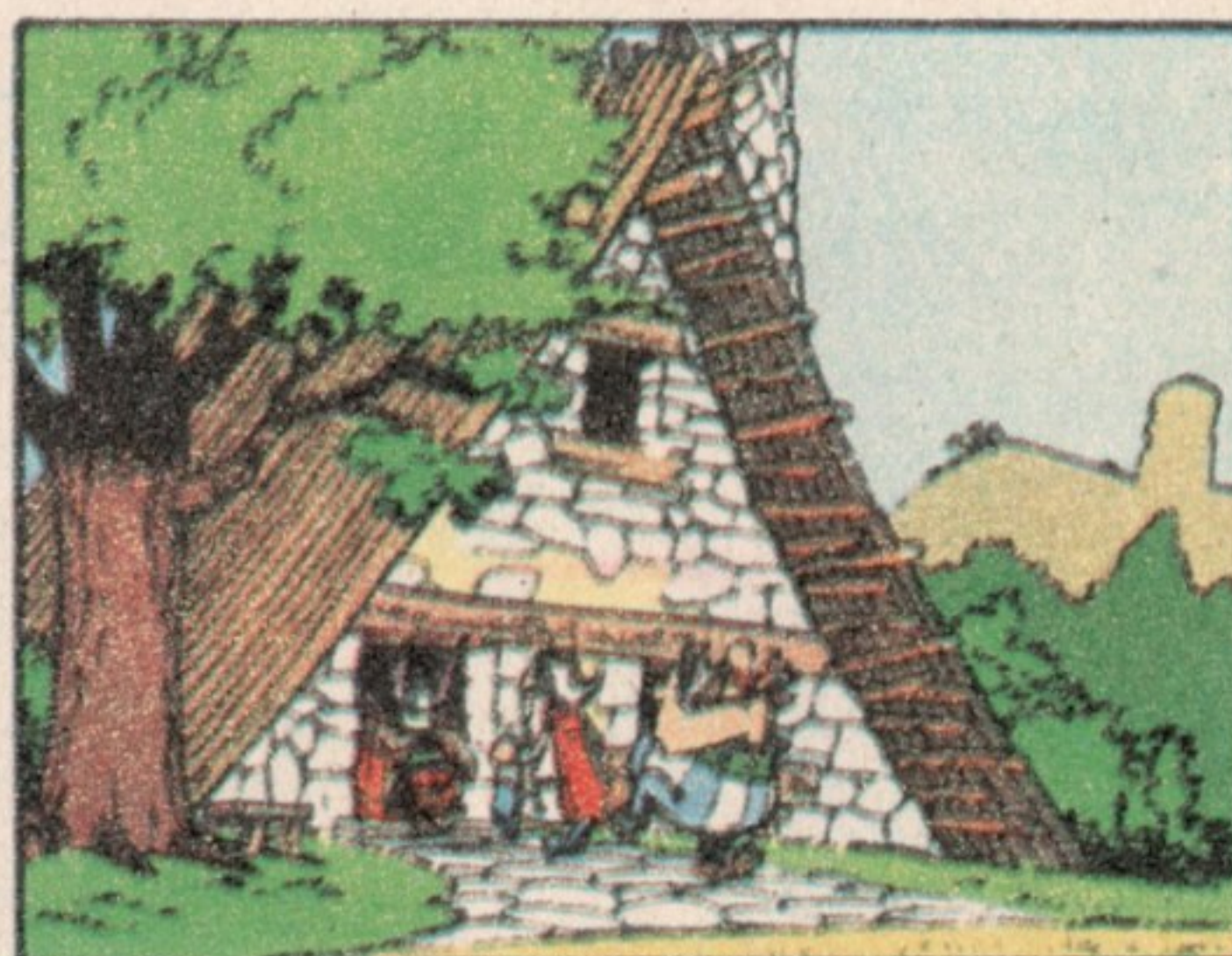

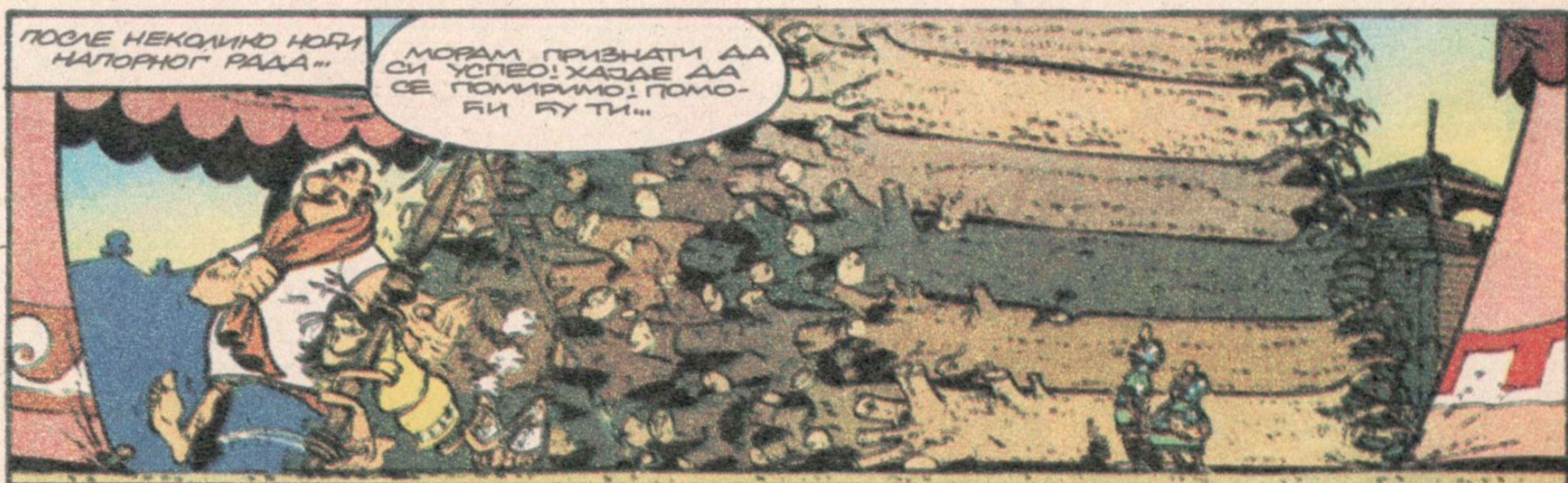

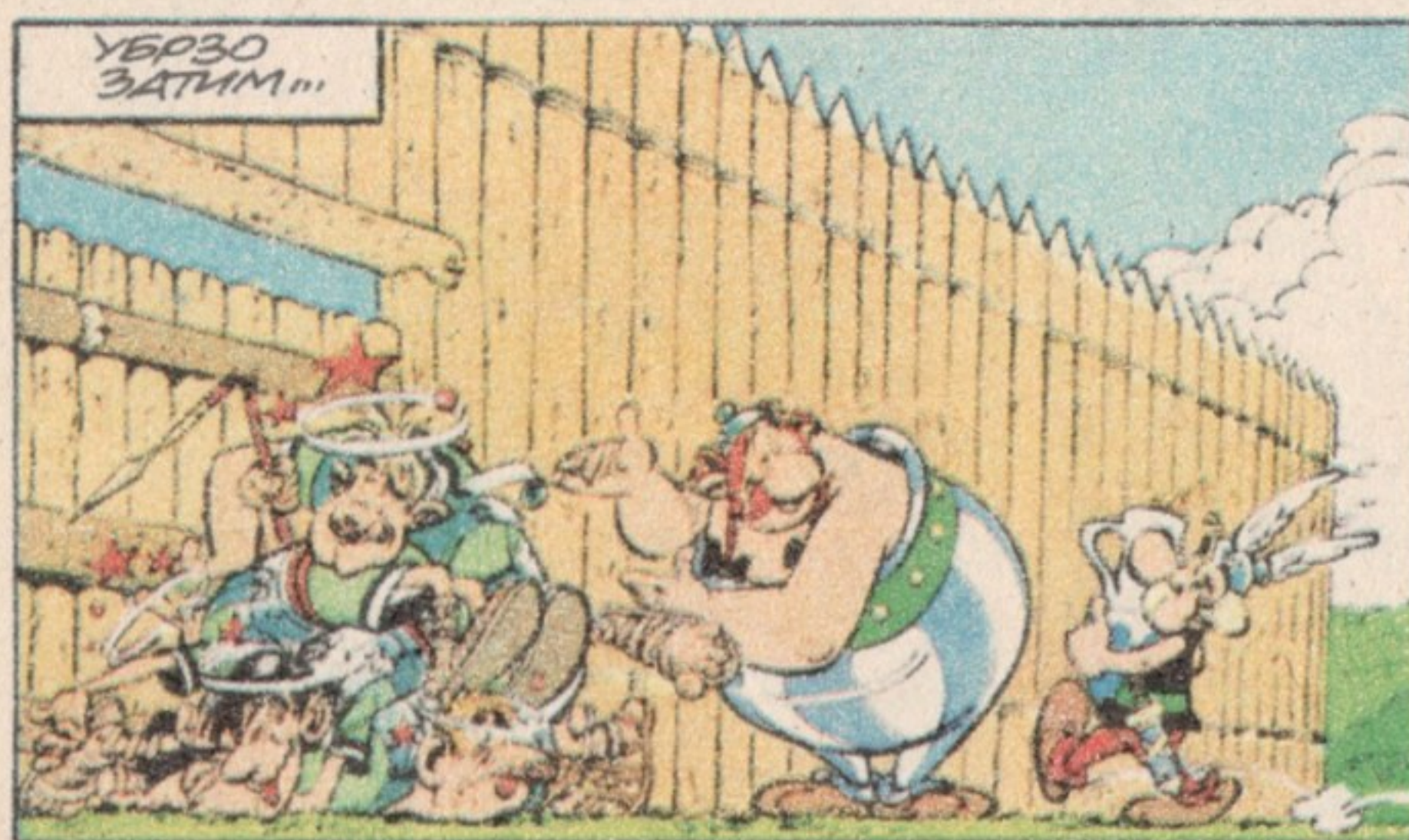
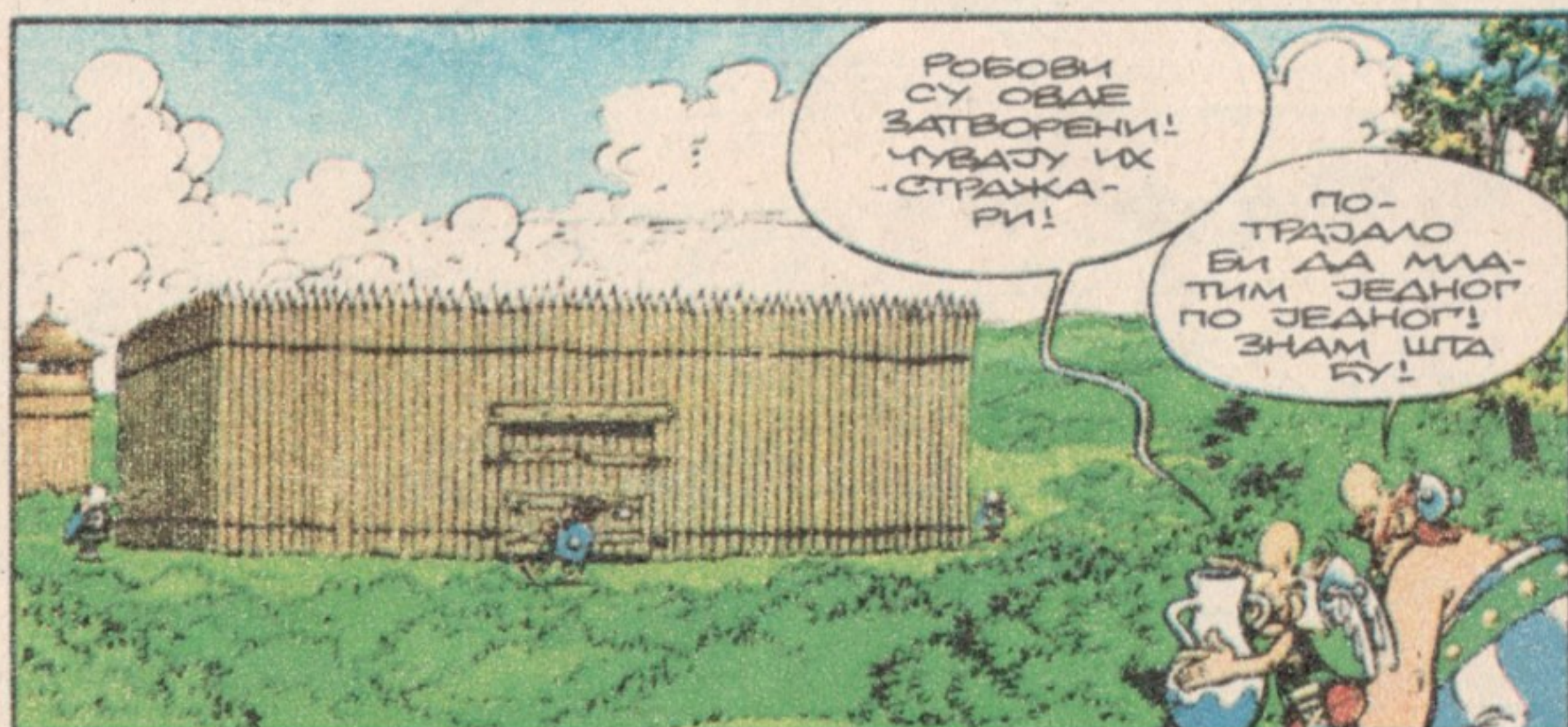

А ШТА ЈЕ ТО "ОВО"? САЗНАЈЕТЕ У
СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ.

**РЕКЛИ
СУ...**

**О ПИСЦИМА
И ПИСАЊУ**

Све што писац треба да уради да би освојио неку жену јесте да јој каже да је писац.

Сол Белоу
амерички писац
(1915-)

Свако може да ствара историју; само велики човек може да је пише.

Оскар Вајлд
енглески писац
(1854-1900)

Професионални писац је аматер који није престао да пише.

Труман Кепот
амерички писац
(1924-)

Без познавања снаге речи немогуће је познавати људе.

Конфуције
кинески филозоф
и реформатор
(551-479. пре н.е.)

Оно што супруга неког писца уопште не може да схвати јесте да писац ради чак и док зуре кроз прозор.

Вилијам Саројан
амерички писац
(1908-1981)

Писац је неко коме писање пада теже него другим људима.

Томас Ман
немачки писац
(1875-1955)

Писање неке књиге је авантура: почиње као разонода, затим постаје љубавница, затим господар, и на крају тиранин.

Винстон Черчил
енглески државник
(1874-1965)

Игре које спајају људе

А Ж Д А Ј Г Р А Д

**НАГРАДНА
ИГРА**

**НАГРАДНИ
КУПОН**

У овом броју објављујемо последњи део слагалице Аждајград, чиме завршавамо нашу награду игру.

А сада ево наградног задатка:

Пошто сте саставили све делове слагалице и видели шта се то дешава у веселом Аждајграду, саставите стих, краћу песмицу или причу о Аждајграду.

Своје радове и свих осам купона пошаљите најкасније до 21. јуна 1993. на адресу: Предузеће „МАГ“, Борска 40, 11090 Београд. Имена 50 награђених читаца објавићемо у „Забавнику“ крајем јула.

**50 НАГРАДА
– 50 АЖДАЈГРАДОВА**

МАГ, Борска 40, 11090 Београд,
тел/факс 011/582-250

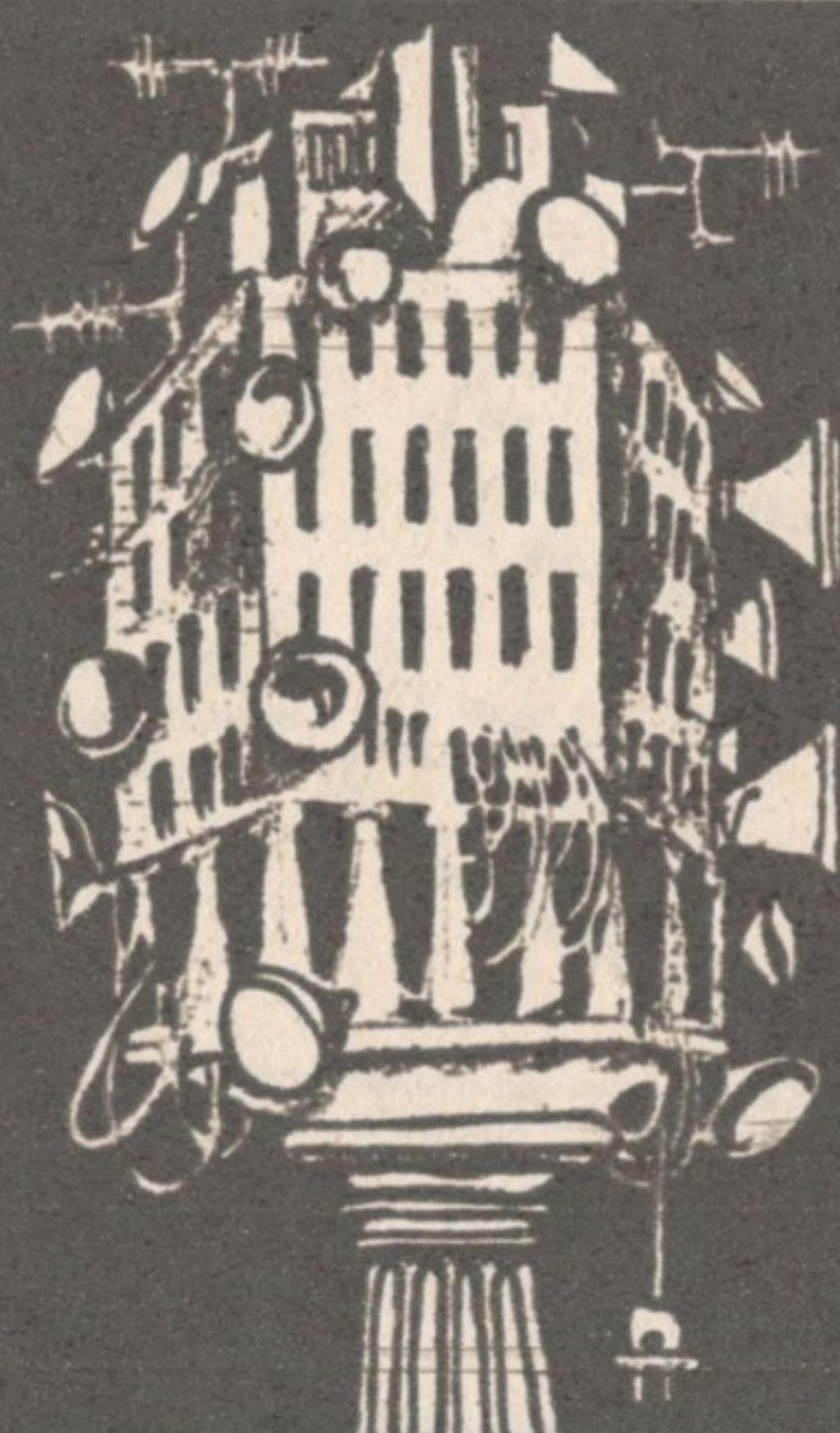

ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Чика Забавни

ПОСТОЈИ У СВЕМИРУ МЕСТО
ИЗНАД ЗЕМЉЕ И МОРА
НА МЕЂИ ТРИ СВЕТА...
ОТУД СЕ ВИДИ И ЧУЈЕ СВЕ
ДО КРАЈА ПРОСТОРА...
У ХИЛЈАДЕ ОТВОРА
СА СВИХ СТРАНА ДОПИРУ ГЛАСИ.
ТАМО, НА ВРХУ КУЛЕ,
БОГИНА ОАМА ОАБРА СТАН.
УЛАЗЕ БРОЈНЕ ЈЕ, ОСТАВИЛА
КОЈИ ЗЛАПЕ И НОГУ И ДАНУ.
КУЛА ОД БРОНЗЕ ЗВУЧНЕ,
ТРЕПЕРИ, ДОНОСИ ГЛАСЕ,
ПОНАВЉА ШТОГОД ЧУЈЕ.
НЕМА МИРА УНУТРА
СТАЛНИ ЈЕ НУБОР
И НИГДЕ НЕМА ТИШИНЕ...

И ТАКО СЕ ЧЕСТО У ВИЗИЈИ
УМЕТНИКА ПРВО УОБЛИЧИ
ОНО ШТО ЋЕ ПОСЛЕ НЕКО-
ЛИКО ДЕЦЕНИЈА, ИЛИ ВЕ-
КОВА ПОСТАТИ СВАКОДНЕВ-
НО И УОБИЧАЈЕНО ДО ДОС-
ДЕ... НАЈЕЈЕ СУ СВАДА СКО
НАС, ЧЕКАЈУ СВОЈЕ ВРЕМЕ
И СВОГ ПРОНАЛАЗАЧА. КО
ЈЕ СПРЕМАН ПРЕПОЗНАТИ
ИХ. А КО НИЈЕ ПРОГНИ ЋЕ
НИШТА НЕ ПРИМЕТЈИШИ...

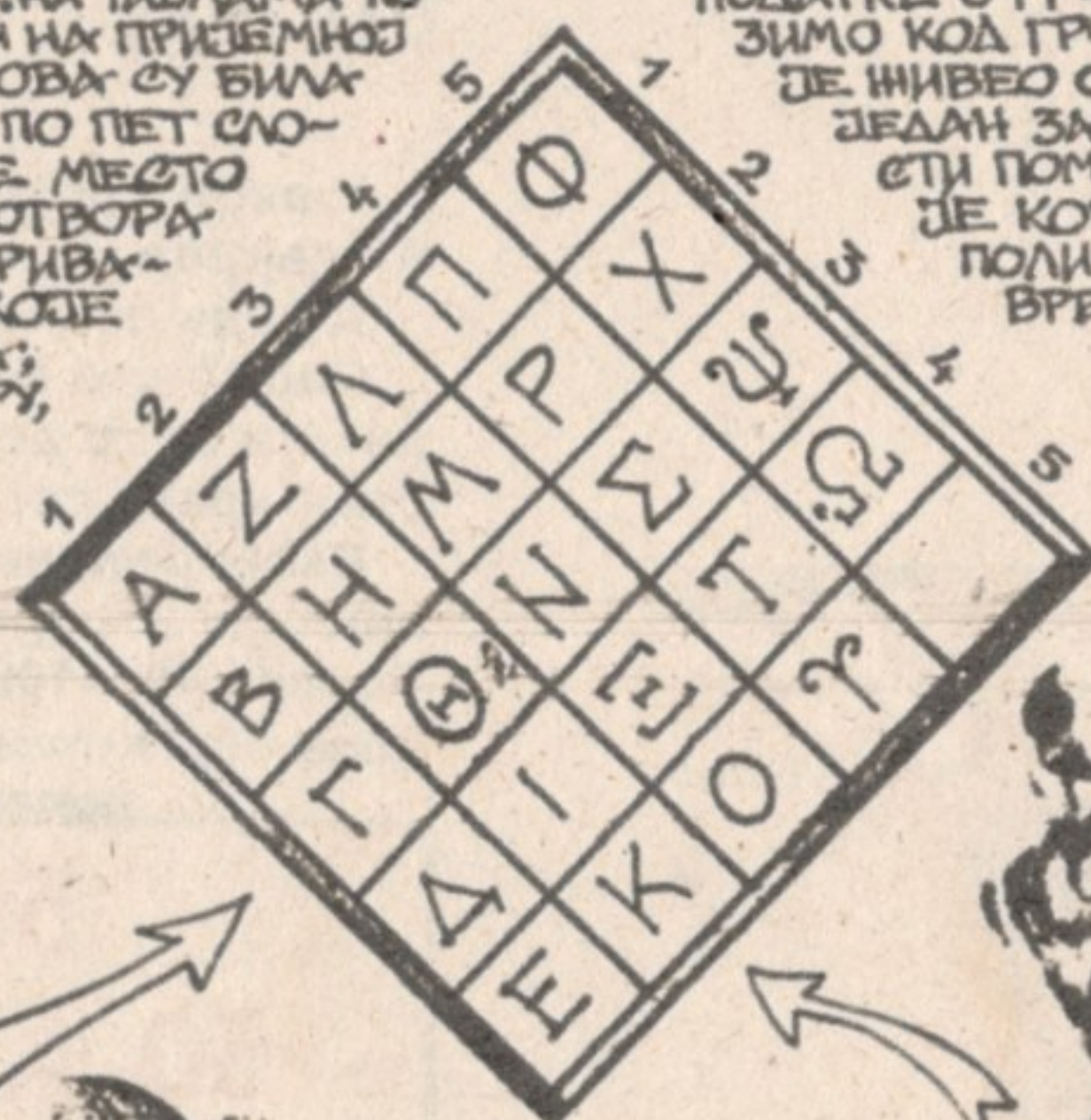

* ГРЧКИ НАЗИВ ЗА ЕЛЕКТРОН ЈЕ: ЕЛЕКТРОН.

ПОДАЦИ САМО ПОСЛУЖИТЕ ИМА ВРЕМЕНА.

ВАТРЕНИ ТЕЛЕГРАФ СТАРИХ ГРКА

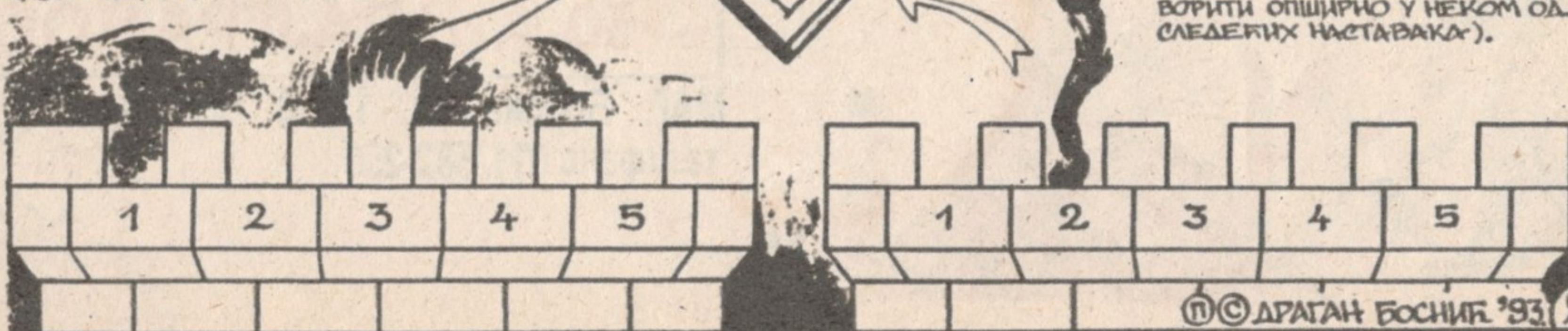
ГРЧКИ АЛФАБЕТ ЈЕ ИМАО 24 СЛОВА, НА ТАБЛАМА КО-
ЈЕ СУ СЕ НАЛАЗИЛЕ НА ОБЕ КУЛЕ, И НА ПРИЈЕМНОЈ
И НА ОНОЈ КОЈА ПОРУКУ ШЛАМЕ, СЛОВА СУ БИЛА
РАСПОРЕЂЕНА У ПЕТ РЕДОВА СА ПО ПЕТ СЛО-
ВА (У ЈЕДНОЈ КОЛони ПОСЛЕДЊЕ МЕСТО
ОСТАЈЕ ПРАЗНО). ИСТИ ЈЕ БРОЈ ОТВОРА
НА КУЛИ КОЈА ШЛАМЕ ПОРУКУ, ПОКРИВА-
ЊЕМ ОСТАЛИХ ОТВОРА СВЕТЛО КОЈЕ
ДАВЕ ВАТРА ЗАПАЖЕНА ИЗА ЗИДА,
ВИДИ СЕ САМО НА ЈЕДНОМ ОТВОРУ,
ТАКО ДА СЕ ПОРУКА МОЖЕ ПРЕ-
НЕТИ СЛОВО ПО СЛОВО УПОРЕ-
ЂУЈУЋИ СТАЊЕ НА КУЛАМА СА
СА ОНИМ НА ТАБЛИ... ДАНУ
СУ ПОРУКЕ ПРЕНОШЕНЕ ПО-
МОЋУ ДИМА... ВАТРЕНА СЕ
СИГНАЛИЗАЦИЈА НАЈДУЖЕ
ЗАДРЖАЛА У ОДРЖАВАЊУ ВЕ-
ЗЕ ИЗМЕЂУ БРОДОВА, БРО-
ДОВА И КОПИНА, КОПИНА И ОСТ-
РВА... СВАДА ГДЕ ЈОЈ КО-
ЊИЧКИ И ПЕ АЧКИ ПРЕНОС
НИЈЕ МОГАО КОНКУРИСАТИ...

ПОДАТКЕ О ГРЧКОМ ВАТРЕНОМ ТЕЛЕГРАФУ НАЛА-
ЗИМО КОД ГРЧКОГ ИСТОРИЧАРА ПОЛИБИЈА КОЈИ
ЈЕ ЖИВЕО ОД 204. ДО 122. ГОДИНЕ ПРЕ ХРИСТА.
ЈЕДАН ЗАПИС СЕ ОДНОСИ НА ПРЕНОШЕЊЕ ВЕ-
СТИ ПОМОЋУ ВАТРЕ И ДИМА; НАЧИНУ КОЈИ
ЈЕ КОРИШЋЕН ДАВНО ПРЕ
ПОЛИБИЈЕВОГ
ВРЕМЕНА...

...СТВАРИ
ПОСТОЈЕ МНОГО ПРЕ
НЕГО ШТО О ЊИМА
НЕШТО БУДЕ ЗА-
ПИСАНО...

СМАТРА СЕ ДА ЈЕ ОВАЈ, УСВЕРШЕ-
ЊИ, НАЧИН ПРЕНОШЕЊА ВЕСТИ ПО-
ЛИБИЈЕВ ПРОНАЛАЗАК... ИЗ РАЗ-
НИХ РАЗЛОГА ОПТИЧКИ ЈЕ ТЕЛЕ-
ГРАФ ВЕК У СТАРОМ ВЕКУ БИО
ЗАБОРАВЉЕН, ДА БИ МНОГО
КАСНИЈЕ ПОСЛУЖИО КАО УЗОР
КАДАУ ШАПУ (О ЊЕМУ ЋЕМО ГО-
ВОРИТИ ОПШИРНО У НЕКОМ ОД
СЛЕДЕЋИХ НАСТАВАКА).

СВЕГА И СВАЧЕГА

ПРЕНОШЕЊЕ ПОРУКА кроз векове

ОЈХА!

ГРИЦИ НИСУ СТВОРИЛИ ВЕЛИКУ И ЈЕДИНСТВЕНУ ДРЖАВУ БЕГ ДЕ ЖИВОТ ОРГАНИЗОВАН ПО ГРАДОВИМА (ПОЛИСИМА) КОЈИ СУ ЧЕШЋЕ БИЛИ У МЕЂУСОБНОМ РАТУ НЕГО У МИРУ... ДРУГИ РАЗЛОГ ЗА НЕПОСТОЈАНЕ РЕЛЕЗНЕ КОНЈИЧКЕ СЛУЖБЕ БИО ЈЕ НЕДОСТАТАК ПУТЕВА. САМО ЈЕ НЕКОЛИКО ТАКОЗВАНИХ СВЕТИХ ПУТЕВА ВОДИЛО ДО СВЕТИЛИШТА И ПРОРОЧИШТА...

ФИГУРЕ СА ХРАМА? А ГДЕ СУ ИМ ГЛАВЕ?

...А ТИ ХРАМОВИ И ПРОРОЧИШТА ГРАЂЕНИ СУ НА СВЕТИМ МЕСТИМА НАРОДА КОЈИ ЈЕ ТУ ЖИВЕО ПРЕ ГРКА. ТО СУ БИЛИ ПЕЛАСТИ, ОД ПРАДВНИХ ВРЕМЕНА НАСЕЉАВАЛИ СУ БАЛКАН ШИРЕГИ СЕ РЕЧНИМ ДОЛИНАМА ПО ЕВРОПИ... РАЗЛИЧИТО СУ ИХ НАЗИВАЛИ: ТРАЧАНИ, ИЛИРИ, ЕТРУРЦИ, РАШАНИ, ВЕНДИ...

У БРИТАНСКОМ МУЗЕЈУ, УЗ ДРУГА „ОД ПРОПАСТИ СПАШЕНА“ УМЕТНИЧКА ДЕЛА ПОКУПАЊЕНА ШИРОМ СВЕТА...

КАД ЈЕ ДОШЛО ДО РАТА ОКО ПРЕВАСТИ НА МОРУ ПРЕСУДНА ЈЕ БИЛА БИТКА ЗА ТРОЈУ... И ПОРЕД ПОМОЋИ ПЛЕМЕНА ИЗ КРВНОГ САВЕЗА, ТРОЈА ЈЕ ПАЛА...

ЗНАЧИ ЛИ ТО ДА ДОШЉАЦИ УВЕК ПОВЕДЕ СТАРОСЕДБОЦЕ?

ИПАК, ЈЕЗИК ПЕЛАСТА ЈЕ ДАО ОСНОВУ ЗА СТВАРАЊЕ ГРЧКОГ ЈЕЗИКА, А КАСНИЈЕ И ЛАТИНСКОГ. ЗАБЕЛЕЖЕНО ЈЕ ДА ЈЕ СЛЕПИ ПЕСНИК ХОМЕР ЕПОВЕ „ИЛИЈАДУ“ И „ОДИСЕЈУ“ СПЕВАО НА ЈЕЗИКУ КОЈИ ГРИЦИ НИСУ РАЗУМЕЛИ...

ЕВО КОЈИМ ПУТЕМ ЈЕ ВЕСТ О ПАДУ ТРОЈЕ ПРЕНЕТА НА ПЕЛОПОНЕЗ ПАЉЕЊЕМ ВАТРИ ПО ВИСОВИМА...

ВЕСТ ЈЕ ПОСЛАО ГРЧКИ КРАЉ АГАМЕМНОН; ДО ДВОРА У МИКЕНИ УДАЉЕНОГ 500 КИЛОМЕТАРА СТИГЛА ЈЕ ЗА НЕКОЛИКО САТИ...

...ТО... ТО МОРА ДА СЕ ЗАЛИЈЕ...

У СПАРТИ ЈЕ ПОСТОЈАО ЗВАНИЧНИ ПИДАНЦ, КОЈИ ЈЕ МОРАО ДА СЕ ОПИЈА СВАКОДНЕВНО, И ДА ТАКО НА ОЧИГЛЕДАН НАЧИН ПОКАЗУЈЕ МЛАДИМ СПАРТАНЦИМА ШТЕТНО ДЕЈСТВО АЛКОХОЛА...

ВАТРАНА ЈЕ СИГНАЛИЗАЦИЈА ОДРЖАВАНА ДАНОНОБНО, А КОМАНДИ СУ ПРЕНОСИЛИ ВАЖНИЈЕ ПОРУКЕ. МАЛО ЈЕ ВЕРОВАТНО ДА ЈЕ ВОЗНИК ТРЧАО СА МАРАТОНСКОГ ПОЉА ДА ЈАВИ О ПОБЕДИ. ЛЕГЕНДА ЈЕ МОРАЛА НАСТАТИ КАСНИЈЕ ДА ОВЕКОВЕЧИ ГРЧКЕ ХЕРОЈЕ...

БЕЛ ПЛЕЗЕ, РОКФОР, ПАУДА, ШЕРВЕ, ЛИЧКИ СИР...?

КЕФАЛОТИР ИЗ ГРЦКА...

...СТАРИ АТИНАНИ СУ СВОЈЕ АТЛЕТЕ ХРАНИЛИ ПРЕТЕЖНО СИРОМ.

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ: ЈОШ ПОНЕШТО О ГРЧКОЈ.

ИЗЈАВА
НЕДЕЉЕ

"Зарадио сам пуно
пара које стварно ни-
сам заслужио. Али
нека сам проклет ако
дозволим да ми то
неко узме."

СТИНГ

СТАРА ПЕСМА

Данаест година је про-
шло од када је састав
"Heaven 17" објавио
свој први хит сингл са пес-
мом "We'll need this fascist
groove thang". Затим је успе-
дила серија других синглова
који су се сада појавили на
њиховој компилацији "Higher

and Higher (The Best Of Hea-
ven 17)". За ову плочу они су
свој први хит сингл музички
мало обновили и текстуално
актуелизовали. О томе гово-
ри певач састава Мартин
Вејн:

— Нажалост песма поново
има разлога за објављива-
ње. Успон десно оријентиса-
не политике је реалан и за-
иста се дешава. Вратио сам
се са промотивне турнеје по
Немачкој и тамо сам на те-

WHO DO YOU
THINK
YOU
ARE

A long time ago you promised
yourself
they're all gonna know me
someday
well you got what you wanted
but look at you now
you lost something good on
the way
so where did it go
but you wouldn't know

Snap your fingers and
somebody runs
you don't care how they feel
just as long as they come
got your head in the stars
now you've come this far
just who do you think you are

Now everything seems
to be going your way
and everyone loves what they
see
but you ruin it all with the
things
that you say
so tell me how does it feel
when you're all alone
how does it feel
you're alone
nothing is real

You believe a ridiculous lie
you can't see you've become
all the things you despise
but I know who you are
and you've gone too far
just who do you think you are

You can keep all your dreams
but you don't have to lose
yourself
cause one day you're gonna
break
when the face in the mirror
looking back at you's
a stranger that you can't place
just who do you think you are

ТРАЖИЛИ
СТЕ
ПЕСМУ

Текст и музика: Рики Вајлд и Ким Вајлд
Изводи: Ким Вајлд

ШТА
ЗАМИШЉАШ
КО
СИ

KIM WILDE

Обећао си себи пре много
година
једног дана сви ће ме они
запамтити
па, добио си шта си желео
али погледај се сада
успут си изгубио нешто
добро
па где је то нестало
нећеш сазнати

Пучнеш прстима и неко
дотрчи
брига те како се они осећају
све док су ту
глава ти је у звездама
сада си предалеко отишао
шта само замишљаш ко си ти

Све сада изгледа
као да иде твојим путем
и сви воле оно што виде
али све упропастиш оним
што говориш
па реци ми како је то
када си потпуно сам
како је то
сам си
и ништа није стварно

Верујеш у смешне лажи
не видиш да си се претворио
у све оно што си презирао
али ја знам ко си ти
и да си предалеко отишао
шта само замишљаш ко си

Можеш да сачуваш све
своје снове
али не мораш да изгубиш
себе
јер сломићеш се једног дана
када откријеш да је то лице у
огледалу
са којим се суочаваш
странац кога не знаш где да
сместиш
стварно, шта само
замишљаш ко си

левизији гледао како пале турске куће у Дизелдорфу. У Британији те догађаје људи још увек не узимају за озбиљно, али на континенту се они не могу игнорисати. Занимљиво је да смо у тексту песме изменили само неколико речи и она је сасвим прилагођена данашњој ситуацији.

Крајем прошле године до четвртог места топ-листе стигла је ремиксована верзија њиховог такође старог хита „Temptation” и за дискографску кућу „Вирџин” то је најпродаванији сингл године. Зато се на компилацијском албуму, поред 17 других песама, налазе оригиналне и ремиксоване верзије оба њихова велика хита, „Fascist groove Thang” и „Temptation”.

Брак без рачуна

Од тренутка када се појавила на сцени, Витни Хјустон иде сигурном стазом успеха. Сада има 29 година, пуно признања широм света и серију нових хитова са последње плоче. Шта још може у својој каријери да очекује?

— Срећа у музици може да иде у бескрај — каже Витни. — Са сваком плочом сам стизала у врх, зарадила сам много новца и надам се да сам пуно људи учинила срећнима. Свесна сам тога да сада стиже понављање: још један хит албум, нове награде, још неколико милиона продатих плоча. На тај начин више се не морам доказивати. Задовољна сам јер сам постигла успех који други не доживе ни много касније. А самољубље ме не тера да поновим све те успехе. Поготову што ми популарност није много изменила приватан живот. Већина мојих пријатеља је још из времена пре него што сам постала позната и они се данас према мени понашају исто као раније. Неколицину пријатеља сам стекла кроз музички посао а мој најновији пријатељ је Боби Браун, мој муж. Мислим да у нашој вези нема интереса јер смо обоје познати. Кад смо се срели први пут, нисам желела да будем крај њега управо због његове популарности. После се испоставило да је он имао

исту врсту одбојности. Међутим, временом смо се допали једно другом и прихватили једно друго баш због тога какви смо приватно. Додуше, та почетна нетрпељивост ме учинила радозналком, па сам Боба навела на то да ме боље упозна. Такође, сматрам да одмах могу да осетим када је неко прави. Он је природан и поштен, зна шта убрзава каријеру и исто тако не жели да живи у мојој сенци. Када волим, онда је то оно право, али исто тако може да буде и опасно. Зато ми је вероватно и потребно пуно времена да нађем праве људе. Поносна сам што сам госпођа Браун.

Наравно, као за већину бракова славних и за овај се

већ питају колико дуго ће трајати и како ће се одразити на музику госпође Хјустон, јер она сада има и бебу која јој је важнија од новог хита.

МУЗИЧКА ПОШТА

Ћао Забавниче, Молим те да објавиш дискографију групе „Eurythmics” и „Blondie” и да ми кажеш на ком албуму се налази песма „Wonderful Tonight” Ерика Клептона.
Твој читалац Л. Л.

Дејв Стјуарт и Ени Ленокс су као дуо „Eurythmics” од 1981, када су под тим именом кренули па до 1990. када су престали са заједничким радом, објавили ове албуме: „In The Garden” (1981), „Sweet Dreams Are Made Of This” (1983), „Touch” (1984), „1984 For The Love Of Big Brother” (1984), „Be Yourself Tonight” (1985), „Revenge” (1986), „Savage” (1987), „We Too Are One” (1989), и „Eurythmics Greatest Hits” (1991).

„Blondie” су настали у Њујорку 1974. године али су до првог сингла дошли тек две године касније. Успех су постигли са појавом новог таласа у оквиру којег су и остварили најквалитетније плоче. Дискографија: „Blondie” (1977), „Plastic Letters” (1977), „Parallel Lines” (1978), „Eat To The Beat” (1979), „Autoamerican” (1980), „Koo Koo” (1981), „The Best of Blondie” (1981), „The Hunter” (1982). Убрзо по објављивању ове плоче група се распала а певачица Дебора Хари наставила соло албумима „Rockbird” (1986) и „Def. Dumb And Blonde” (1989). Групи су објављене и две компилације „Once More Into The Bleach” (1988) са ремиксованим раним хитовима и „The Complete Picture — The Very Best Of Deborah Harry and Blondie” (1991).

Песму „Wonderful Tonight” Ерик Клептон је објавио на албуму „Slowhand” из 1977. године а касније се појавила и на његовој шестоструко компилацији „Crossroads” на живим албумима.

ДЕТЕ
ЈЕ
ОТАЦ
ЧОВЕКА

КАД
САМ
БИЛА
МАЛА:

ОЛИВЕРА МАРКОВИЋ

Оливера
Ђорђевић
у
четвртој
разреди
гимназије

БИОГРАФИЈА

Сјајна глумица, добитница свих могућих награда, Седмојулске и Октобарске, затим Златних и Сребрних арена, „Славице“, Поворових венаца и осталих што се побројати не могу, о којој је написана монографија која је својеврсни доказ вредности и глумачке величине, Оливера Марковић радо пристаје да се, уз све улоге у комадима Молијера, Јуцина О'Нила, Озборна, Гогоља, Артура Милера, Нушића, Брехта, Тенесија Вилијемса, Бојића и других великана драмске уметности, налуди, унакази, накаради у ликове разних татака и баба, да нас изненади, па да је памтимо чак и са брковима!

Да ли је то зато што је она на првом месту велика глумица, по крви и нерву, или зато што је лепа и привлачна жена, па јој ништа наудити не може? Или, можда, и једно и друго?

улици, преко пута цркве. То је некад била наша кућа, па је мој отац после продао. Сада је руинирана, али још стоји. Пролазим често поред ње, јер станујем на другом крају, горе, изнад пијаце.

На Чукарици је мој деда имао фабрику белих кожа. Било је то тада нешто сасвим изузетно, прва фабрика белих кожа и хермелина на Балкану. Као дете сам слушала, кад су причале моје тетке и моја мама, да су муштерије долазиле чак из Беча. Када је био Бечки конгрес, моје тетке су у Беч носиле робу и тамо продавале беле глазе рукавице и хермелине, баш за двор. Била је то онда једина таква фабрика на Балкану. Између осталог, мој деда је био и први председник Општине Чукарица, учествовао је и у грађењу чукаричке цркве. Звао се Јован Новаковић и био је врло познат и угледан човек. Ишао је у лов са краљем Петром, а сећам се и приче како му је краљ поклатио пушку.

Цела моја фамилија по мајци потицала је од моје бабе која је била Чехиња, рођена у једном месту поред Прага. Презивали су се Валкови. Једна моја тетка, у ствари сестра моје бабе, имала је у Кнез-Михаиловој улици радњу у којој је продавала рукавице које је производио мој деда. Била је дивна жена, та моја тетка Валкова, волела је позориште и знала све глумце из оног времена. Сећам се да ми је говорила оним својим мало архаичним гласом: „А, да ти знаш, Вела Нигринова, када је једном ушла у моју радњу, дуго после тога нисам отварао врата да не изађе мирис парфема који је она унела.“ То је мени остало урежано у сећање, а она је то и хтела. Знала је да сам ја, још као дете, имала склоности ка позоришту, или, тачније, ка некаквом извођењу, или изигравању, како сам ја то звала.

Моја мајка Олга била је веома талентована жена, додуше необразована, јер је у оно време било мало школованих жена, али талентована за многе, многе ствари. Рецимо, сликала је на вазама, па је после те цртеже премазивала лаком, лепо је певала, писала и, уопште, волела је да се бави неким стварима ван свакодневног живота и обавеза. Била је једна изузетна жена.

Мој отац, Велизар Веца Ђорђевић, био је Космајац. Био је то фини спој: мајка је била блага и добра жена, отац духовит, друштвен човек. Лепо

Сетити се детињства није ми баш лако, с обзиром да је било веома давно, а, право да вам кажем, и не сетим га се често. По природи сам особа која иде напред и гледа оно што је испред, а не оно што је иза. Прошлост, детињство и све што је некад било не одговара мом сензитивитету. Али, ако ћу се већ сећати, онда, у сваком случају, треба да почнем од рођења.

Живим на Чукарици, на тој истој Чукарици где сам се и родила пре шездесет и више година. Још постоји кућа у којој сам рођена, у Љешкој

Серија емисија „Детињство“ траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је то било некад, КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на радију и приче у „Забавнику“ припрема и уређује

Светлана Ненадовић.

ши очи, прво што бисмо угледали била је једна испуњена велика чарапа која стоји између два окна. Унутра – свега: чоколаде, бомбона, ораха, смокава... Родитељи су умели да нам приреде разна задовољства. На жалост, велики део детињства провели смо у окупацији, за време рата, у оскудици и страху, али и тада, оно чега се највише сећам, била је њихова бескрајна љубав и пажња.

Ж

ивели смо, дакле, у тој Љешкој улици, на Чукарици, до моје пете године, а онда је мој отац кренуо са службом по разним местима Југославије, а и ми са њим. Радио је у саобраћају и много је путовао, нарочито по Македонији, Косову и Метохији. После одласка из Београда, обишли смо неке градове и онда смо се дуже задржали у Нишу. Ту сам завршила основну школу и пошла у гимназију. Сећам се октобра 1934. године, када је погинуо краљ Александар. Тај догађај везан је за мој први сценски наступ. У Нишу,

као и свуда у земљи, владала је велика жалост, одржавале су се разне манифестације, па сам и ја као девојчица рецитовала једну потресну песму о краљевој погибији, која се звала „9. октобар“.

Две године пре него што ће се то десити ми смо живели у Нишкој Бањи, где је и краљ Александар имао вилу. Познати су извори топле воде због којих се и сада иде у Нишку Бању. Та се вода, наравно, пије. Међутим, ја сам желела да је употребим на други начин. Тада сам имала пет или шест година. Узмем тако лавор, ставим у њега неки веш – много сам вредна била – и пођем на врућу воду да перем. Мама ми каже: „Ма, немој да идеш, дете“. „Ја волим, ја волим“, кажем и нико ме не може задржати. Тако се једном враћам кући с тим лавором, кад, одједанпут, пред мене стаје лично краљ Александар. „Где ћеш ти мала?“ каже, а ја, онако, држим онај лавор и ћутим. „Па јеси ли ти то све сама опрала?“, то су аутентичне речи, то никада нећу заборавити, а ја кажем: „Јесам“. „Тако мала, а тако

вредна!“ Ето, и то су биле историјске речи краља Александра. Наравно, у историји моје породице.

За Ниш је везан још један значајан доживљај у мом животу, а то је моје прво присуство једној позоришној представи. Повели су ме у Народно позориште и ја сам гледала ту представу којој се сада ни имена не сећам, али која је на мене оставила тако јак утисак да га ни до данашњег дана нисам избрисала из сећања. Играла је чувена глумица Црногорчевићка и чувени глумац Драгутин Тодић. Било је то нешто невероватно! Не знам да ли је та прва представа коју сам у животу видела утицала на моје опредељење за глумачки позив, али, у сваком случају, тај жар и та страственост с којом сам ја представу доживела сигурно су нагостили нешто важно у мом животу.

Била смо необично радознала дете, живо, пргаво, немирно, страшно сензибилно. Сећам се да сам у Нишу, кад нам родитељи некуд оду па ми останемо сами, за тили час умела да направим позориште, да скинем завесе, да купим чаршаве па од тога створим декор, да измислим комад и да у том комаду играм све могуће улоге. Била сам стварно необично луцидно дете које је јасно показивало неке своје склоности. Родитељи су то примали с разумевањем. Годио им је, било им је лепо, а помало и смешно, да једно дете ствара своју сопствену позоришну групу.

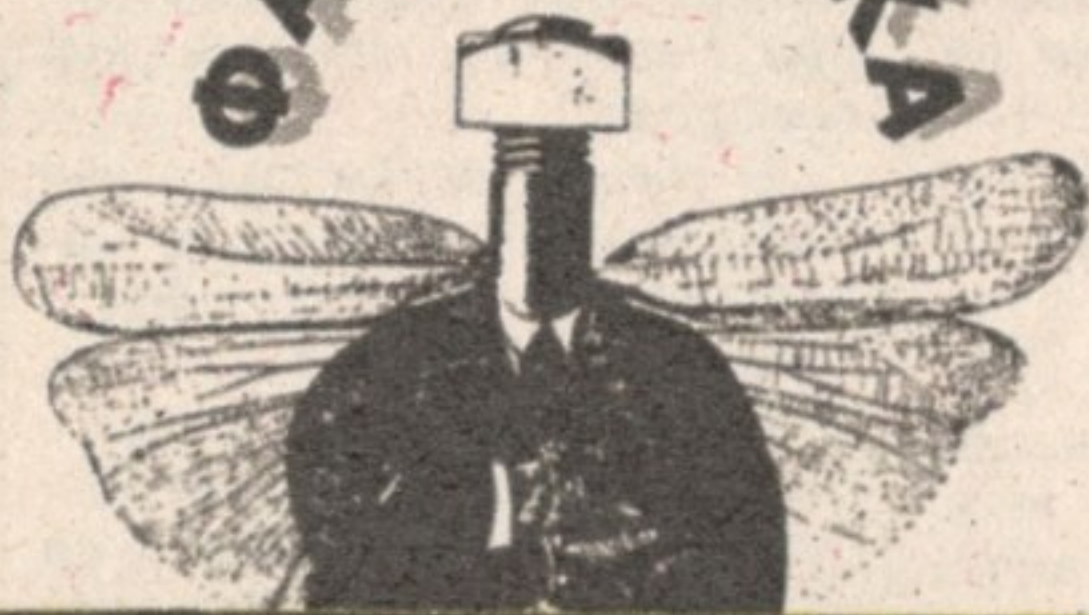
Наравно, анимирала сам и браћу, али они су углавном радили оно што сам им ја наметала. Била сам прави апсолутиста. Смислила сам један комад у коме се појављује Турчин који мучи српску рају. Тог Турчина сам, дабоме, играла ја, а дечаци су били раја.

У школи сам била некад добра, некад одлична, па онда једно време баш лоша. Међутим, што сам била старија успех је бивао све бољи. Волела сам само неке предмете и у томе била сасвим добра. Школу сам волела због друштва. Имала сам много другарица, а са неким од њих и данас, после четрдесет година, одржавам пријатељство. Радмила Јовановић, Ксенија Анастасијевић, Слободанка Брашић су моје другарице још из времена када смо биле девојчице, а и данас се виђамо и волимо. Мислим да је то нешто најлепше што човек понесе из детињства.

Госпођа Оливера Марковић

ФАНТАСТИКА

Уређује
др Зоран Живковић

**ВЕЛИМИР
ЋУРГУС КАЗИМИР**

Својим великим и чворноватим шакама узео је моје мале и полако почео да их намешта. Сплео ми је прсте попут рибарске кошаре.

– А сад – рекао је отац – изврни шаке.

Угледао сам врхове прстију како као остраца извиру из белих дланова.

– Помери кажипрст леве руке – рече ми.

Све што сам могао да учиним било је неко смешно мрдање свих прстију. Онда ми је рекао да покушам да померим само мале прсте обе руке. Уместо покрета, потпуно сам се укочио. Више нисам знао који је који прст.

– Ето – уз осмех ми је објашњавао – кад се заплетемо заборавићемо и да се служимо својим телом.

Хиљаду светлосних година далеко, и четрдесет мојих људских година приде, седим у полумраку привезан за зид. Ћелија је висока више од пет метара. На врху је нека рупа која изиграва прозор кроз који струји врели пустињски ветар. Све је исушено, мртво, али пуно звукова. Ово је свет одјека и камена. Царство вечног сећања и повратка. А ја, изасланик света који је сваког дана све сложенији и већи, на редовном задатку.

И
З
А
С
Л
А
Н
И
К

Седим на косом, неравном каменом поду и ослушкујем гребање и стењање које се пробија иза тешких врата. Да ли сам још увек овде? Ма колико био обучен да се суочим са непознатим и тајанственим ипак сам изненађен. На све су нас припремали: како поднети бол, хладноћу, врелину, усамљеност или наказност живота и обичаја на разним планетама – само не, изгледа, на ишчекивање одговора на питање: „шта хоће од изасланика“. У моме телу, попут уредно сложеног пртљага, пребивају знања, искуства и вештине којима могу да се одупрем свим непријатељским силама. Испод сваког нокта уграђен је механизам који ми омогућава да пролазим кроз зидове, да се заштитим непробојним штитом, да паралишем противнике, да postanем невидљив, да изазовем халуцинације и панични страх... Невидљиви сплет електрона у мојој глави сваког часа може да ме повеже с централним Јатом. Нисам ни напуштен ни беспомоћан.

А ипак седим окован металним обручком од

челика и опсидијана, привезан ланцем за источни зид. Ланац је довољно дугачак да могу да додирнем северни и јужни, али не и западни зид. Да бих га додирнуо требало би да су ми руке дугачке бар још метар. Изгледа да је то основни метод мучења на овој планети. Учинити нешто видљивим а недоступним! То је стари, испробани метод тако својствен цивилизацијама типа Ц. Њихови ланци дозвољавају кретање само у три правца. Чак и без ланца ово ограничење је универзално – табуи се најчешће односе на свет који се простире изнад – у правцу звезда. Овде је, међутим, то запад, тамо где залазе сунчеви близанци.

Што се тиче њихове свакодневице ствари су сасвим јасне. У питању је сурово и примитивно преживљавање у коме се обожавају ватра, богови подземља и стара предања, све, наравно, добро натопљено опојним пићима и месом полуслепих стада одгајаних у дубоким кланцима и пећинама. Не плаше се странаца, али их не сматрају ни боговима. То је друштво строге хијерархије, кастински уређено, патријархално и ратоборно. Последице хиљадугодишњих крвавих ратова осећају се на сваком кораку. Па ипак, судећи према свим савременим анализама, последњи рат водио се пре скоро пола миленијума. Као да су победници и поражени склопили неку врсту заједничког исцрпљујућег мира тиме што су победници постали владајућа каста а поражени робови. У том петстогодишњем миру њихов свет полако пропада. Цела планета – названа Јаномата према једном суровом племену са Земље које је насељавало дунгле Амазоније – налази се у стању летаргије и пропадања.

Остајем везан, понижен, заточен, зато да бих открио шта раса са планете Јаномата хоће од мене. Свесни су да ја нисам макар ко. Не мисле о мени, као припадници цивилизација типа А или Б, да сам случајни бродоломник или шпијун непријатељског племена прерушен у бога. Они добро знају шта представља изасланик. Знају да заступам мир и нешто велико и моћно што их ничим не угрожава.

Међу нама нема неспоразума.

Док су ме, у почетку, сасвим ритуално ударили ланцима и полугама пазили су да ми не повреде главу. Желели су ме живог јер су однекуд слутили да само жив могу да изнесем глас о њима и њиховом свету далеко у пространства Васељене. Осећам да ћу морати да пренесем нешто много важније од описа суве и сурове планете и њеног ратоборног и нестајућег народа.

После два земаљска дана ишчекивања (у међувремену сам неколико пута комуницирао са централним Јатом које је сваког часа могло да интервенише) отварају се затворска врата и стражари, високи, мршави, спечени, наоружани мачевима и бацачима пламена, одвајају ме од источног зида на који сам све време био ослоњен. Воде ме каменом лавиринтом до краљевских одаја. Те одаје су огромне а голе, украшене хијероглифским знацима изнад рупа-прозора, и пуне полуголих великаша. Као што сам и очекивао, нигде ниједне жене. Ово је строго патријархално друштво.

У краљевској соби је тихо као у лекарској чекаоници. Без речи ме гурају пред владарев трон. На њему седи достојанствен старац дугачке беле косе опасан црвеном, масном кожом, вероватно неке домаће врсте козе или

овце. (Све страшно заудара на печену јаретину и ужегли маслац.)

Има сигурно педесетак мушкараца. Нека врста ратног савета. Бележим да је већина одавно у поодмаклим годинама. Осим неколико гардиста, сви остали припадају добу у коме се више не спава са женама. Изумируће стање цивилизације типа Ц! Класичан пример самосажаљења и агресивности.

Но, да чујемо, шта хоће.

Краљ говори меканим, сетним гласом великог певача Ода. У том гласу и плавооком погледу нема ни трукне насиља или мржње – само помиреност са неумитним законима племена.

Прво питање: – Да ли сте ви гласник неког моћног народа?

Потврђујем покушавајући да објасним да нам моћ не служи да бисмо освајали и покоравали друге народе.

– То вас нисам питао – строго ме прекида Краљ.

Друго питање: – Да ли бисте били у стању да уништите наш свет?

Одговарам кратким „да“, јер још не знам у ком правцу све ово води.

Треће питање: – Шта треба да учинимо да бисте нам објавили рат?

– Ми не ратујемо!

Четврто питање: – Али имате разорна оружја?

– Само за случај да наш свет буде нападнут.

– А ако вас ми нападнемо? – изазивачки запита Краљ, а гомила око њега задовољно замумла.

Хтедох да га упитам „како“ али се у последњи тренутак зауставих. Уместо тога изустих покајнички: – Зашто?

– Због тога јер ће наш народ нестати са ове планете ако ускоро не заратимо – рече ми разложно Краљ. – Већ пет векова немамо с ким да ратујемо. Наше су жене престале да рађају синове, а богови да нам шаљу поруке из прошлости, наша су гробља запуштена, а пепео сасвим охлађен, млади више не знају чему служе Оде, а старих је све мање да их подсећају.

– Дозволите да размислим – рекох да бих добио у времену.

Сви се утишаше очекујући судбоносни одговор.

Укрстио сам руке, затворио очи и куцнуо ноктом кажипрста десне руке нокат палца леве руке. Моје се тело извило из обруча попут дима од влажног прућа и појурило према звездама.

Док сам путовао није ме напуштала мисао како помоћи људима са Јаномате. То је, уосталом, била моја света дужност. Живот је највеће чудо и светиња чијем је одржању све подређено. Живот, а не љубав како неки још наивно мисле. Можда ћу, први пут у својој изасланичкој каријери, морати да молим да заратимо са светом кога мир тако скупо кошта.

Мораћемо им уделити један мали рат о коме нико од нас неће знати да је уопште започет и да се води.

Да ли ће свет Јаномата икада схватити како је ланац којим су ме оковали толико дугачак и нераскидив да ће ме саплитати и онда кад забравим како да пронађем своје беле, дечачке дланове стиснуте и испреплетане у пркосним песницама?

Илустровао: Доброслав Боб Живковић

НЕОБИЧНОСТИ НА 64

У шаховском свету дешавају се занимљиви, понекад немисливи догађаји. О њима се често пише више него о оним свакодневним, уобичајеним резултатима који се постижу на такмичењима и суво бележе кроз шаховске табеле и извештаје

Необичан догађај збио се далеке 1925. године када су телеграфске агенције пренеле вест из Сарагосе у Шпанији. Јављено је да је оборен светски рекорд у игри наслепо јер је месни шахиста Хозе Јункоза играо симултанку наслепо на 33 табле и тако оборио рекорд Ђуле Брајера који је са успехом играо на 25 табли у Кашауу 1921. године.

Резултат Јункозе био је задивљујући: добио је 32 партије, а само је једну изгубио! Велики мајстор шаха Рихард Рети, који је раније био светски рекордер играјући успешно на 24 табле, запутио се у Шпанију да провери како је овај рекорд постављен. Управо се спремао да обори рекорд Ђуле Брајера, па су му биле потребне све појединости са ове шаховске приредбе, поготове што Хозе Јункоза није био светско шаховско име.

Испоставило се да је Јункоза стварно објавио да жели

да игра на 33 табле наслепо и позвао шахисте на ту симултанку утакмицу. Његовом позиву одазвала су се само тројица шахиста, па је Јункоза осталих 30, њему незнатних шахиста, због недоласка по кратком поступку убележио као губитнике и пре отпочињања игре – повео са 30:0! Онда је започео игру наслепо са тројицом партнера од којих је двојицу победио, а од једног изгубио.

У свет је затим отишла вест о фантастичном резултату који је убрзо демантовао сам Рихард Рети. Али, остао је израз „Јункозин шах“ за невероватне резултате на 64 поља.

Јункозиним стопама пошао је шахиста који се презивао

Толстој. Желео је да се прослави у области шаховске композиције, па је почео из старих шаховских часописа да краде проблеме и објављује их под својим именом. Како је то био несигуран посао, решио је да крене „сигурнијим“ стазама. Једноставно је организовао међународни конкурс проблемиста преко измишљеног часописа коме је дао име „Мат-пат“. Тако је на лак начин дошао до веће залихе оригиналних и необјављених проблема које је под својим или туђим именом почео да објављује у разним часописима. Превара је ипак откривена и амбициозни шахиста постао је познат као – плагијатор.

За шаховском таблом игра-

чи чине и несвесне грешке. Познато је да понекад на брзопотезним турнирима играчи присвоје потребне фигуре од најближих суседа. Да би на таквом турниру извршио рокаду, једном шахисти је недостајао топ у углу, кога је претходно увео у игру. У брзини се послужио истом фигуром суседа – и са три топа лако добио партију.

Строго кажњени потези

У даљој прошлости, док није било јединствених правила Светске шаховске федерације – FIDE – немогући потези строго су се кажњавали на такмичењима, а и у слободној игри. За сваки такав потез за казну је морало да се игра краљем на било које слобод-

ПОЉА

Шахистима су се дешавале и овакве чудне ствари. Неколицини познатих шахиста из Западне Европе 1958. године стигао је позив за шаховско такмичење у Вадуцу, главном граду Кнежевине Лихтенштајн. Пошто су услови за такмичење били веома повољни, позвани шахисти су допутовали у Вадуц.

Изненађење је било велико и за пристигле госте и за домаће шахисте. Турнир, на који су тобоже гости позвани, уопште није био расписан, па су шахисти у Вадуцу могли да играју само слободне партије без икакве надокнаде.

Није им преостало ништа друго до да се врате кући. У међувремену, незнаца који је смислио ову неслану шалу обратио се шаховској федерацији Лихтенштајна – како би непозваним шахистима обезбедила новац да се врате.

Опрожтена грешка

Пре више година десила се још једна шала, али овога пута не са шахистима – већ са читаоцима шаховске рубрике. Реч је о канадском провинцијском листу „Уеленд трибјун“ који је излазио у граду Уеленду и који је објавио серију занимљиво написаних текстова. Потписник је био деветнаестогодишњи Виктор Нотар.

Аутор је у више наставака пренео утиске и опис омладинског шаховског турнира који је одигран у Сиднеју, у Аустралији. Наравно, није пропустио да напише да је он на томе турниру заузео прво место.

Али, нашао се неки шахиста коме је било познато да турнир на коме је тобоже победио Виктор Нотар није ни одигран, већ је цео опис плод маште младог сарадника листа.

Уредништво „Уеленд трибјуна“ извинило се читаоцима. Испоставило се, наиме, да Нотар није путовао даље од провинције Онтарио у Канади, где је живео.

Несуђени победник турнира ипак је добио позив да сарађује у листу „Садбери дејли стар“ који је излазио такође у провинцији Онтарио. Гесло његовог уредника је било: „Није важно шта се пише – већ како се пише“.

Како је Виктор Новак писао занимљиво, без обзира што је то било нетачно, омогућено му је да даље пише – у нади да ће то повећати тираж листа. Тако му је прва младалачка грешка била опроштена – истина од стране другог листа.

Славко В. Домазет

Илустровао: Растко Ђирић

но поље. Наравно, такво правило данас не важи, али у успомени је остала једна прича о томе.

У некој партији игра је започела тако што је бели у првом потезу повукао краљевог пешака за два поља (1. e4). Црни се бранио Скандинавском одбраном, па је играо пешаком испред краљице, такође за два поља (1. ...d5). Бели је узео тог пешака (2. ed5) и црна краљица се после узимања на d5 (2. ...Dd5) нашла у центру табле. У том часу бели је уместо краљице, којом је желео да игра, додирнуо краља, па је морао да гр помери на једино слободно поље (3. Ke2). Онда му је црни дао мат на пољу e4 (3. ...De4 мат).

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић и З. Зељковић

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Б	Р	О	Д	О	С	П	А	С	●	Б	Б
Р	А	Д	И	Ч	К	А	●	Е	С	М	А
А	Д	И	С	Т	И	Р	А	В	Е	●	С
И	И	С	Т	А	Т	И	И	●	С	Т	Т
И	Р	Т	Е	Р	А	Т	И	●	Т	Р	И
С	К	И	Л	И	Р	И	●	К	Р	А	В
Л	И	Ч	●	О	И	●	В	И	А	Т	А
А	●	С	Б	●	Т						
В	И	К	А	В	Е						
Л	А	И	Ч	И	●						
Е	К	●	И	А	А						
Ч	О	Р	Т	А	И						
И	●	С	И	В	Ч						
Б	У	К	●	Е	С						

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

За водоравно вам дајемо готова решења сврстана по азбучном реду која треба да сместите у лик, а за усправно уобичајене описе.

ВОДОРАВНО: АСИСТИРАЊЕ, ББ, БРОДОСПАС, ВИКАЊЕ, ВЛАГА, ЕК, ЕС, ЕСМА, ИСТЕРАТИ, ИХА, КРАЉ, ЛАИЦИ, ЛИН, НИСТАТИН, ОИ, РАДИНКА, СБ, СИЊИ, СТИЛИТИ, СТТ, ТРИ, ЋУК, ЧОРТАН.

УСПРАВНО: 1. Глумац са слике. 2. Поборници расизма – Премда, мада – Симбол урана. 3. Одиста, заистински – Раднички спортски клуб (скр.). 4. Француски шансоњер. Саша – Хитнути. 5. Језеро у Северној Америци – Љуљање. 6. Бавити се скитњом – Зачинска биљка, анасон. 7. Излагати дејству водене паре. 8. Прво слово – Име француске глумице Жирардо – Ознака за волт. 9. Лука под Велебитом – Ознака за класу. 10. Најближа рођака. 11. Ауто-ознака за Бели Манастир – Отисак. 12. Тврђава-затвор у Паризу.

ПРОВЕРИТЕ МОЋ ЗАПАЖАЊА

Међу овим, наизглед једнаким вињетама само су две идентичне. Можете ли открити које.

Пума
убија
сама

И лейошшца и звер

А само за 15 месеци биће у стању да усмрти јелена од 320 килограма што је осам пута више од њене сопствене тежине.

Од уједа пчеле сваке године умре 40 Американаца, од удара грома 80, а пуме су за последњих сто година криве за смрт укупно 53 особе! Па, ипак, бије их тако лош глас да за мало нису истребљене

Очи жуте као ћилибар. Крзно сјајно, боје лешника. Велика, гипка, као од гуме, прави скокове од 6-7 метара и вере се високо по дрвећу. „Ћутљива“ је, али кад

испусти глас то звучи као женски врисак. Сатима непомично вреба жртву пре но што се муњевито баци на њу. Убија јелене – ловци је мрзе, краде овце па је чобани проклињу. „Краљ свих убица из заседе који пркоси свету срцем које је истовремено и кукавичко и окрутно“ – то је портрет пуме који је насликао председник САД Теодор Рузвелт (1858-1919), познат као страствени ловац на крупну дивљач.

Али, да ли је све баш тако црно.

Сто пута боља од ловаца

Пума, кугуар, пантер, планински или амерички лав. Све су то имена за исту једнобојну мачку, на латинском *Felis concolor*, која живи од Анда на југу до Стеновитих планина на северу. За неке Индијанце она је божанство, а за Американце – права напаст, разбојник и убица. Тек кад су је се ловци и фармери наубијали, становници америчког конти-

нента, првенствено научници, деца и „зелени“, открили су сву лепоту ове животиње и, у последњем тренутку изборили да врста буде стављена под заштиту закона.

Заправо све до шездесетих година врло се мало знало о пуми и њеном начину живота, навикама... Тада је познати амерички природњак Морис Хорнакер напустио своју прву љубав – гризлије – због ових великих лепих мачака и почео да их прати по снежним планинама Северне Америке, затим да их хвата, обележава и пушта натраг у дивљину. Тако је упорни посматрач утврдио да је већина од 14 обележених животиња страдала од хладноће те прве зиме, а у Ајдаху открио да врста не „успева“ баш најбоље у долинама. Такође је сазнао да је пума изразито недружељубив створ, везан за своју територију, да не трпи присуство суседа.

Што се тиче штете коју наносе стадима срнеће дивљачи, Хорнакер је дошао до закључка да пуме у ствари врше природну селекцију. За разлику од ловаца који бирају најлепше примерке, пуме се бацају на врло младе или врло старе јелене, на старе и болесне, укратко на оне који нису у стању да се размножавају. Овако рехабилитована пума, захваљујући првенствено Хорнакеру и његовим присталицама, постала је однедавно законом заштићена животиња у свим савезним државама САД (осим у Тексасу) под претњом високе новчане казне за оног ко је убије и, мало-помало, звер је поново населила своја некадашња станишта на Западу. Међутим, у Пенсилванији и великом делу Истока још није виђена тако да се јелени, њихов омиљен плен, овде могу преко сваке мере шетати, уништавајући шуме и усеје у пољу.

И опет је Хорнакер био тај који је дошао на идеју како да се то реши.

У Сан Андресу, Нови Мексико, започео је са својом екипом необичан експеримент – сеобу пума. На трећину посматраног терена (1800 квадратних километара) хватали су отприлике 13 до 20 кугуара, стављали им огрлице с одашиљачима и селили их авионом у удаљене области у којима је већ било пума или тамо где стада јелена већ деценијама нису видела велику мачку. Затим су, из авиона или возила, идући за радио-сигналима, пратили лутања, борбе, лов и авантуре својих штићеника.

Мужјак бр. 22, кога су називали Атила, убио је три жен-

ке смрскавши им лобање пре но што је и њему самом пресудио већи разбојник. Ускоро су научници утврдили необичну чињеницу да се у области из које су исељаване пуме број звери уопште није мењао: после извесног времена усталио би се на тридесетак одраслих способних за лов и тридесетак младунаца. Такође су утврдили да су мужјаци у Новом Мексику агресивнији од своје сабраће у Ајдаху. У Сан Андресу клали су се међусобно, а нису штедели ни женке ни младунце. Природњаци су закључили да је то због тога што је дивљач у пустињи ретка, па је врста постала агресивнија, а из истог разлога младунци овде раније сазревају за лов: мале убице крећу у самосталан „бизнис“ са 14 месеци, док се њихови вршњаци у Ајдаху шлепују уз родитеље све до 18, па и 20 месеци.

У јесен 1991. научници су на своје велико изненађење угледали младог мужјака бр. 88 који се вратио кући. Он је авионом био пресељен 500 километара од свог станишта, наставио да лута према југу, затим измакао испод контроле пуна четири месеца, а онда непогрешиво заокренуо према родном крају. Друга пресељена млада женка, међутим, сместа се спарила с локалним мужјаком и донела на свет пет младунаца. Следећа два мужјака усмртили су љути супарници, а две пуме угинуле су од рана задобијених у борбама с јеленима. Од 13 пресељених звери, после годину дана избеглиштва, само су четири остале у животу. Сви су се они „поженили“ и „поудавали“ у новом крају и њихови потомци већ шврљају насколо у потрази за пленом. Научници сада намеравају да на исти начин населе шуме на истоку САД.

Не бежите, него вриштите

У Вајомингу је Хорнакер проучавао и како се пуме „слажу“ с медведима, вуковима, којотима итд. Његови сарадници Кехлер и Марфи открили су да чопор изгладнелих вукова често отме још топлу жртву од усамљеног убице који се пред њима, бесан, повлачи на дрво. Па ипак, пума се најчешће судара са најбројнијом врстом – човеком. У Колораду где се кугуари осећају као код куће прилазе човеку без икаквог страха. Мајке су врло уплашене за децу. Калифорнијски природњак Пол Риер објавио је први статистички податак по којем се види да су у Северној Америци, од 1890. до

У сигурном загрљају
сомотских шапа своје
маме ова беба од де-
сет дана отвара очи.
Беоњаче ће јој бити
плаве само неколико
недеља.

1990. забележена 53 напада пуме на човека. Биланс: 9 мртвих. Али, примећују заштитници пума, само од уједа пчела сваке године умре четрдесетак особа у САД, а од грома 80!

— Од 53 напада пума — каже Хорнакер — тридесет се догодило у Британској Колумбији, а двадесетак на острву Ванкувер! То су две области у Канади које је човек освојио доста касно и где су због немилосрдног прогона животиње постале агресивније. — Ипак, неколико најновијих

случајева узбудило је Америку: 1987. убијен је осамнаестогодишњак који је цогирао у једној шуми у Колораду. Две године касније у Монтани је ова звер усмртила петогодишњег дечака. Подигла се велика узбуна. Комитети за очување природе широм Америке одмах су саветовали излетницима да обавезно са собом носе дебљу батину, да праве буку док ходају, а ако угледају пуму, одигну децу на рамена. Али, шта да ради кампер који се излазећи из шатора нађе очи у очи с пу-

мом. Не трчите, не покушавајте да одглумите да сте мртви — кажу упућени. Дочекајте је урлајући. У „многим случајевима“, тврде они — нападач побегне...

По новом закону кугуар се може убити само ако угрожава људе или стоку. Држава годишње издваја 30 милиона долара да би заштитила њихова станишта у Флориди, где је од 1958. заштићена једна подврста пуме названа „пантер са Флориде“. Научници и школска деца врло су чврсто залегли да очувају ову ретку

звер, па је Министарство финансија имало велике издатке око изградње „пумадукта“, подземних пролаза испод аутопута, како кугуари не би више страдали под точковима аутомобила. Међутим, недавна провера свих тунела није открила ни најмањи знак да пуме туда заиста и пролазе. Очигледно, због све већег броја становника, бетона и аутомобила изгледа да ће последњи становници популације из Биг Сајпреса потпуно нестати.

В. М.

Уређује: Вито Недељковић

Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

О Ђурђевдану

Шестог маја прославља се Ђурђевдан који се, приметила сам, доста разликује од других празника. Замолила бих вас да ми нешто више кажете о овом празнику као и то да ли је он и крсна слава код Срба?

Б. КРЕСОЈА
Н. Београд

Ђурђевдан се по мноштву обичаја који га прате у српском народу издваја међу празницима. Неки од тих обичаја треба да осигурају напредовање и плодност стоне и поља, здравље и срећу људи. О Ђурђевдану се, рецимо, ритуално клало јагње и пекло, а његове кости закопавале у мравињак уз речи: „Колико мрава, толико брава“.

Овај празник је везан за светог Ђорђија победоносца који је, како вели хришћанска легенда, негде 250 година после Христа копљем пробо аждају која је прождирала људе. Зато је свети Ђорђе и приказан на коњу са копљем у руци док „убива аждаху“. Иначе, Ђурђевдан је врло често крсно име, односно крсна слава, код Срба, једна од четири најчешће.

За овај празник везан је Ђурђевдански уранак када се пре изласка сунца мушкарци купају у потоку, а жене и девојке донесу увече кући омаје, воде са

воденичног точка, у њу ставе свакојаког биља да преноћи и ујутру се њом окупају да са себе отресе (као са воденичног точка) свако зло. Обичај је и да се од разног цвећа плету венци који се стављају на капију или изнад врата и ту често остану и целе године.

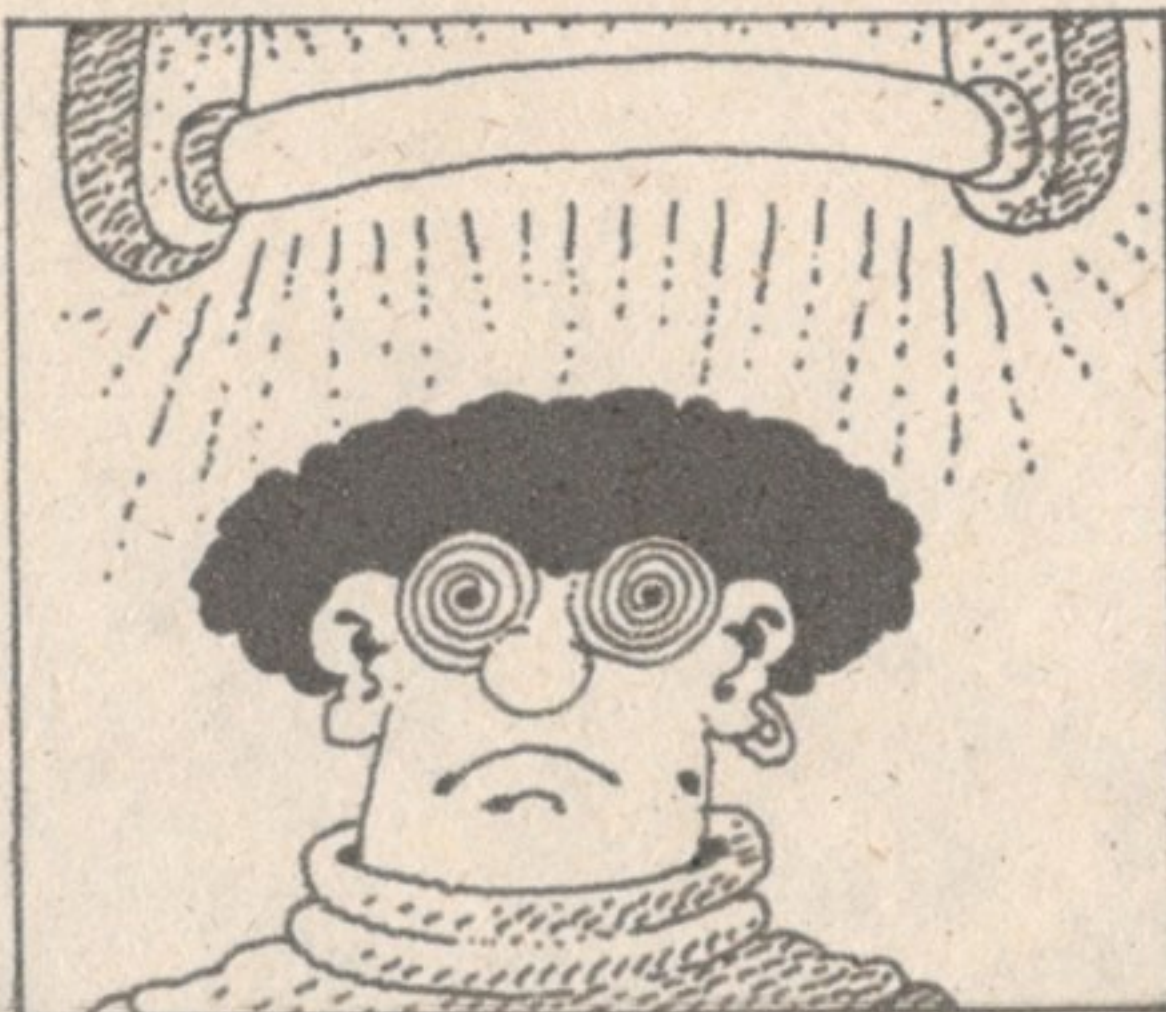
Неонска светлост

Препирем се са оцем око тога да ли је неонска светлост опасна по вид. Наиме, моја собица је доста мрачна, па када учим морам да палим стону лампу и дању. Однедавно осећам да се од светлости обичне сијалице замамам, па сам хтео да купим неонску цев и уградим је изнад стола. Мој се отац са овим не слаже, каже да је ова светлост нездрава, да неон зрачи и слично. Реците ми да ли је ово тачно?

ДРАГАН
Лучани

Твој отац није у праву када тврди да неонска светлост шкоди виду и здрављу. Напротив, неон је по вид најпогоднија вештачка светлост. Препоручује се за просторије у којима је неопходно и дању користити вештачко светло, чак је утврђено да јака неонска светлост уклања замор, чак и депресију.

Замор који осећаш од обичне сијалице вероватно је последица недовољне јачине њене светлости (мало вати) или је стона лампа неправилно постављена. У сваком случају, у праву си када желиш да класично осветљење замениш неонским.

Прва укрштеница у Њујорку

Занима ме када су настале укрштене речи, данас толико распрострањена забава, које се могу наћи у скоро свим дневним или недељним новинама.

ЈАСНА Л.
Кучево

Нешто налик на укрштеницу први је објавио један њујоршки лист 21. децембра 1913. године. Уредник забавног додатка у овом листу пред само његово штампање није знао како да попуни празан простор, па је измислио ребус од квадратића које је по опису требало испунити почетним словима одговарајућих речи. Овај необични ребус веома се допао читаоцима и они су тражили да их буде у следећем броју више. И уредник се бацио на посао. Ребус је допунио и исправним квадратићима и, тако је ро-

ђена укрштеница. Ову новину су убрзо прихватили и остали листови и без укрштенице се више није могао замислити ни један забавни лист. Касније су је прихватили и озбиљнији часописи.

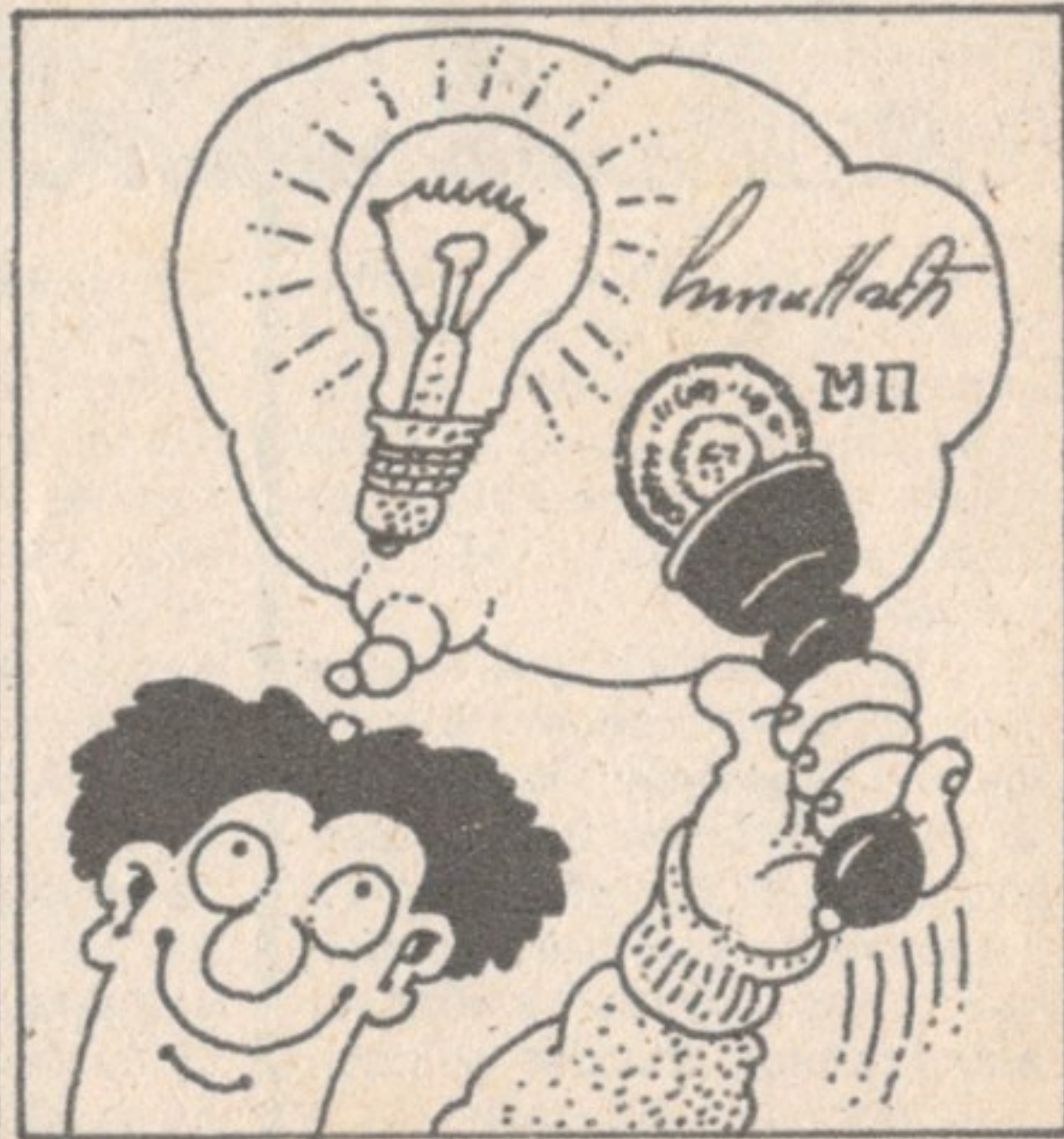
Али, многи археолози, на основу ископина, тврде да укрштеница није тада измишљена, она је само преспавала многе векове. Кажу да су за њу знали и Кинези шест векова пре нашег бројања година. На основу ископина римског града Коринијума, археолози кажу да је она била забава и у старом Риму а пренета је из Египта где је била дворска занимација.

Регистровање изума

Одавно се бавим изумима и за неке сматрам да могу бити од велике користи људима. Због тога што сам млад, плашећи се да ме не исмевају, мало је оних којима сам показао своје проналаске. Видео их је мој најбољи друг и он каже да је то што радим супер. Желео бих да неке своје изуме пријавим, па ми реците коме да се обратим. За ово зна и мој отац који ме такође храбри.

БОБИ
Вршац

Сви проналасци, ако то стварно и је-су, региструју се у Савезном заводу за патенте у Београду који се налази у Узун Мирковој 1. Проналазач у овој установи добије формулар који објашњава како се изум региструје. Завод ради сваког радног дана од 7 до 15 сати, а сва додатна обавештења могу се добити на телефон: 637-787.

Лек против старења

Можете ли нешто више да ми кажете о леку против старења направљеном од маслиновог уља, као и то да ли је препоручљиво да се он узима од ране младости.

ГОГИ М.
Књажевац

Распитали смо се, али за такав лек нико од упитаних није знао да нам каже нешто одређено. Ниси навео од кога си чуо, или где си прочитао, да постоји такав лек. Лекова против старења било је од када постоје и људи и сви су најављивани као они прави. Једино је тачно да олеинска киселина коју садржи маслиново уље штити наше ћелије од оксидације и тако успорава старење. За ова лековита својства маслиновог уља знали су још антички народи.

Адресе

Адресе Мадоне, Џонија Депа, Мајкла Џексона и групе „New Kids On The Block“ тражили су ДЕЈАН, МИРЕЛА, ДИНА И ЗОКИ.

MADONA

The official Madonna Fan - Club
8491 Sunset Boulevard 485
Worst Hollywood
CA 90069
USA

JONNY DEPP

c/o Tobias, Skours and Asa.
1015 Gayley Avenue
3rd Floor
Los Angeles CA 90024
USA

MICHAEL JACKSON

c/o Columbia
51 West 52 Street
New York,
NY 10019
USA

NEW KIDS ON THE BLOCK

International Fan - Club
P. O. Box 79
Ashford, Kent
TN 23 3AG
England

Сања Митровић, Сремска 9/2,
15000 Шабац – 12 година, воли
животиње, сакупља постере и
сличице.

Ивана Пердух, Босанска 28,
23242 Банатски Деспотовац –
11 година, жели да се дописује
са вршњацима.

Ана Мијатовић, Босанска 11,
23242 Банатски Деспотовац –
11 година, жели да се дописује
са вршњацима.

Ивана Јурчић, Господара Вучића
180/4, 11050 Београд – 13 го-
дина, сакупља салвете, оловке,
гумице, украсна писма, кутије
од цигарета...

Живко Лаћарак, Браће Стан-
ков 17, 21433 Силбаш – жели да
се дописује са младима широм
земље.

Данијела Бењак, Стевана Пе-
тровића Брила 13, 21208 Срем-
ска Каменица – 14 година, воли
музику, сакупља значке.

Кристина Милић, Приморска 2,
17500 Врање – 13 година, воли
дружење, дописивање и живо-
тиње.

Данијела Граховац, Иве Лоле
Рибара 12, 22418 Ашања – 12
година, сакупља постере.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

КОМБИНОВАНА УКРШТЕНИЦА

– ВОДОРАВНО: Бродоспас, бб,
Радинка, Есма, асистирање, с,
нистатин, СТТ, истерати, три,
стилито, краљ, Лин, ои, влага, а,
сб, с, викање, лаици, ек, иха,
чортан, и, сињи, ћук, ес.

ПРОВЕРИТЕ МОЋ ЗАПАЖАЊА:
Идентичне су вињете број 3 и 7.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2163

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника“
изашао је 28. фебруара 1939. године
Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“
11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кешић

Уредник сатирија
Мирјана Маринковић

Ликовно графички уредник
Соња Јашовић

Редакција

Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Мина
Илић, Мирјана Крстуловић, Иван
Лончар, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Нада
Невајдић, Вито Недељковић, Биљана
Орловић, Љубомир Патрновић, Весна
Софреновић, Војислав Стаменовић,
Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и
Бранислава Црномарковић

Техничка редакција

Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран
Петканић и Радана Весовић

Секретаријат

Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 31, 11001 Београд,
Поштански фах 124.

Телефони: секретаријат 324-471,
редакција 324-483, техничка редакција
326-620, централа 324-191 и 325-761,
претплата: 328-776.

Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 320-645.

Рукописи, фотографије и цртежи се не
враћају.

На основу мишљења Републичког
секретаријата за културу СР Србије, број 413-
2973-02 од 22. 1. 1973. године не плаћа се порез
на промет.

Претплата се врши на жиро рачун број
60801-603-24875, уз обавезну назнаку
НИП „ПОЛИТИКА“ – ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“.

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који врше
претплату за иностранство, да НИП
„ПОЛИТИКА“ убудуће искључиво прима
претплату преко

„EXIMPO“ – AG, Bernstr. – West 64, CH-5034

SUHR Schweiz.

Тел. 41/64/310470 и 41/64/310471.

Факс 41/64/310472, на конто:

NEUE AARGAUER BANK, AARAU, Bahnhofstr.

49, CH – 5001 AARAU, Schweiz; Конто број:

21.4957.157.6

Годишњу претплату на лист не примамо.

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.-
СР НЕМАЧКА	DEM 89.-
ШВЕДСКА	SEK 374.-
ФРАНЦУСКА	FRF 211.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.-

Трошкови АВИО превоза плаћају се
посебно, независно од претплатне цене
листа.

Директор

др Живорад Миновић

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

ГАРФИЛД

By Jim Davis

УФ! УБИ МЕ НЕ-
САНИЦА! ОДОХ
ЗА ДА НЕШТО
ГРИЦНЕМ!

АВ-АВ!

ПЬУС!

ЦАП!

ТАК! ТАК! ТАК!

© 1989 United Feature Syndicate, Inc

ТУП!

JIM DAVIS

ЗА НИШТА
НИСАМ
ВИДЕО!

ТРЕС!
БУП!
БУМ!

12-10